NARAYANA

HİTOPADEŞA

(YARARLI EĞİTİM)

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE, SANSKRİT VE HİNDİ DİLLERİNDEN ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

NARAYANA

HİTOPADEŞA

(YARARLI EĞİTİM)

İNGİLİZCE, SANSKRİT VE HİNDÎ DİLLERİNDEN

ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ
NARAYANA
HİTOPADEŞA (YARARLI EĞİTİM)
özgün adı
HİTOPADEŞA

görsel yönetmen
BİROL BAYRAM
grafik tasarım ve uygulama
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
meşelik sokağı 2/3 beyoğlu 34430 istanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulturyayinlari.com.tr

Genel Yayın: 1051

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili Hasan Âli Yücel

ÖNSÖZ

Masal deyince akla ilk gelen ülke Hindistan’dır. Bu büyük coğrafyanın sıcak çöllerinden sık ağaçlı ormanlarına, lotuslu göllerinden karlı dağlarına uzanan hayal ürünü topraklarında, Hintli bilgelerin türlü türlü hayvanlar üzerindeki gözlemleri, “hayvan masalları” dediğimiz türün doğmasına neden olmuştur. Fili eğiten ve onu savaşlarda kullanan bu insanlar, satrancın yapı taşlarından birini daha hazır hale getirmişlerdir. Yeniden doğuşa inanan Hindular, bir sonraki yaşamda hayvan olarak da doğulabileceğini düşündüklerinden olsa gerek, onları konuşturmuş ve insanlara söyletemediklerini onlara söyletip politik kızgınlıkların hedefi olmadan politika yapma ve öğretme yolunu bulmuşlardır. Sıfır ve ondalık sayı sistemini bulmuş olan bu büyük uygarlık, uydurduğu hayvan ve peri masallarını, tıpkı satranç ve sayı sistemi gibi matematiksel bir kurgu içine oturtmayı akıl etmiştir. Bilgisayardaki “pencere” uygulamasına benzer biçimde, içi içe geçirdikleri masal anlatma tekniği ile, az sözle çok olay anlatmayı başarmışlardır.

Hayvan masalları serisinin başını Pançatantra çeker. Sanskrit aslı kayıp olan bu eser, çeşitli çeviri nüshalar yoluyla yaşamını sürdürmüştür. Kuzey nüshalarından biri sayılan Hitopadeşa, bu türün en önemli yapıtlarından biridir.

Hintliler, Machiavelli’den yüzlece sene önce, vezir Kautilya’nın Arthaşâstra adlı eseri sayesinde (M.Ö.3.yüzyıl), devlet yönetme, politika ve askerlik sanatı üzerine ne kadar bilgili ve deneyimli olduklarını kanıtlamışlardır. Ancak Arthaşâstra çok ciddi ve ağır bir kitaptır. Genç kral adaylarına daha eğlenceli ve pratik bir yöntemle devlet yönetmeyi öğretmek gereksinimi vardı. İşte bu nedenle politika sanatını masalların içinde yoğurup fabl türünü

yarattılar ve sonraki yüzyıllar içinde sadece Hindistan'ı değil tüm dünyayı etkilediler.

Hitopadeşa bunlardan biridir; bu eser bir tür "yöneticinin el kitabı" dır. İnsanlara eğlenceli yoldan, yaşam sürdürme, ülke yönetme, savaşma, barışma, dost edinme gibi konularda bilgi verir, onları bilinçlendirir. Bu eserin bugün bile işlevi kaybolmuş değildir. Tüm siyasetçilere önerilecek bir kitaptır.

Eserin, çevirisini yaptığım ana kitabı, M.R.Kale'nin ilk 1896'da yayınlattığı "Hitopadeşa of Nârâyana" adlı çevirisidir. Bu kitapta eserin hem Sanskrit orijinali hem de İngilizce çevirisi bulunmaktadır. Bu kadarı çeviriye yeterli olduğu halde, bir hataya düşmemek için, kaynakçada belirttiğim Hindi çevirisinden de yararlandım. O nedenle eseri, İngilizce, Sanskrit ve Hindi dillerinin yardımıyla çevirdiğimi belirtmeliyim.

Eserde özel isimler yazılırken sadece uzun seslileri belirtmek için uzatma imlerinden yararlandım. Uzun /a/, uzun /i/ gibi sesleri, /â/, /î/ biçiminde yazdım. Bazı sessizlerin altlarına gelen noktaları kullanmadım. Örneğin Karataka adında bulunan /t/ sesinin altında bir nokta bulunması gerekir; fakat ben bunu, genel okuyucuyu göz önüne alarak noktasız yazmayı yeğledim.

Daha önce 2000 yılında Vetalapançavimşati'yi (Hortlağın 25 Öyküsü) Türkçe'ye kazandırmıştım. Bu kez de Hitopadeşa'yı (Yararlı Eğitim) dilimize kazandırmış olmaktan mutluluk duymaktayım.

Korhan KAYA

Ankara 2006

HİTOPADEŞA ÜZERİNE

Hitopadeşa'yı "Yararlı Eğitim", "Uygun Öğüt", "Dostça Tavsiye" gibi çeşitli biçimlerde Türkçe'ye çevirmek olanaklıdır. Sanskrit dilinde "yararlı, uygun, dostça" gibi anlamlara gelen "hita" sözcüğü ile, "eğitim", "öğretim", "bilgi", "öğüt" gibi anlamlara gelen "upadeşa" sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Çerçeve masallarla birlikte elliye yakın masal, yediyüzden fazla özdeyiş içeren bir eserdir. Amacı, geleceğin krallarına devlet yönetimi bilgisini vermek, onları olası aksaklıklara ve zorluklara karşı hazırlıklı hale getirmektir. Bu siyaset biliminin Hint'teki genel adı "nîti" dir.

Hitopadeşa'nın yazarı Nârâyana'dır. Bu ad, tanrı Vishnu'nun adlarından biri olması nedeniyle yazarın Vishnucu bir kimse olduğunu akla getirirse de, eserin tanrı Şiva'ya dua ile başlayıp yine ona duayla bitmesi, onun Şivacı bir yazar olduğunu gösterir. Eserin sonunda adı geçen kral, onu koruyan ve gözeten kişi, yani Dhavalaçandra'dır.

Nârâyana, Hitopadeşa'yı 14.yüzyılda yazmıştır. Eserin elyazması nüshalarından birinde 1373 tarihi okunmuştur.[1] Nârâyana bu eseri oluştururken, başta Pançatantra olmak üzere, başka kaynaklardan da yararlanmıştır. Örneğin 3.Bölümün 8.masalı, Vetalapançavimşati (Hortlağın 25 Öyküsü) 4'den alınmıştır. Keith, bir çileci ermişin besleyip büyüttüğü bir fareyi, sırasıyla kediye, köpeğe ve kaplana çevirdiği masalın da Mahâbhârata'dan (XII, 116) alındığını belirtir.[2] Yazarın en önemli kaynaklarından biri de, öğütleri aldığı Kâmandaki'nin Nîtişâstra adlı eseridir.[3] Nârâyana bazen bu özdeyişleri o kadar yoğun vermiştir ki, masal mı özdeyişe oturtulmuş özdeyiş mi masala, belirsiz hale gelmiştir. Fakat bunu ustalıkla yaptığı gözden kaçmamaktadır. Winternitz, 600 vecizeden 273'ünün politik

görüş, 222'sinin genel dünya görüşü, 105'inin de ahlaksal ve dinsel konularla ilgili olduğunu belirtmektedir.[4]

Nârâyana'nın ana kaynağı olan Pançatantra'da benzer konular beş bölüm halinde işlenmiştir. M.Ö.1.yüzyıl ile M.S.4.yüzyıl arasında derlenip yazıldığı kabul edilen Pançatantra, "Kralla Üç Oğlu" nu anlatan giriş öyküsü ile başlar. Sonraki beş bölüm şöyledir: 1) Mitrabheda (Dostluğun Bozulması), 2) Mitraprâpti (Dost Kazanma), 3) Samdhivigraha (Savaş ve Barış), 4) Labdhanâşa (Kazanılmış Şeylerin Kaybı), 5) Aparikshakaritva (Düşüncesiz Hareketin Sonu). Nârâyana bu bölümlerden son ikisini yok etmiş, üçüncüsünü ikiye ayırarak eserinin son iki bölümü haline getirmiştir. Ayrıca bir ve iki numaralı bölümlerin yerlerini değiştirmiştir. Pançatantra da kendinden önce var olan Arthaşâstra (M.Ö.3.yüzyıl) adlı devlet idaresi kitabından etkilenmiştir. Pançatantra'daki isimler, örneğin iki çakalın adı olan Karataka ve Damanaka (ki eseri Pehlevi dilinden Arapça'ya çeviren Abdullah İbn el Mukaffa bu adlardan dolayı esere "Kelile ve Dimne" adını vermiştir), aynen korunmuştur. Yine aslan Pingalaka ve öküzler Nandaka ve Samcîvaka Hitopadeşa'da da aynı şekilde kullanılmış, isimlerle oynanmamıştır. Öte yandan Pançatantra'da savaşan kuşlar kargalar ve baykuşlar iken, Hitopadeşa'da kuğular, turnalar ve onların düşmanları olan tavuskuşlarıdır. Bunlara papağan, karga, akbaba gibi kuşlar eklenmiştir.

Dünyanın birçok diline çevrilmiş olan Pançatantra'nın ünü ve büyüklüğü tartışılmazdır. Ancak Hitopadeşa'yı da onun ünü ve büyüklüğü altında boğmamak gerekir. Bu eser de çok önemli bir "klasik Sanskrit edebiyatı" baş yapıtlarındandır. Hitopadeşa'yı önemli kılan, onun bu kadar küçük hacimle bu kadar çok şey anlatması, kurgulamasındaki pratiklik ve anlatımındaki akıcılıktır.

Eser din dışı bir eserdir. Öğretiler büyük çoğunlukla yaşama ilişkin, deneye dayanan, bilimsel temelli öğretilerdir.

Örneğin “kimse kimsenin durduk yerde dostu veya düşmanı değildir; dostluğu ve düşmanlığı belirleyen davranıştır” derken veya “işler ters gittiğinde kişi kaderine söver, ancak bunun kendi işlerinden olduğunu bilmemek budalalıktır” derken hep bu somut dünya görüşünü hissederiz. Satrancı bulmuş olan bir toplum için bu elbette çok normaldir.

Eserin son bölümünde Buddhist öğretilerinin etkisi olsa gerek. Gerçi 14. yüzyıl Buddhizmin Hindistan’dan tamamen çıkarılmış olduğu bir dönemse de, bu felsefenin etkisi uzun yıllar sürdüğü için, bu kabul edilebilir bir durumdur. Son bölümün özellikle sonlarında yuvalanmış sözlerden birkaç örnek şöyledir;

“Bağlılık kaçınılmaz olarak ayrılığa işaret eder, tıpkı doğumun kaçınılmaz olan ölümü işaret etmesi gibi.

Sevilen insanlarla kurulan birlikteliklerin sonu çok korkunçtur; sadece başlangıçta güzel olan bu beraberlikler yenilmiş bozuk yiyeceklere benzerler.

Bu dünyada gerçekte var olan şey acıdır, mutluluk değildir. Mutluluk sözcüğü ancak kederden kurtulma durumunda kullanılacak bir sözcüktür.”

Hitopadeşa Avrupa’da çok eskiden beri bilinmektedir. Winternitz en eski çevirilerinin 1787’de Londra’da ve 1790’da Paris’de yapıldığını söylerken, Max Müller’in Almanca çevirisini 1844’de, I.Schoenberg’in çevirisini 1884’de Viyana’da, L.Fritze’nin çevirisini ise 1888’de Leipzig’de yaptığını belirtir.[5] Eserin modern Hint dilleri olan Bengali, Brac Bhasha, Gucarati, Hindi, Hindustani, Marathi ve Nevari dillerine de çevirileri yapılmıştır. Türkçe’ye ise çeşitli Pançatantra ve Kelile ve Dimne çevirilerinin yapıldığını biliyoruz. Ancak bildiğimiz kadarıyla bir Hitopadeşa çevirisi yapılmamıştı.

Hitopadeşa

Prastâvikâ

(ÖNSÖZ[6])

Başında Ganj nehrinin köpüğünden bir işlemeye benzeyen hilali taşıyan tanrı Şiva'nın lütfuyla, iyi insanlar işlerinde başarılı olsunlar.

Bu Hitopadeşa, onu öğrenenlere güzel söz söylemede, her duruma uygun şekilde konuşmada incelik ve davranış bilgisi verir.

Akıllı kişi, hiç ölmeyecekmiş gibi bilgi ve para kazanmaya bakmalı, bir yandan da ölüm saçlarından yakalamış gibi dinsel görevlerini yerine getirmelidir.

Bilgi gasp edilemez, ona paha biçilemez, o yok edilemez; bunu için ermişler onun herşeyden üstün olduğunu söylerler.

Bilgiye sahip olan kişi, sıradan biri bile olsa, aşağı düzeylerden akan nehri izleyen insanın, varlık kaynağı olan okyanusa ulaşması gibi, yaklaşılması güç kralların huzuruna ulaşır.

Bilgi kişiye alçakgönüllülük kazandırır, alçakgönüllülük itibar kazandırır; itibarı olan kişi zengin olur, zenginlik sayesinde kutlu bir düzeye gelinir ve mutlu olunur.

Silah bilgisi ve Şâstra[7] kitaplarının bilgisi insanları yüceltir, ama bunlardan ilkine sahip olan, yaşlılıkta, bunlardan ilkine sahip olan kadar saygı görmez.

Bir testi üzerine, henüz kurumadan çizilen şeylerin sonradan silinmesine olanak yoktur; onun için bu kitaptaki davranış bilgileri, öyküler şeklinde, gençlere öğretilmiştir.

Eserin konusu, Dost Kazanma, Dostların Ayrılması, Savaş ve Barış olarak belirlenmiş ve Pançatantra ile başka kitaplardan aktarmalar yapılmıştır.

Bhâgirathi nehrinin[8] kıyısında Pâtaliputra adında bir şehir vardır. Bir zamanlar bu şehirde Sudarşana adında erdemli bir kral yaşardı. Bu kral birinin ağzından şu iki beyiti duydu:

Bütün şüpheleri gideren ve Evrensel Söz yerine geçen Şâstraları bilmeyen kişi gerçekten kör demektir.

Gençlik, zenginlik, egemenlik ve yargılama yoksunluğu teker teker bile felaket nedenidir; bu dördünün birlikte bulunduğu yerde ise tehlike çok daha fazladır.

Kral, Şâstraları bilmeyen, onları okumayan, dünyada hep yanlış yolda olan oğulları için üzülmekteydi; yukarıdaki beyitleri işitince şöyle düşündü:

Bilgisiz ve dinsel görevlerini yerine getirmeyen bir çocuğun insana ne yararı var? Yaralı bir gözün insana acı vermekten başka bir yararı var mıdır?

Hiç çocuğu olmayanla, çocuğu olup onu kaybetmiş olan bir kere üzülür, oysaki oğulları aptal olan herzaman acı duyar.

Bu dönüp duran dünyada ölmüş ve sonra doğmamış olan var mıdır? Ama doğumu ile ailesini yücelten kişi gerçekten doğmuş demektir.

Değerli kişilerin adları sayılırken, adı geçince küçük parmağın hemen indirilmediği bir oğlanı doğurmuş olan anne gerçekten bir oğlan annesidir; aksi halde kısır bir anneden farksızdır.

Eli açıklığı, özüne egemenliği, cesaret, bilgi ve servetiyle isim yapmamış biri anasının tersi demektir.

Yüz tane aptal oğlu olacağına insanın değerli tek bir evladı olsun daha iyi; gökte çok yıldız vardır ama geceyi aydınlatan tek başına Ay'dır.

Kutsal yerlerde çok zorlu çileler dolduran kişinin oğlu itaatli, varlıklı, dürüst ve yetenekli olur.

Ey kral! Şu altısı insana mutluluk verir: Sürekli gelir, hastalıksız bir yaşam, bir dost, tatlı dilli bir eş, itaatli bir oğul ve yararlı bilgi.

Bir kimse, sadece tahıl ambarını dolduran tahıllara benzeyen, sayıları çok oğullarla mutlu sayılabilir mi? Ailenin övünç kaynağı olan ve babanın saygınlığını arttıran bir tek oğula sahip olmak daha iyidir.

Çocuğuna borç bırakan bir baba, namusunu korumayan bir anne, güzel bir eş ve bilgisiz bir oğul düşmandan farksızdır.

Okumayan için bilgi, hazımsızlıkta yiyecek, yoksul için toplum içinde bulunmak, yaşlı adam için genç kadın zehir gibidir.

Nasıl bir ailede doğmuş olursa olsun, erdemli bir kişi saygınlık görür; kusursuz bir bambu değneğinden yapılmış olsa bile, kirişi olmayan bir yay neye yarar?

Heyhat zavallı çocuk! Rahat bir yaşam sürüyor, akıp giden günlerinde bilgi edinmiyorsun, sonra da bilginler topluluğunda çamura batmış bir inek gibi, çakılıp kalıyorsun.

O halde şimdi oğullarımı nasıl yetiştirebilirim? Zira;

Yemek, uyku, korku ve cinsel zevkler insanlarla hayvanların ortaklaşa sahip oldukları şeylerdir. İnsanların hayvanlardan farkı, görev sorumluluğu duymalarıdır; bundan yoksun olunca insan hayvandan farksızdır.

Dharma, Artha, Kâma ve Moksha'dan[9] hiç birine ulaşamamış olan bir kimsenin hayatı, bir keçinin boynundaki memecikler kadar yararsızdır.

Derler ki, şu beş şey, kişinin yaşamının süresi, yapacağı işler, edinebileceği servet, ulaşabileceği bilgi derecesi, öleceği an, daha kişi anasının karnındayken belirlenir.

Alna ne yazıldıysa başa o gelir; bu yüce kişiler için bile böyledir; örneğin tanrı Şiva’nın çıplak olmak, tanrı Vishnu’nun büyük bir yılan üzerinde uyumak zorunda olması gibi.

Olmayacak bir şey asla olmaz, olacak şeyin de önüne geçilmez; endişe zehirine karşı olan bu panzehiri niçin almayalım?

Bu yukarıdaki üç beyit, hiçbir şey yapmaya gücü yetmeyenlerin boş sözleridir.

Kişi kaderinin yaver gittiğine inansa bile, gayreti elden bırakmamalıdır; zira yorulmadan susamdan yağ çıkarılamaz.

Şans, insanlar içinde aslan gibi olan, gayretli kişiye güler. ‘Kader verir’ diyen kişi aklı zayıf kişidir; kaderciliği bir yana atarak kişi kendisini gayrete getirmelidir; çabaları başarıyla sonuçlanmazsa suçu başka yerde aramalıdır.

Nasıl araba tek tekerlekle gitmezse, cesurca bir çaba olmadıkça talih başarıya ulaşamaz.

Talih denen şey kişinin önceki yaşamlarında işlediği işlerin iyi veya kötü sonuçlarından başka nedir? Onun için kişi tembel davranmayıp cesurca çaba sarfetmelidir.

Çömlekçinin bir yığın kilden dilediği şeyi yapması gibi, kişi de zamanında yaptığı şeylerin meyvalarını toplar.

İnsan önüne şans eseri çıkmış bir zenginliği görse bile, talih onu kişiye alıp vermez; o, alınmak için kişinin çabasını bekler.

İşler boş dileklerle yerine gelmez, çalışmakla olur; aslan uyuduğu sürece boğazından geyik geçmez.

Çocuk ancak ailesinin eğitmesiyle akıllı olur; anasının rahminden çıkmakla bir oğlan bilgili olamaz.

Kendisini okutmamış olan bir oğlanın anası da babası da onun düşmanıdır. Böyle bir oğul, bilginlerin bulunduğu toplumda, kuğular arasındaki turna kuşu gibidir.

Güzel, genç ve soylu kişiler, bilgiden yoksun iseler, kokusuz Kimshuka çiçeklerine[10] benzerler.

Aptal biri, güzel elbiseler giymiş olarak bulunduğu toplumda ağzını açmadığı sürece dikkati çeker.

Böyle düşünerek kral bilginler meclisini topladı ve onlara “dinleyin bilginler, benim haylaz ve Şâstraları bilmeyen çocuklarıma yaşam dersi vererek onların yaşama ikinci kez doğmalarını sağlayacak biri var mıdır?” dedi ve ekledi:

“Bir cam parçası altının yanı başında durursa zümrüt parıltısı kazanır; aynı şekilde bir aptal kişi de akıllıların yanında kalırsa aklı gelişir. Keza denir ki;

Ey dost! Düzeysiz kişilerin toplumunda bulunmak insanın aklını köreltir; kişi eşit akıllılar arasında bulunursa aklı aynı kalır; kendisinden üstün akıllıların arasında bulunursa zekası artar.”

Bunun üzerine Vishnuşarman adında, yaşam dersinin öğretilerini bilen bir bilgin, sanki Brihaspati’nin[11] kendisiymiş gibi, konuştu: “Efendimiz, prensler soylu bir aileden geliyorlar, onun için kendilerine verilecek yaşam dersini öğrenmeye doğuştan yeteneklidirler. Zira;

Ne kadar çaba harcanırsa harcansın yine de bir papağana öğretilenler bir turnaya öğretilemez; bunun gibi uygun olmayan bir ortamda yapılan hiç bir iş meyva vermez.

Bu soylu ailede erdemsiz çocuk doğmuş olamaz; maden ocağından cam parçası çıktığı hiç görülmüş müdür?

Onun için oğullarınıza hayat dersini altı ayda iyice öğreteceğim.” Kral şöyle yanıt verdi:

“Bir böcek bile birlikte bulunduğu çiçeklerin sayesinde yüce kişilerin başına çıkar; aynı şekilde bir taş, yüce kişiler tarafından kutsanınca kutsallık kazanır.

Yüksek dağların üzerinde bulunan şeylerin güneşe olan yakınlıkları nedeniyle parlak görünmeleri gibi, sıradan kişiler yüce kişilerin toplumunda seçkin gibi dururlar.

Erdemler onları anlayanların yanında gerçekten erdemdirler; erdemden yoksun kişilerin yanında ise erdemler birer hatadır. Nehirler doğdukları yerde temiz suya sahiptirler ama denize varınca suları içilmez hale gelir.

Onun için çocuklarımı, onlara yaşam dersi öğretmeniz için size veriyorum.” Kral böyle diyerek çocuklarını Vishnuşarman’a emanet etti. O da sarayın terasında oturan prenslerin eğitimine şu sözlerle başladı:

“Akıllı kişiler zamanlarını şiir ya da hayat dersi veren kitapları okumaktan zevk alarak geçirirler. Aptallar ise zararlı işlerle, uyuyarak ve boğuşmakla zaman öldürürler. Onun için size hoşunuza gidecek çok güzel bir masal olan ‘karga, kaplumbağa ve diğerlerinin masalını’ anlatacağım.”

Prensler “anlatınız efendim” dediler.

1.BÖLÜM

MİTRA LÂBHA

(DOST KAZANMA)

Yoksul olmalarına rağmen çok iyi dost olan karga, kaplumbağa, geyik ve fare, akılları sayesinde amaçlarına ulaşmışlar.

Prensler “nasıl olmuş?” diye sormuşlar; Vishnuşarman anlatmış:

“Godavari nehri kenarında büyük bir ipek pamuğu ağacı varmış. Çeşitli bölgelerden gelen kuşlar tüneyerek geceyi bu ağaçta geçirirlermiş. Bir gün gece bitmek üzereyken, gecenin efendisi ayın dağ sıraları üzerinde hilalini gösterdiği sırada, Laghupatanaka adında, gece uyumayıp uyanık kalmış bir karga, ölüm tanrısı gibi yaklaşmakta olan bir kuş avcısı görmüş. Karga şöyle düşünmüş: ‘Bugün sabah sabah tatsız bir görüntüyle karşı karşıyayım. Bakalım ne gibi bir kötülük olacak?’ Böyle söyleyerek sıkıntı içinde kendi yoluna gitmiş. Çünkü derler ki;

Korku için yüzlerce, keder için binlerce fırsat doğar hergün; ve bulur aptalları, akıllılara dokunmaz.

Ayrıca insanlar da şöyle yapmalı;

Hergün, hastalık, ölüm ya da keder gibi büyük felaketin kendi başlarına gelebileceğini düşünmeliler.

Avcı yere pirinç taneleri serpmiş, ağını açmış ve gizlenerek beklemeye başlamış. O sırada beraberindeki diğer kuşlarla birlikte gökte süzülmekte olan Çitragrîva adında bir güvercinler kralı, yerdeki pirinç tanelerini görmüş. Güvercin kral, pirinçlere iştahla bakan diğer güvercinlere ‘bu ıssız

ormanda pirinç tanelerinin ne işi olabilir ki?' demiş ve şöyle devam etmiş: 'Hele önce bir araştıralım. Bunun pek hayra alamet olduğunu sanmıyorum. Bizim pirince olan düşkünlüğümüz, bir bilezik yüzünden çamura batan ve yaşlı bir kaplan tarafından yakalanıp yenilen gezginin durumuna benziyor.'

Güvercinler bunun nasıl olduğunu sorunca o anlatmış:

1.Masal:

‘Bir keresinde güneydeki ormanda dolaşırken yaşlı bir kaplan gördüm. Gölde yıkanmıştı ve pençesinde kuşa otu tutarak gölün kenarında şöyle bağırıyordu: ‘Heheeyt gezginler, alın size altın bilezik.’ Derken açgözlülüğe kapılmış bir gezgin kendi kendine şöyle düşündü: ‘Çok şanslıyım; ancak risk taşıyan bir işe girişmekte temkinli olmalıyım. Çünkü,

Sakıncalı kaynaktan gelen bir şeyi elde etsek bile sonucu iyi olmaz; zehre bulaşmış tatlı özsu sonuçta insanı ölüme götürür.

Zengin olmak uğruna atılan her adım tehlike içerir. Bu bağlamda derler ki;

Sonu belirsiz bir girişime atılmayan bir kimse talihin iyi gittiğini görmez; ancak buna kalkışan kişi, işler yolunda gittikçe talihine güvenir.

O nedenle iyice bir göreyim.’ Yüksek sesle bağırdı: ‘Hani, bileziğin nerede?’ Kaplan pençesini öne uzatıp gösterdi. Gezgin dedi ki: ‘Bir yaban hayvanı olan sana nasıl güveneyim?’ Kaplan yanıt verdi: ‘Dinle gezgin! Ben eskiden, gençlik çağımda, çok kötü idim. Birçok ineği ve insanı öldürdüğüm için karım ve çocuklarım öldüler; benim de yaşamım anlamsızlaştı. Bir dindar kişi bana çile doldurmamı ve diğer kutsal işleri yapmamı önerdi. Onun tavsiyesine uydum ve artık suda yıkanıyor ve herkese hediyeler veriyorum. Ben yaşlandığım için artık dişlerim ve tırnaklarım yok. Daha bana nasıl güven duyulmaz ki!? Çünkü,

Kurban sunma, kutsal kitap ezberleme, hayır işleme, çile doldurma, doğruluk, sabır, affedicilik ve açgözlülüğe kapılmama; bunlar Smritilerde[12] yazan sekiz katlı din yoludur.

Bunlardan ilk dördü gösteriş içeren uygulamalardır; ikinci dördü ise sadece yüce gönüllü kişilerde olur.

Bu yüzden tutkudan uzaklaşmış olan benim birilerine vermek için uzattığım altın bileziği tutan bu eller emin ellerdir. İnsanların kaplanlar tarafından yendiği şeklindeki kanıyı Çünkü,

İnsanlar birbirini körü körüne izler; inek katili olan Brahmana dua eden muhabbet tellalına değer verme.

Ben ise tüm dinsel kanunları okudum, bilirim, inan bana; ey Pându oğlu, çöle düşen yağmur neyse, yahut açlıktan kıvrananın yiyecek bulması neyse, yoksulun meyvelerle dolu bir tabak bulması odur.

Yaşam kendimize değerliyse, başkalarına da öyledir. İyi kişi onları kıyaslayarak tüm canlılara merhamet duyar. Ayrıca,

Kişi reddederek veya kabul ederek, zevkte ve acıda uygun olanı ve olmayanı ayırarak, kendini tartarak doğruyu bulur. Ve yine,

Başkasının karısını anne gibi gören, başkasının zenginliğini dünyanın çamuru gibi gören ve tüm canlıları kendisi gibi gören kişi gerçek bir bilgedir.

Sen çok sıkıntılısın, bu yüzden bunu sana vermeye çalışıyorum.

Ey Kunti oğlu, yoksula ver, varlıklıya zenginlik neye yarar? İlaç hastaya lazım, sağlıklı kişi ilacı ne yapsın? Ve yine,

İyilik bilmeyene hayrına verilen bir hediye ya da uygun yerde, uygun zamanda, uygun kişiye verilen hediye en iyi hediye olarak düşünülür. O yüzden bu gölde yıkan ve bu altın bileziği al.'

Onun sözlerine güvenen gezgin çok geçmeden yıkanmak için göle girdi, dipteki çamura battı ve hiçbir yere

kıpırdayamaz oldu. Onun çamura saplandığını gören kaplan dedi ki: ‘Aaa, dip çamuruna mı saplandın? Seni oradan kurtarayım.’ Böyle diyerek nazikçe ona yaklaştı. Kaplan tarafından kavranan gezgin şöyle düşündü: ‘Ne kadar Vedaları bilse de, dinsel kitapları okusa da bir alçağa neden güveniyorum ki? Süt ineklerinin sütü nasıl tatlı gelirse, bunun da doğası gereği, ben öyleyimdir. Ayrıca, akılları ve duyuları kontrolsüz olan kişilerin davranışları çamur banyosu yapan filinkine benzer. Bilgiden yoksun davranış, kötü bir kadını beslemek ya da çirkin bir kadını süslemek gibi boş bir iştir. O yüzden, bu yırtıcı hayvana güvenmekle hiç iyi etmedim. Zira derler ki,

Nehirlere, silah taşıyan insanlara, pençeli ya da boynuzlu hayvanlara, kadınlara ve kral ailelerine güven olmaz. Ve yine,

Herkesin doğal karakteri baskındır, diğer nitelikleri değil. Diğer nitelikler geçicidir, mizaç ise kalıcıdır. Ve yine,

Göğün şanlı destekleyicisi, günahları gideren, bin ışık sahibi, yıldızlar arasında yürüyen ay bile Rahu[13] tarafından yutulduktan sonra ne fayda? Alında yazılı olandan kim kaçabilir ki?’

Böyle derin derin düşünürken adam kaplan tarafından parçalandı ve yendi. İşte o yüzden, ‘bir bileziğe tamah edip ölen adamdan’ söz ettim. Ve işte bu sebeple iyice bilmeden bir şeye hemen atlamamak gerekir. Çünkü,

Yemek iyi çiğnenmeli, evlat iyi yetiştirilmelidir; kadın iyi itaat etmeli, kral içtenlikle hizmet etmelidir. İyice düşünüp konuşmalı, iyice düşünüp davranmalı. Böyle yapılırsa uzunca bir süre kötü bir sonuç doğmaz.’

Bunları işiten güvercinlerden biri küstahça konuşmuş: ‘Neden böyle söylüyorsun? Yaşlıların tavsiyeleri sadece felaket belirdiğinde geçerli olmalı. Bütün bunlara harfiyen

uyacak olursak, yiyecek bulmakta çok güçlük çekeriz. Çünkü,

Yeryüzünde, yiyecek içecek, her şey bir belirsizlik içerir; bir şeye nasıl girişmeli, yaşamı nasıl sürdürmeli o zaman?

Kimi kıskanç, kimi küfürbaz, kimi hoşnutsuz, kimi sinirli, kimi de şüphe dolu; bunların hepsi de kendi payına acı doludur.’

Bu sözleri işiten güvercinler pirinçlerin üstüne konmuşlar. Çünkü,

Büyük bilimleri tahsil etmiş üstatlar bile, bilgili ve deneyimli olsalar da açgözlülüğe kapıldılar mı, gözleri kör oluverir. Ayrıca,

Açgözlülükten üzüntü doğar, her türlü isteği, tutkuyu kışkırtır; açgözlülükten karasevda doğar ve sonunda kişiyi yıkıma götürür; açgözlülük günahın temelidir. Ayrıca,

Altından geyik olamayacağı halde, Râma, varmış gibi onun peşine düştü[14] ; felaket gelip çattığında insanların elleri ayakları bağlanır.

Hepsi de ağa yakalanmışlar. Bütün kuşlar yere inmek gerektiğini söyleyen kuşa sövüp saymaya başlamışlar. Zira,

Bir kimse çoğunluğun başında gitmemeli; eğer iş başarıyla biterse meyvesini herkes paylaşır; ama eğer başarısızlıkla biterse lider öldürülür.’

Kınama seslerini duyan Çitragrîva demiş ki: ‘Bu onun suçu değil. Çünkü,

Bir dost neden olsa bile felaket zaten etrafta kol geziyordur; buzağı süt içmek için anasının bacağını destek yapar.

Dertli kişiyi dertten kurtaran dosttur; kötü yapılan ya da yapılmayan işi sadece kınamakla bir şey ele geçmez.

Zorluk zamanı zayıf düşünceli kişi şaşkınlık yaşar; şimdi cesaret zamanıdır, bir çare düşünmeli. Çünkü,

Zorluğa dayanma, zenginliğe yüz çevirme, toplulukta güzel konuşma, savaş alanında cesaret, ün kazanma isteği ve çok çalışma azmi; bunlar yüce kişilerin doğal nitelikleridir.

Bir anne başarıya sevinmeyecek, zorluğa üzülmeyecek, savaşta cesur olacak, üç dünyanın incisi bir evladı her zaman doğurmaz. Ayrıca,

Bu dünyada iyilik isteyen bir kimse şu altı kusurdan sakınmalıdır: Uyuşukluk, tembellik, korkaklık, öfke, aylaklık ve işi ağırdan alma.

Şimdi böyle yapalım. Hepimiz tek vücut olup ağla birlikte havaya uçalım. Çünkü,

Küçük şeylerde bile birlik olma, başarıya götüren araçtır. Çıldırmış filler bir ipe bağlanmış ot demetiyle yola getirilirler.

Aile üyeleriyle birlik olma insanlar için iyidir. Pirinç soyulduktan sonra, kabuğu bir işe yaramaz.'

Kuşlar bu öneriyi duyduktan sonra ağla birlikte havalanmışlar. Onları uzaktan izleyen avcı peşlerinden koşmuş ve kendi kendine şöyle düşünmüş: 'Kuşlar birlik olmuş ağımı götürüyorlar; ancak yere düştükleri anda elime geçecekler.'

Kuşlar uçup gözden kaybolunca, avcı peşlerini bırakmış. Onun geri döndüğünü gören güvercinler, 'Şimdi ne yapacağız?' demişler. Çitragrîva şöyle konuşmuş: 'Anne, baba ve arkadaş; bu üçü doğal dostumuzdurlar. Bunların dışındakiler neden sonuç prensibine göre davranırlar. Benim

Gandak nehri kıyısındaki Çitravana ormanında yaşayan Hiranyaka adında fareler kralı bir dostum var. O bizim ağın iplerini kemirebilir.'

Böyle düşündükten sonra hep birlikte Hiranyaka'nın deliğinin başına gitmişler. Her zaman endişe içinde olan Hiranyaka, yüz geçit oluşturduğu oyuğunda yaşamaktaymış. Güvercinlerin gürültüsünden irkilen fare korku içinde sessizce beklemeye başlamış. Çitragrîva seslenmiş: 'Sevgili Hiranyaka, neden bizimle konuşmuyorsun?' Onun sesini tanıyan Hiranyaka hemen dışarı çıkmış ve şöyle konuşmuş: 'Ah, ne mutlu bana, sevgili dostum Çitragrîva gelmiş. Bu dünyada ondan daha değerlisi yoktur. O dostlarıyla yaşar, dostlarıyla konuşur, dostlarıyla dertleşir.'

Onun tuzağa düşmüş olduğunu fark edince bir an şaşırıp demiş ki: 'Dostum, bu da nedir böyle?' Çitragrîva yanıt vermiş: 'Bu bizim bir önceki yaşamımızda yaptıklarımızın meyvesi dostum.

Ne sebeple, ne yolla, ne biçimde, hangi zamanda, hangi çeşitte, ne oranda, hangi yerde olursa olsun, bir kimse iyi ya da kötü ne iş işlerse, onun meyvesini o şekil ve o oranda karşılık olarak alır.

Hastalık, keder, dert, sıkıntı, bela; bunlar insanlar tarafından işlenen kusurların karşılığında oluşan ağacın meyveleridir.'

Fare hemen Çitragrîva'nın bağlarını kemirmeye başlamış. Çitragrîva demiş ki: 'Dostum, dur biraz. Önce diğerlerininkini kemir, sonra benimkini.' Hiranyaka yanıt vermiş: 'Benim azıcık bir gücüm var, dişlerim de zayıftır; tuzağın bütün iplerini ayrı ayrı nasıl kemireyim? Dişlerim kırılmadan önce, hele senin iplerini bir kemireyim, sonra gücüm yettiğince bütün hepsini kemirir keserim.' Çitragrîva, 'Pekala, ama gücünü yetirsen iyi olur.' demiş. Hiranyaka yanıt vermiş:

‘İhtiyacı olanları yaşamı pahasına korumak, davranış bilimini iyi bilenlere uyan bir şey değildir. Çünkü,

Bir kimse felaket zamanı için para ayırmalı, karısını zenginlik pahasına bile olsa korumalı ve kendisini de kadın ve zenginliğin her ikisinden de sakınmalıdır.

Başka bir bakış açısı da şöyledir:

Yaşam Dharma, Artha, Kâma ve Moksha’nın gerçekleşmesine uygun bir süreçtir; kişi neden kendini ondan yoksun bırakandan yoksun bırakmasın, koruyanı korumasın ki?’

Çitragrîva demiş ki: ‘Dostum, politik davranma konusunda bu böyledir doğrusu! Ama ben himayem altındakilere bunu yapamam, bunun acısına katlanamam. Çünkü,

Bilge kişi başkası uğruna varını yoğunu ve yaşamını feda edendir. Yok oluş kesin olduğunda onların kurtuluşunu arzulamak gerekir.

Başka bir özel neden de şudur:

Onlar cins, öz ve nitelik olarak benimle eşittirler. Sen söyle, benim onların efendisi olmamın ne zaman ve nasıl bir yararı var? Ve yine,

Bunlar bir karşılık beklemeden hep benim yanımda yer aldılar. O nedenle benim yaşamım elden gitse de sen onları kurtar. Ayrıca,

Bu et, üre, pislik ve kemikten oluşan ölümlü bedeni vermekten şeref duyarım. Sen benim namımı kurtar dostum.

Eğer ölümlü olan ve kirlilik aracı olan bedeni feda ederek ölümsüzlük ve lekesiz bir ün elde edilecekse daha ne isterim? Çünkü,

Bedeni niteliklerden ayıran mesafe çok büyüktür. Beden bir anda yok olur, nitelikler ise sonsuza kadar yaşar.'

Bunları işiten Hiranyaka çok hoşlanmış, hatta tüyleri diken diken olmuş ve şöyle konuşmuş: 'Soylu dostum! Himayen altındakilere gösterdiğin bu bağlılık seni üç dünyanın hükümranlığına layık hale getiriyor.' Böyle söyledikten sonra fare hepsinin ipini kesmiş. Hepsine içtenlikle davranan Hiranyaka demiş ki: 'Çitragrîva, ağa takıldığınız için kabahatin kendinde olduğunu düşünüp de sakın kendini suçlama. Çünkü,

Yüzlerce yocana[15] uzaktan avını gören kuş, zamanı geldiğinde serilmiş ağın iplerini göremez. Ayrıca,

Ayın ve güneşin canavarlarca yutulduğunu[*] , filin ve kobra yılanının hapsedildiğini, yetenekli insanların yoksulluğunu gördükten sonra kaderin gücüne bir kez daha inandım. Yine,

Gökyüzünde uçan kuşlar beladan kurtulamadıktan, derin denizlerde yüzen balıklar usta avcılarca yakalandıktan sonra, bu dünyada neyin iyi neyin kötü olduğunu, hangi durumun ne gibi yararı olduğunu nasıl söyleyebiliriz ki? Zira yok oluşun tanrısı uzaklardan bela şeklinde yapacağını yapar.'

Onu bu sözlerle aydınlatarak misafirperverce ağırlamış, onu kucaklamış ve gitmesine izin vermiş. Çitragrîva ve yanındakiler birlikte canlarının çektiği bölgelere uçup gitmişler. Hiranyaka da kendi deliğine girmiş.

Bir kimsenin yüzlerce dostu olmalı; görüldüğü gibi, güvercinler bir fare tarafından kurtarıldılar.

Bütün olup bitene tanık olan karga Laghupatanaka şaşkınlık içinde konuşmuş: 'Hey Hiranyaka, sen övgüye layıksın. Bu yüzden seninle dost olmak istiyorum. Lütfen

beni dostluğuna kabul et.’ Bunu işiten Hiranyaka deliğinden seslenmiş: ‘Kimsin sen?’ Karga yanıt vermiş: ‘Ben Laghupatanaka adında bir kargayım.’ Hiranyaka gülümseyerek karşılık vermiş: ‘Seninle ne gibi bir dostluğumuz olabilir ki? Zira,

Bu dünyada uygun kimseler birbirine dost olabilirler; ben av, sen ise avcı olunca aramızda nasıl bir muhabbet doğabilir ki? Yine,

Yiyecek ve onu yiyen arasındaki dostluk felaketin nedenidir; bir geyik çakalın yüzünden tuzağa düşmüş, onu bir karga kurtarmıştı.’

Karga sormuş: ‘Bu nasıl olmuş?’ Hiranyaka anlatmış:

2.Masal:

Magadha ülkesinde Çampakavati adında geniş bir orman varmış. Orada uzun zamandır birbiriyle dost bir geyik ve bir karga yaşamaktaymış. Geyik dolgun ve besili imiş ve bir çakal onu izliyormuş. Geyiğe bakan çakal kendi kendine şöyle demiş: “Bu leziz eti nasıl elde etsem acaba? Önce onun güvenini kazanayım.” Böyle düşünüp ona yaklaşmış ve demiş ki: “Dostum, her şey yolunda mı?” Geyik “sen de kimsin?” diye sormuş. Çakal yanıt vermiş: “Ben Kshudrabuddhi adında bir çakalım. Tüm akrabalarını kaybetmiş birisi olarak, yaşayan bir ölü misali buralarda dolaşıyorum. Ama şimdi senin gibi bir dost, bir akraba buldum ve artık yaşayanların dünyasına geri döndüm. Artık her ne olursa olsun seninle beraberim.” Geyik “pekala” demiş. Sonra, ışın çelengi takmış kutlu Güneş batarken, bu ikisi geyiğin barınağına gelmişler. Oradaki Çampaka ağacının dalında, geyiğin eski bir arkadaşı olan Subuddhi adındaki karga yaşamaktaymış. Onları gören karga “dostum, o yanındaki de kimdir öyle?” diye sormuş. Geyik “bu bizimle dost olmak isteyen bir çakaldır” diye karşılık vermiş. Karga şöyle demiş: “Dostum, bir yabancıyla kurulan ani dostluk hiç salık verilmez. Derler ki,

Soyu, huyu bilinmeyeni yanında barındırmamak gerekir; kedinin hatası akbaba Caradgava’yı ölüme götürdü.

İkisi birden “bu nasıl olmuş?” diye sorunca karga anlatmış:

3.Masal:

Bhagirathî nehri kıyısında, Gridhrakûta tepesinde büyük bir Parkati ağacı varmış. Onun kovuğunda, pençeleri ve gözleri talihin ters dönüşü gibi duran Caradgava adında bir akbaba yaşarmış. O ağaçta yaşayan diğer kuşlar, acıdıkları için, yiyeceklerinden küçük parçalar ayırıp ona verirlermiş. O da bunlarla geçimini sağlar, yavru kuşlara göz kulak olurmuş. Bir gün oraya yavru kuşları yemek üzere, Dirghakarna adında bir kedi gelmiş. Onun geldiğini gören yuvadaki kuşlar çığlık çığlığa bağırmışlar. Sesleri duyan Caradgava "bu gelen de kim?" demiş. Akbabayı gören Dirghakarna paniğe kapılmış ve şöyle düşünmüş: "Şimdi işim bitik işte! Ama yine de,

Bir kimse tehlike kendisine ulaşmadıkça korkmalı, ancak tehlikenin geldiğini görünce ne gerekiyorsa onu yapmalı.

Şimdi şu durumda kaçamam. O zaman duruma göre hareket edeyim. Önce onun güvenini kazanayım, sonra ona yaklaşırım." Böyle belirlemiş taktiğini ve öne çıkıp konuşmuş: "Sizi selamlarım efendim." Akbaba "kimsin sen?" diye sormuş. O da "bir kedi" demiş. Akbaba "defol git buradan yoksa seni öldürürüm" demiş. Kedi "önce beni bir dinleyin, eğer öldürmeye layık görürseniz öldürürsünüz" demiş. Zira,

Bir kimse ait olduğu kasta göre mi öldürülür veya saygı görür? Bir kimsenin öldürülmesini veya saygı görmesini sağlayan sadece ve sadece davranışlarıdır.

Akbaba "neden buraya geldiğini açıkla" demiş. Kedi yanıtlamış: "Ben her gün yıkandığım Ganj nehrinin kenarında, hiç evlenmemiş bir çilekeş olarak, Çandrayana orucu tutarak yaşıyorum. Güvenilmeye değer tüm kuşlar her zaman sizin dinsel kanunlara ne kadar bağlı olduğunuzu

söylerler. Buraya sizin gibi bilgide ve kutsal kanunları yerine getirmede çok ileri gitmiş bir kimseyi bizzat tanımaya geldim. Ancak çok bilgili efendimiz benim gibi bir misafiri öldürmeyi düşünmekteler. Oysaki bir ev sahibi şunu benimser:

Evinize gelen bir düşmana bile misafirperverce davranmak gerekir. Bir ağaç, gölgesini onu kesenden esirgemez.

Ve eğer ortada sunulacak bir zenginlik yoksa o zaman bir konuk nazik sözlerle onurlandırılmalıdır. Çünkü,

İyi kişinin evinde ne sebeple olursa olsun oturak, yer, su ve uygun konuşma tarzı hiç bir zaman eksik olmaz. Ayrıca,

İyi kişi, değerden yoksun kimselere bile merhamet eder. Ay, ışıklarını paryanın evine de gönderir. Keza,

Ateş Brahmanların, Brahmanlar diğer kastların tapınma aracıdır. Koca karısının tapınma aracıdır; bir konuk da heryerde saygıya layık bir kimsedir.

Bir konuk bir kimsenin evinden hayal kırıklığı içinde eli boş dönerse, günahları o kişiye geçer ve bütün değerini yitirir. Ve yine,

Bir aşağı kast mensubu yüksek kasttan birinin evine gelirse o kişinin onurlandırılması gerekir; konuk demek bütün tanrılar demektir."

Akbaba "kedi et düşkünü olur, burada yavru kuşlar yaşıyor; ben onun için öyle konuştum" demiş. Bunu işiten kedi yere dokunup dikkat kesilerek karşılık vermiş: "Bütün din kanunlarını ezberlemiş, tutkudan uzaklaşmış ve acımasızca oruç tutan biriyim. Bazı din metinleri birbiriyle uyuşmasa da şu hepsinde yazılıdır ki en büyük dinsel görev öldürmekten kaçınmaktır. Çünkü,

Ölümün her türlüsüne karşı olanlar, her şeye katlananlar ve her canlıya sığınaklık yapanlar cennete giderler.

Dindarlık insanı ölümünde bile izleyen tek dosttur; onun dışındaki her şey bedenle birlikte yok olur gider. Ayrıca,

Birisi başkasının etini yediğinde, yiyeninki anlık bir zevk, yenileninki ise can derdidir. Bundan başka,

Bir kimsenin can çekişirken duyduğu acıyı bir başkası tahmin ederek hissedemez, onu tanımlayamaz. Yine derim ki,

Ormanda yetişen otlarla karnını berbat bir şekilde dolduran kimse mi günah işleyecek şaşarım?

Bu sözlerle akbabanın güvenini kazanan kedi, ağacın kovuğuna yerleşmiş. Birkaç gün geçtikten sonra yavru kuşlara saldırmış, onları kovuğa getirip bir güzel yemiş. Kuşlar yavrularının yendiğini anlayınca çok üzüntü duymuşlar ve ağlamışlar. Bunu gören kedi oradan sıvışıp kaçmış. Kuşlar olayı araştırınca ağacın kovuğunda yavrularının kemiklerini bulmuşlar. Bütün kuşlar ‘yavrularımızı yiyen bu akbaba Caradgava’dır, onu öldürelim’ diye sonuca varmışlar.

Buyüzden ‘soyu huyu bilinmeyeni yanında barındırmamalı’ diye konuştum.” Bunu dinleyen çakal öfkeyle konuşmuş: “Geyiğin sizi gördüğü gün siz efendimiz de soyu sopu belli olmayan birisiydiniz. Nasıl oluyor da size karşı bu dostça davranış günden güne kuvvet kazanıyor?

Bilgili kişinin olmadığı yerde azıcık kafası çalışanı adamdan sayarlar. Ağacın olmadığı yerde keneotunu ağaçtan sayarlar.

Dar kafalı ‘bu bendendir, bu yabancıdır’ diye düşünür. Geniş düşünen kişi için ise tüm dünya onun ailesi gibidir.

Bu geyik benim dostumdur, sen de öylesin.” Geyik yanıt vermiş: “Bunu tartışmanın ne anlamı var? Hepimiz dostça ilişkiler içinde bir arada yaşayabiliriz. Çünkü,

Kimse kimsenin durduk yerde dostu veya düşmanı değildir. Dostluğu veya düşmanlığı belirleyen davranıştır.

Karga konuşmuş: “Öyle olsun.” Sabahleyin hep birlikte dilediklerince gezmişler. Yalnız kaldıkları bir sırada çakal geyiğe demiş ki: “Dostum, bu ormanın bir yerinde çok güzel bir mısır tarlası var. Seni oraya götürebilirim.” Öyle olmuş ve geyik her gün oraya gidip mısır yemiş. Tarlanın sahibi bunu farketmiş ve oraya bir ağ sermiş. Geyik çok geçmeden ağa yakalanmış ve “beni ölümün ağı gibi olan avcının bu ağından bir dosttan başka kim kurtarabilir?” diye düşünmüş. Çakal da oraya gelmişmiş ve orada şöyle düşünmekteymiş: “Bu, yaptığım müthiş planın sonucunda elde edilmiş bir başarıdır. Geyik kesildiği zaman bana da bol bol yetecek kadar yiyecek çıkacağından eminim.” Çakalı görünce sevinin geyik şöyle demiş: “Dostum, hemen şu bağlarımı çöz; çünkü,

Bir kimse belada dostunu, savaşta savaşçıyı, borç durumunda dürüst adamı, talihi döndüğünde karısını, zorluklarla karşılaştığında akrabalarını arar.

Bir kimseyi zevkte de belada da akrabası bekler. Kıtlıkta yahut krallık çöktüğünde, krallık kapısında veya mezarlıkta yine akrabası bekler.

Tekrar tekrar ağa bakan çakal kendi kendine “bu ağ çok sağlam” diye düşünmüş ve şöyle demiş: “Dostum, bu ağlar kas tellerinden yapılmış. Bugün Pazar, oruç günüm, onlara bugün dişlerimle nasıl dokunurum? Kusura bakmazsan yarın sabah istediğini yapabilirim.” Bu sözleri söyleyip oraya bir yere saklanmış ve beklemiş. O sırada akşam olup da geyiğin gelmediğini fark eden karga, her yerde onu aramaya başlamış. Onu tuzağa yakalanmış halde bulunca “dostum,

bu ne hal?” demiş. Geyik şöyle karşılık vermiş: “Bu, bir dostun öğütünü dinlememenin sonucudur. Çünkü derler ki,

İyi dostların sözlerini dinlemeyenleri sıkıntılar bekler. Bu durumdaki bir insan düşmanı için bir eğlencedir.”

Karga “o hain nerede?” diye sormuş. Geyik “etimi yemek için şurada bir yerde bekliyor” demiş. Karga konuşmuş: “Sana söylemiştim, ben hiç yanılmam. Kötüye güvenirsen böyle olur. Kötüden, saygıya layık herkes korkar.

Yaşamı sona erenler sönmüş lambanın kokusunu almazlar, dostların sözlerini dinlemezler ve Arundhati yıldızını görmezler.

Boşluktan yararlanıp tatlı sözlerle insanı kandıran kişiden, üstü sütle kaplı içi zehir dolu bir kaptan sakınır gibi sakınmak gerekir.”

Karga derinden derine iç çekip şöyle demiş: “Ah alçak, nasıl bu kadar kötü olabildin? Çünkü,

Bu dünyada tatlı sözler, sahte iltifatlar ve umutlarla güven kazanıp zavallı kişileri kandırmaktan ne anlarsınız bilmem ki?

Ey kutlu Yeryüzü, sözünde durmayan, iyilere kötü davranan, saf ve temiz insanlara alçaklık edenleri nasıl taşırsın üstünde bilmem ki?

Bir kimse sıcakken el yakan, soğuyunca eli kirleten odun kömürü gibi olan kötülerden sakınmalı, onlarla dost olmamalıdır. Doğrusu kötülerin davranış şekli böyledir.

Önce ayağa kapanır, sonra arkadan ısırırlar. Kulağa tatlı melodiler mırıldanır, sonra korkusuzca bir açığınızı ararlar. Kötü adam tıpkı sivrisineğe benzer.

Böyle tatlı konuşan kötü insanlara asla güvenilmemeli, çünkü dillerinde bal, kalplerinde ise ölümcül zehir vardır.

Şafakla birlikte karga, tarla sahibinin elinde sopayla oraya gelmekte olduğunu görmüş. Karga demiş ki: "Geyik dostum, içine iyice hava çek, bacaklarını kaskatı yap ve öyle ölü gibi kal. Ben gürültü çıkarttığımda hemen zıpla ve kaç."

Geyik karganın dediği gibi yapmış, öyle ölü gibi beklemiş. Tarla sahibi geyiği o durumda görünce gözleri ışıldamış ve "işte kendi kendine ölmüş bir geyik" demiş. Onu ağdan kurtarmış ve sonra ağını toplamaya koyulmuş. Tam o sırada karganın sesini duyan geyik zıplayıp kaçmaya başlamış. Geyiğe hamle yapan çakal ise tarla sahibinin fırlattığı sopa ile canını teslim etmiş. O yüzden derler ki,

Üç yıl olsun, üç ay, üç gece ya da üç gündüz; kişi yaptığı iyi veya kötü hareketlerin meyvelerini işin olgunlaştığı son noktada mutlaka alır.

İşte o yüzden ben 'av ile avcı arasında dostluk olmaz' diye söyledim." Karga tekrar konuşmuş:

"Seni yesem bile yeterince besin elde etmiş olmam; ama eğer sen yaşarsan ben de yaşarım, tıpkı Çitragrîva gibi, ey günahsız kişi. Yine,

Karşılıklı güven, davranışları hep iyi olan aşağı yaratıklarda bile görülür; zira iyinin mizacı yaradılıştan gelir ve hiç değişmez. Ayrıca,

İyi kişinin aklı büyük bir tutkuya bulaşsa da öfkeye kapılmaz. Denizin suyunu bir meşale ile kaynatmak mümkün müdür?"

Hiranyaka demiş ki: "Sen kararsız bir kafaya sahipsin; kararsızlıkla dostluk kurmak mümkün değildir. Çünkü derler ki,

Bir kedi, bir sığır, bir koç, bir karga ve bir kötü adam arasında güven oluşturmak mümkün olabilir mi? Bir başka bakış açısına göre,

Düşman tarafında olunamaz; öğreti bize şunu der; kimse, antlaşmayla bile, düşmanla dostluk kuramaz; su çok ısınsa bile sonunda ateşi söndürür. Ayrıca,

Kötü insan bilgili bile olsa ondan sakınmak gerekir; kobra yılanına taç giydirmekle onun korkunçluğu kaybolur mu?

Olanaksız olan olanaklı hale gelmez, olanaklı olan ise kesinlikle olanaklıdır. Araba suda, kayık karada gitmez. Yine,

Zenginliğin gücüne dayanarak düşmanlarına ya da sevgisi bitmiş karılarına güvenen kişinin yaşamı orada sona erer.

Laghupatanaka demiş ki: “Herşeyi duydum. Çok geç kalarak karar vermiş olsam da seninle kesinlikle arkadaş olmalıyım. Aksi halde ölüm orucu ile yaşamıma son veririm. Çünkü,

Kötüyle arkadaşlık toprak testi gibidir, kırılınca yapıştırılmaz; iyi ile arkadaşlık ise altın testi gibidir, çok zor kırılır ve birleşmesi kolay olur. Ayrıca,

Metaller erime güçlerine göre birleşirler; hayvanlar ve kuşlar bir sebeple, aptallar korku veya kazanç için birleşirler. İyi insanlar ise sadece görüş güçlerine göre bir araya gelirler. Yine,

Dostlar Hindistan cevizine benzer, dıştan sert içten yumuşaktırlar; başkaları ise dıştan cıvık hünnap gibi olurlar.

Dostluk bitse bile iyi insanın niteliklerinde bir değişme olmaz. Lotüs sapları kırılsa bile lifleri sağlam kalmayı başarır. Ve yine,

Saflık, cömertlik, cesaret, kederde ve neşede aynı kalabilme, nezaket, sevme ve doğruluk gerçek dostun nitelikleridir.

Böyle niteliklere sahip senden daha iyi bir dost bulabilir miyim?”

Bu ve benzeri sözleri işiten Hiranyaka çok sevinip şöyle konuşmuş: “Bu tatlı sözlerin beni mutluluğa boğdu. Sıcaktan kavrulan bir kimseyi ne serin suda yıkanmak, ne inciden kolye, ne de sandal ağacı tozuyla vücudu ovma kurtarır. Onu kurtaran sevgiyle, bilgelikle söylenmiş sözlerdir. Erdemli kişinin aklının gücü sihirli bir güçtür. Yine,

Bir sırrı açık etmek, dilenmek, katı kalpli olmak, döneklik, öfke, sebatsızlık ve kumar, bir dostta olmaması gereken kusurlardır.

Bu sayılan kusurlardan biri bile sende yoktur. Çünkü,

Konuşmalarından akıllılığın ve gerçekçiliğin, davranışlarından ise düşüncesizce iş yapmadığın anlaşılıyor. Ayrıca,

Aklı saf ve temiz olanın dostluğu kişiyi bir yola götürürken, aklı yalan dolanda olanınki bambaşka bir yola götürür.

Kötünün aklı, sözü ve işi bir yöne giderken, iyinin aklı, sözü ve işi bir başka yöne gider.

O yüzden istediğin olsun.” Böyle konuşan Hiranyaka karga ile dost olmuş, onunla yiyip içmiş ve sonra deliğine girmiş. Karga da kendi barınağına çekilmiş. O günden sonra o ikisi yiyeceklerini paylaşarak, birbirlerinin sağlık ve sıhhatlerini gözeterek ve aralarında güven veren konuşmalar yaparak geçirmişler günlerini.

Birgün Laghupatanaka Hiranyaka’ya demiş ki: “Dostum, buralarda yiyecek bulmak iyice zorlaştı. O yüzden ben başka bir yere gitmek istiyorum.” Hiranyaka şöyle sormuş: “Nereye gidebiliriz? Zira,

Akıllı ve becerikli kişi bir ayağıyla yürür, ötekiyle durur; yenisini iyice belirlemeden eski barınağını terk etmemek gerekir.”

Karga yanıt vermiş: “Çok iyi bildiğim bir yer var.” Hiranyaka “neresi orası?” deyince karga sürdürmüş konuşmasını: “Dandaka ormanında Karpûragaura adında bir göl var. Orada çok eskiden beri tanıdığım, sevgili dostum dindar kaplumbağa var. Zira,

İş başkalarına tavsiye vermeye kaldı mı herkes verebilir; ama uygun işlere doğru tavsiyeleri ancak ulu bir kişi verebilir.

O beni misafirperverce karşılayacaktır.” Hiranyaka da şöyle demiş: “Ben de burada kalıp ne yapayım ki? Çünkü,

Bir kimse, hiç saygı görmediği, hiç bir geçim yolu kalmadığı, akrabalarının ve bilgi alacak kimsenin olmadığı bir ülkeden ayrılmalıdır. Ayrıca,

Bir kimse, şu beş şeyin kalmadığı bir ülkede kalmamalıdır: Geçim araçları, otorite korkusu, utanma duygusu, nezaket ve hoşgörü.

Ey dostum, bir kimse şu dört şeyin olmadığı yerde barınmamalıdır: Kredi açan, doktor, Vedaları iyi bilen bir Brahman ve suyu hep akan bir nehir.

O yüzden beni de oraya götür.” Karga, arkadaşıyla birlikte çeşitli halkların arasından geçerek o göle varmış. Uzaktan onları gören kaplumbağa Manthara, Laghupatanaka’ya hoşgeldin demiş ve fareyi de bir misafir nasıl karşılanırsa öyle karşılamış. Çünkü,

Bir çocuk olsun, yaşlı bir adam veya genç bir adam olsun, bir eve geldiğinde ona saygı göstermek gerekir; misafir heryerde bir tür tapınma nesnesidir.

Karga demiş ki: “Dostum Manthara, ona özel bir ilgi göster. Çünkü o Hiranyaka adındaki fareler kralıdır; o merhamet okyanusu ve hürmete layık olan kişilerin önde gelenidir. Binlerce dili olan yılanlar kralı bile onun niteliklerini öve öve

bitiremez.” Böyle dedikten sonra Çitragrîva hakkındaki bölümü anlatmış. Hiranyaka’yı saygıyla ağırlayan Manthara “sevgili arkadaşım, bu kasvetli ormana neden geldiğinizi anlatır mısınız? “ diye sorunca Hiranyaka “dinlerseniz anlatayım” demiş ve başlamış anlatmaya.

4.Masal:

Çampaka kentinde dünyadan el etek çekmişlerin toplandığı bir manastır vardı. Orada Çûdakarna adında bir çileci yaşardı. O, yemeğini yedikten sonra kalanını, dilenme tasının içine bırakır, dilenme tasını da uyurken duvardaki bir çiviye asardı. Ben de hep zıplar, kalan yemekleri yerdim. Gel zaman git zaman, onun Vînakarna adında çok sevdiği bir çileci arkadaşı oraya geldi. Onlar konuşurlarken Çûdakarna bambu bir sopayla yere vurup duruyordu. Vînakarna dedi ki: ‘Dostum, neden benim anlattıklarımı dinlemiyor, başka şeylerle ilgileniyorsun?’ Çûdakarna yanıt verdi: ‘Seni dinliyorum dostum da, aklım şu farede; her zaman zıplayıp dilenme tasıma giriyor ve bütün dilenerek topladığım yiyeceği silip süpürüyor.’ Vînakarna dilenme tasına bakıp konuşmuş: ‘Nasıl oluyor da o küçücük fare o yüksekliğe zıplayabiliyor? Bunun bir açıklaması olmalı. Çünkü,

Genç kadın yaşlı kocasını saçlarından çekerek tuttu, sarıldı ve onu öptü; bunun için bir neden olmalıydı.

Çûdakarna ne demek istediğini sorunca Vînakarna anlattı:

5.Masal:

Gauda ülkesinde Kauşambi adında bir şehir varmış. Orada Çandanadaşa adında çok zengin bir tüccar yaşarmış. O çok yaşlandığı halde şehvet düşkünlüğünden ve zenginliğine güvenerek bir tüccarın Lilavati adındaki kızıyla evlenmiş. Aşk Tanrısı'nın bayrağı gibi gözüken genç kadın yaşlı kocasını sevmemiş. Çünkü,

Kadınlar, uzuvları buruşmuş yaşlı kocalardan hoşlanmazlar; ayın ışığını soğuk, güneşin ışığını sıcak bulanları sevmezler. Ayrıca,

Erkeğin saçları griye döndüğünde tutkudan eser kalmayan kadın çareyi başkalarında aramaz mı? Öte yandan yaşlı kocanın ona duyduğu sevgi daha da artar.

Erkeklerin yaşama istekleri ve zenginlik tutkuları hep büyük olmuştur; ama yaşlı bir erkek için en önmeli şey karısıdır.

Yaşlı erkek ne zevklerle uğraşır ne de onları terk eder; onun durumu dişsiz bir köpeğin bir kemiği yalayıp durmasına benzer.

İşte bu Lilavati, gençliğin verdiği güçle, aile bağlarını umarsızca kırarak, bir başka tüccarın oğluna aşık olmuş. Çünkü,

Aşırı serbestlik, baba evinde yaşama, bayramlarda insanlarla bir araya gelme, erkeklere yakın alanlarda yaşama, arkadaş topluluğuna katılma, başka bir ülkede yaşama, kötü karakterli kadınlarla birlikte olma, uygun davranışlara sürekli saldırı, kocanın yaşlı olması, kıskanç olması veya başka bir ülkede olması, bir kadının karakterinin bozulma sebepleridir. Ayrıca,

Sarhoşluk, kötü erkeklerle arkadaşlık, kocadan ayrı kalma, aylak aylak dolaşma, başkasının evinde uyuma ve başkasının evinde kalma da kadının mahvolmasının nedenlerindendir. Ve yine,

Ancak uygun bir yer, uygun bir fırsat ve uygun bir aşık olmaması halinde kadınlar namuslu kalabilirler.

Kadınlar her zaman vefasızdır, bunu tanrılar da çok iyi bilir; kadınlardan korunanlara ne mutlu.

Kadınların hoşlanmadığı kimse yoktur, onlar hep birilerini severler, hep yeni bir erkek ararlar, tıpkı ineklerin ormanda çim aradıkları gibi. Yine,

Kadınlar bir kap tereyağına, erkekler ise yanan odun kömürüne benzerler; akıllı kişi asla ikisini bir araya getirmez.

Ne alçakgönüllülük, ne iyi doğum yapma, ne dürüstlük, ne de utangaçlık; kadının namusunu koruyan bir kur yapanın olmamasıdır.

Kadını çocukluğunda babası korur, olgunluğunda kocası, yaşlılığında ise oğlu korur; bir kadın asla başıboş bırakılmamalıdır.

Birgün Lilavati, üzerindeki mücevherler parıldar halde, sedire uzanmış tüccarın oğluyla samimi pozlarda birşeyler konuşurken aniden kocası oraya çıkıp gelmiş. Kadın kocasını saçlarından çekip ona sarılmış ve onu öpmüş. Bu sırada aşık kaçmış. Derler ki,

Uşanas'ın[16] çok iyi bildiği, Brihaspati'nin de çok iyi bildiği bilgi kitaplarında, kadının maharetiyle her şeyi yutturabileceği yazılıdır.

Onun hareketlerini gören bir kadın tellalı "onu nasıl da aniden kucakladı?" diyerek durumu anlamış. Lilavati'den para sızdırarak onu bir tür cezaya çarptırmış. İşte o yüzden

‘genç kadın yaşlı kocasını saçlarından çekerek sarıldı ve öptü’ dedim. Bu farenin de böylesine güçlü olması için bir neden olmalı.” Bir an düşünen çileci “ve bu neden paranın bol olması olmalı” demiş. Çünkü,

Bu dünyada zengin kişi her zaman ve her yerde güçlüdür; kralların bile olağanüstü güçleri zenginliklerindendir.

“Derken o eline bir bel aldı ve yuvamı oydu, uzun sürede biriktirdiğim tüm zenginliğimi aldı. O zamandan beri güçten düşmüş, ruh ve enerjiden yoksun haldeyim; kendi yiyeceğimi kazanamaz oldum. Böyle cansız ve ürkek halde yaşarken Çûdakarna tarafından görüldüm. Öyle ki şöyle dedi;

Bu dünyada kişi zenginlikle güçlü olur, zenginlikle bilgili olur; şu bulunduğu yerin aşağısına düşmüş fareye bak. Ayrıca,

Eğer zengin değilse aklı kıt bir kişinin tüm eylemleri, yaz sıcağındaki küçük bir dere gibi kurur, kaybolur. Yine,

Zengin olanın dostu olur, zengin olanın akrabası olur, zengin kişi bu dünyanın insanıdır, zengin kişi bilgili insandır. Keza,

Oğulsuz ev boştur, iyi bir dostu olmayanın da öyledir. Budala için dört bir taraf boştur, yoksul için ise herşey boştur. Ve yine,

Zenginin zedelenmemiş uzuvları aynıdır, adı aynıdır, zarar görmemiş aklı aynıdır, sözcükleri aynıdır; adam aynı adamdır; ama ne zaman paranın sıcaklığından yoksun olur o saat çok farklı bir insan olur; ne acayip bir şey!

Tüm bunları işiten ben kendi kendime düşündüm: ‘Şimdi şu anda barınağım uygun durumda değil; bu meseleyi birisiyle görüşmem de uygun değildir. Çünkü,

Bilge kişi herşeyini yitirdiğini, zihnindeki endişe durumunu, evindeki kötülükleri, aldatıldığını ve aşağılandığını hiç açık etmemelidir. Ayrıca,

Şu dokuz şey dikkatle saklanmalıdır: Yaşam dönemi, zenginlik, aile sırrı, cazibe, karıkoca arasındaki eğlence, ilaç, çile, sadaka ve bir kimsenin rezilliği. Öyle derler ki,

Kader fazlasıyla aksi yöne dönüp tüm çabalar ve yiğitlikler boşa çıktığında, yaban hayatı hariç, yüce düşünceli kişi nasıl yoksulluğu yenip derman bulabilir.

Öz saygısı olan kişi cimrilik edeceğine ölmeyi tercih eder. Ateş söndürülmeye katlanır ama asla soğumaz. Ayrıca,

Bilge kişinin davranış yolu, çiçek demeti gibi, iki yolludur; ya baş olmak ister ya da uzak bir ormanda ölüp gitmek.

Ve dilenerek yaşamak onun için çok alçaltıcı olacaktır. Çünkü,

Fakir kişi tüm nezaketini yitirip cimri bir kimseye yalvarmaktansa ateşe girsin daha iyi.

Fakirlik insana utanç verir; utanç onun metanetini kaybetmesine yol açar; bu onun herkes tarafından küçük görülmesini sağlar; bu da onun dışlanmış hissedilmesine neden olur. Dışlanmışlık onu kederli yapar. Keder aklını yitirmesine neden olur. Aklını yitiren mahvoluşa sürüklenir. Ah! Yoksulluk her türlü felaketin kaynağıdır! Yine,

Sessiz kalmak yalan konuşmaktan iyidir; başkasının karısıyla birlikte olmaktansa iktidarsız olmak daha iyidir; kötü insanın sözlerine katlanmaktansa ölmek daha iyidir; başkasının zenginliğiyle mutlu olmaktansa dilenerek yaşamak daha iyidir.

Yaramaz bir öküzdense boş bir inek ağılı daha iyidir. İffetsiz bir ailenin kızını eş edinmektense bir fahişeyle evlenmek

daha iyidir. Düşüncesiz ve bencil bir kralın yönettiği şehirde yaşamaktansa ormanda yaşamak daha iyidir. Alçak kişiye muhtaç olmaktansa ölmek daha iyidir. Ayrıca,

Hizmet etmek kendine saygıyı öldürür; ay karanlığı, yaşlılık güzelliği, HariHara[17] hikayeleri günahı yok eder. Dilenmek ise yüzlerce güzel niteliği ortadan kaldırır.

Böyle düşünerek neden başkasının pastasına malzeme olayım ki? Ey zalim kader! Bu da ölümün bir başka kapısı olmalı.

Şu üçü insanı alçaltan şeylerdir: Yüzeysel bilgi, ücret karşılığı kazanılan cinsel zevk, ekmek için başkalarının eline bakma.

Hasta insan, uzun süre sürgünde olan insan, başkasının yiyeceğini yiyen insan, başkasının evinde yaşayan insan; eğer bir kimse bunlardan birini yaşıyorsa o kişi için ölüm dinlenilecek bir yerdir.

Her ne kadar bunları göz önünde bulundursam da, açgözlülüğümden zenginlik biriktirmeye karar verdim. Çünkü derler ki,

Kader yolu şaşırırsa tamaha, tamah da tutkuya yol açar. Tutku ile başı belaya giren kişi her durumda felakete sürüklenir.

Ben nazikçe yürüyordum ki bu Vînakarna tarafından bambu sopayla dürtüldüm ve bunun üzerine düşündüm: ‘Hiç bir şeyden mutlu olmayan açgözlü bir insan kendisine zarar veren bir haindir. Çünkü,

Mutlu eden herşey onun zenginliğidir; dünya deriyle mi kaplı ki onun ayakları ayakkabıyla kaplı olsun? Yine,

Sakin kafayla tadına varılan, mutluluk nektarıyla doyurulmuş bu mutluluk durumuna, oraya buraya

koşuşturup kazanım açgözlülüğüyle saldırarak nasıl varılabilir ki? Ayrıca,

Her şeyi denemiş, işitmiş, uygulamış kişi tüm istekleri arka plana ittiğinde ona sadece gönül hoşluğu kalır. Yine,

Hiç bir zenginin kapısında hizmet etmemiş, hiç ayrılık acısını tatmamış ve kendisine hiç acınası sözler söylenmemiş kişi ne mübarek bir kişidir. Çünkü,

Şiddetli arzuyla yanan bir kimse için yüz yocana kadar uzun bir mesafe bir hiçtir; gönül rahatlığında olan ise elinde olana bile ilgisizdir.

Bu yüzden şu koşullar altında neye karar verilmesi gerektiği önerilmelidir.

Bir kimsenin bu dünyadaki görevi nedir? Canlılara merhamet etmek. Mutluluk nedir? Sağlıktır. Sevgi nedir? İyi hisler beslemektir. Bilgelik nedir? Yargılama gücüdür. Benzer şekilde,

Bela insana bulaşmaya çalıştığında bilgelik onu yargılama gücüyle dağıtır. Bir yargıya varamayanları bela her fırsatta yakalar. Ayrıca,

Bir kimse aileyi korumak için bireyi, köyü korumak için aileyi, ülkeyi korumak için köyü terk etmeli; ancak bir kimse kendisi uğruna tüm dünyayı terk etmeli. Yine,

Kolayca elde edilen suyu ve korkuyla elde edilen lezzetli yemeği düşündüğümde, bu ikisinden kolay elde edilenin daha mutluluk verici olduğunu düşünüyorum.

Böyle düşünerek kasvetli bir ormana vardım. Çünkü,

Kaplanların ve azametli fillerin dolaştığı, ağaçların yuva olduğu, olgun meyvelerin ve suyun yemek, çimlerin yatak, ağaç kabuklarının elbise olduğu bir orman, akrabalar arasındaki yoksul bir yaşamdan daha iyidir.

Sonunda, dinsel bağlılığımın bir göstergesi olarak bu arkadaşımla dost olma şerefine eriştim. Ödülüm daha da arttı, çünkü sizlere katılıp cennete kavuşmuş gibi oldum. Zira,

Dünya varlığının yarattığı zehirli ağacın sadece iki lezzetli meyvesi vardır; biri şiir sanatının özünü emmek, diğeri ise iyilerle dostluk kurmaktır.

Manthara demiş ki: “Zenginler ancak ayağın tozuyla kıyaslanabilirler. Gençlik, dağdan akan bir nehir gibi çabuk akıp gider. Yaşam bir su damlası gibi gelip geçicidir. Varlık, sabun köpüğü gibi yok olan bir şeydir. Yargılama gücü olmayan, dinsel görevlerini yapmayan, cennetin kapısına tutunamamış, yaşlılık ve pişmanlıkla kaplı kişi, keder ateşiyle yanmaktadır.

Çok şey saklayıp biriktiriyorsun, bu kötü halin nedeni budur. Dinle,

En iyi para biriktirme yolu, bir havuza su biriktirir gibi hayır işleri yapmaktır. Ayrıca,

Zenginliğini toprağın en derin yerine gömen bir cimri kendisine, en derinlerdeki dünyaya giden bir yol yapar. Yine,

Binbir zahmetle zenginlik kazanmayı isteyen kişi, başkalrının yükünü taşıyan bir kimse gibi, kendisine sıkıntı dünyası yaratır. Ve yine,

Eğer bir kimse zengin olup da bu zenginliği hayır işleri ya da eğlence için kullanmıyorsa, o zaman biz de kendimizi neden zengin saymayalım ki? Keza,

Cimrinin kullanmadığı zenginliği herkesin ortak malıdır. O ancak kaybedip de üzüldüğü zaman kendi malı olarak düşünülür.

Tatlı sözlerle verilen bir hediye, kibirden uzak bilgi, müsamahası olan esaret ve hayır işlerine harcanan zenginlik; bu dördü dünyada nadir bulunur. Yine derler ki,

Mal biriktirmek insanı büyük kılmalıdır. Bakınız, mal saklayayım derken bir çakal nasıl da bir yay tarafından öldürüldü.

O ikisi nasıl olduğunu sormuş. Manthara anlatmış:

6.Masal:

Kalyâna bölgesinde yaşayan Bhairava adında bir avcı varmış. Bir gün bir geyiğin peşinden Vindhya ormanına gitmiş. Öldürdüğü geyiği götürürken devasa bir yaban domuzu görmüş. Avcı geyiği yere koyup bir ok atarak domuzu yaralamış. Domuz korkunç bir çığlık atıp avcının kasığına öyle bir vurmuş ki adam ağaç kütüğü gibi yere devrilmiş. Zira,

Su, ateş, zehir, silah, açlık, hastalık, dağdan düşme gibi bir nedenle karşılaşan bir canlı yaşamını yitirir.

Orada, ayak altında dolaşan bir yılan da çiğnenerek ölmüşmüş. O sırada, av arayarak orada dolaşmakta olan Dîrgharâva adında bir çakal, geyiği, avcıyı, yılanı ve domuzu aynı yerde ölü olarak bulmuş. Kendi kendine 'yaşasın, bir ziyafete kondum' demiş. 'Belki de şöyle demeli,

Beklenmedik felaketler beklenmedik kutlamalar da olabilir aynı zamanda. Sanırım burada da böyle bir durum olmuş.

Yaşasın, bunların etleriyle üç ay mutlu bir şekilde yaşarım ben. Adam bir ay işimi görür, geyikle domuz iki ay, yılan da bir günlük ihtiyacımı karşılar. En iyisi ben bugün şu yaydan başlayayım Karnım öyle aç ki, hele önce şu yavan yay kirişini yemekle işe başlayayım.'

Böyle düşünen Dîrgharâva, fırlayan yayın göğsüne çarpmasıyla ikiye bölünmüş ve orada canını teslim etmiş. O yüzden mal biriktirmek doğru değildir diye konuşuyorum. Benzer şekilde,

Başkalarına veren yahut mal varlığıyla eğlenen bir kişi öldüğü zaman, onun karısı ve zenginliği ile başkaları oynar. Ayrıca,

Zenginliğini değerli olana harcarsan, kalanını da başkaları için harcamayı düşünürsen buna saygı duyarım.

Geçen geçsin; geçmişi tanımlamanın ne yararı var? Çünkü,

Akıllı kişiler ulaşılmaz şeyleri istemezler, kayıplara ağlamazlar ve zorluklar karşısında cesaretlerini yitirmezler.

O yüzden dostum, her zaman umut dolu olmalısın. Çünkü,

Bütün Şâstralar ezbere bilinse de, bilgi uygulamaya geçirilmedikçe insanlar sersem olarak kalmayı sürdürürler. İlaç ne kadar iyi seçilse de sadece adını söylemekle hasta iyi olabilir mi? Ayrıca,

Teorik bilgi belirli gayretlerin yapılmasına engel değildir; körün avucunda tuttuğu şey ondan hiç saklanabilir mi?

O yüzden dostum, belirli durumları uzlaştırman gerekir. Bunun çok zor olduğunu da düşünmemelisin. Çünkü,

‘Kral, bir aile kadını, Brahmanlar, vezirler, göğüsler, dişler, saçlar, tırnaklar ve erkekler iyi durumlarını kaybedince parlaklıklarını yitirirler. Bunu bilen bilge kişi kendi yerini asla terk etmez.’

Bunlar korkak kimselerin sözleridir. Çünkü,

Aslanlar, iyi insanlar ve filler yerlerini bırakıp başkalarıyla giderler; kargalar, korkak insanlar ve geyikler kendi yerlerinde kalarak ölürler.

Yüce akıllı kahraman, kendinin olanı ve yabancı ülkeden olanı bilir. İstediği ülkeyi silah gücüyle ele geçirir; kana susamış aslan da ormanda pençeleri ve dişleriyle görkemli filleri öldürür. Yine,

Kurbağaların bataklığa, kuşların suyu bol göle çekilmesi gibi, tüm talihli işler çalışkan insana doğru gelir. Ayrıca,

Bir kimsenin payına mutluluk da düşer keder de. Mutluluk ve keder bir tekerlek gibi birbirini izleyerek dönerler. Yine,

Şans Tanrıçası, enerjiyle dolu, harekete hazır insanların, teoriyi ve pratiği bilen, asla kumar oynamayan, cesur, dostluğun değerini bilen, dirayetli insanların evine gider.

Ve özellikle,

Zenginliği olmasa da yiğit olan kişi, büyük bir onurla yüksek bir pozisyon elde eder. Zenginlik içindeki cimri kişi ise alçak görülen bir insan haline gelir. Köpek altın kolye taksa da aslanın emri altındadır. Bu, bir çok doğal niteliğin yarattığı bir erişim sınırıdır.

Neden zengin olunca gurura kapılıyorsun ve neden onu kaybedince üzülüyorsun? Bir insan, elle vurulmuş bir top gibi, bir aşağı bir yukarı gider. Yine,

Bir bulutun gölgesi, kötü adamın dostluğu, taze mısır, kadınlar, gençlik ve zenginlik hoşa gider ama çok kısa sürer.

Bir kimse geçinmek için çok çalışmamalı; zira bunu Yaratıcı sağlar. Bir canlı doğduğunda anasının memesi ona gerekli sütü akıtır. Ayrıca,

Kuğuları beyaz yapan, papağanları yeşil, tavuskuşlarını rengarenk yapan güç, senin geçimini de sağlayacaktır.

Dostum, iyinin sırrını da dinlemelisin.

Kazanıldığı andan itibaren sorun yaratan, sıkıntılara neden olup acı veren ve aklı aptallaştıran zenginlik nasıl mutluluk aracı olabilir ki? Yine,

Dinsel amaçlar uğruna para kazanma isteğinin kaybolması daha iyidir. Çamuru yıkayıp gidermektense uzak tutup hiç dokunmamak daha iyidir.

Kuşlar gökyüzünde, kara hayvanları yerde, timsahlar suda yiyeceklerini yerler; zengin insan ise heryerde beslenir.

Ölümün yaşamı tehdit etmesi gibi, zengin için kral, su, ateş, hırsız ve hatta bir akrabası bile korku vericidir. Yine,

Sıkıntılarla dolu yaşamdan daha acı verici olan, istek yüzünden zenginlik kazanma ama bununla isteğin kaybolmaması değil midir? Yine kulak ver kardeşim,

Önceleri zenginliği elde etmek öyle kolay değildir; kazanıldıktan sonra da koruması çok zordur; hele kaybolması ölüm gibidir. Bu yüzden insan onu istememeli.

İstek kayboldu mu yoksul kimdir varsıl kimdir bilinmez. Ama buna izin verilirse bunu süratle kölelik izleyecektir. Ayrıca,

Bir şeye karşı istek duyulursa o büyüdükçe büyür; fakat bu şey gerçekten elde edildiğinde istek ondan geri döner.

Daha bu konu üstüne konuşup durmanın ne yararı var? Benimle dost olun, burada birlikte vakit geçirelim. Çünkü,

Soylu kişilerle kurulan dostluk ölüme kadar sürer. Öfkeleri çabuk diner, iyiliklerinde kendi çıkarlarını gözetmezler.

Bütün bunları dinleyen Laghupatanaka konuşmuş: “Ey Manthara, sen çok kutlu birisin, senin erdemlerin her yönüyle takdire değer. Çünkü,

İyiyi ancak bir başka iyi beladan kurtarır; çamura batan fili bir başka fil kurtarabilir ancak.

Tüm insanlar içinde övgüye değer olan odur; o iyidir, kutludur, insanlar ona güvenirler ve hayal kırıklığına uğramazlar.

Böylece bu üçü, mutluluk içinde, keyiflerince yiyip eğlenerek, bir arada yaşamışlar.

Birgün Çitranga adında bir geyik, birisinden korkarak gelip onların arasına katılmış. Geyiğin peşindeki adamın korkusuna kapılan Manthara suya dalmış, fare deliğine kaçmış, karga havalanıp ağacın en tepesindeki dala konmuş. Laghupatanaka bakmış, ne gelen var ne giden, korkacak bir şey yok. Onun sözlerine uyarak hepsi de geri toplanıp bir araya gelerek oturmuşlar. Manthara demiş ki: “Ey geyik, aramıza hoş geldin. Özgür bir şekilde yiyip içebilirsin. Bu orman senin evindir artık.” Çitranga konuşmuş: “Avcılardan korkmuş olan ben size sığındım ve sizin dostluğunuzu istiyorum.” Hiranyaka yanıtlamış: “Dost olmak için hiç bir çaba göstermene gerek yok. Çünkü,

Bir dost dört açıdan anlaşılabilir: Kanı bozuk olmamak, aile bağlarına sahip olmak, soydan geçen arkadaşlığa sahip olmak ve bir de tehlikeden kurtulmuş olmak.

Siz saygıdeğer kişi bu yüzden burada kendi evinizde gibi kalabilirsiniz.” Bu sözleri işiten geyik, dilediğince yiyip içmiş ve suyun yakınında bitmiş bir ağacın dibinde oturmuş. Derken Manthara sormuş: “Geyik dostum, bu ıssız ormanda sen neden korktun? Yoksa avcılar mı dolaşıyor etrafta?” Geyik yanıtlamış: “Kalinga ülkesinde Rukmângada adında bir kral var. Ülkeler fethetme isteğiyle kalktı buralara kadar geldi; Çandrabhâgâ kıyısında ordusuyla birlikte kamp kurdu. Avcıların ağzında dolaşan söylentiye göre, yarın gelip Karpura gölü yakınında kamp kuracakmış. Bu durumda bizim yaşadığımız bu yer tehlike altında demektir, ne gerekiyorsa yapmak lazım.” Bu sözleri duyan kaplumbağa korku içinde “başka bir göl bulmalıyım” demiş. Karga ve geyik de “iyi olur” demişler. Hiranyaka ise gülümseyerek şöyle konuşmuş: “Başka bir göle ulaştığında herşey yoluna girecek Manthara ama söyler misin, yerde sürünürken seni kim koruyacak? Çünkü,

Su, su canlıları için en iyi korunaktır, bir tür kaledir; kaleler, kale gibi yapılar, bütün canlıların sığındığı yerlerdir.

Dostum Laghupatanaka, bu öğüt şöyle bir sonuca götürüyor; yani demem o ki, durumun, gözlerinin önünde karısının göğüsleriyle oynanmasını izleyip mutsuz olan tüccar oğluna benziyor.

Hep birden "bu nasıl olmuş?" diye sorunca Hiranyaka anlatmış:

7.Masal:

Kanyakubca ülkesinde Vîrasena adında bir kral yaşarmış. O, Tungabala adındaki prensini Vîrapura şehrine yönetici olarak atamış. O çok genç ve zengin bir kimseymiş. Prens bir gün şehirde gezerken, genç bir tüccarın Lavanyavatî adındaki çok genç karısını görmüş. Kalbi aşkla çarpılmış halde saraya dönünce hemen kadına bir haberci göndermiş. Çünkü,

Civelek kızların kaşlarının yayıyla fırlattıkları aşk oklarına, ancak erdem yolundan şaşmayan, duyularına egemen, utanmayı sıkılmayı bilen insanlar dayanabiliyor. Ancak onlar insanın cesaretini yok eden kara kirpikli güzellerin kucağına düşmekten kurtulabilirler.

Lavanyavatî de onu gördüğü andan itibaren aşk oklarıyla vurulmuş, sadece onu düşünmeye başlamış. Zira derler ki,

Sadakatsizlik, macera ruhu, aldatma, kıskançlık, aşırı derecede açgözlülük, güzel niteliklerden ve saflıktan yoksunluk kadınların doğal kusurlarındandır.

Çöpçatanın sözlerini duyan Lavanyavatî yanıt vermiş: ‘Ben kocama bağlıyım. Kocama ihanet ederek böyle din dışı bir işi nasıl gerçekleştirebilirim? Zira,

Kadın odur ki ev işlerini güzel idare eder, bol bol çocuk doğurur; kadın odur ki kocasını kendi canı gibi sever, sadece kocasına bağlı kalır.

Kocası tarafından sevilmeyen kadın, kadın değildir; koca memnun olduğu zaman tüm tanrılar da kadından memnun demektir.

O yüzden canımın sahibi ne emrederse ben hiç soru sormadan onu yaparım.’ Çöpçatan haberci ‘bu gerçek mi?’ diye sormuş. Lavanyavatî ‘şüphesiz gerçek’ demiş. Haberci

geri dönmüş ve tüm konuşmaları Tungabala’ya aktarmış. Bunun üzerine Tungabala düşünmüş: ‘O zaman nasıl yapsak da kocasının gelip karısını bana teklif etmesini sağlasak?’ Çöpçatan demiş ki: ‘Bir hile yapmak lazım. Zira derler ki,

Kahramanlıkla elde edilmeyeni hile ile kazanmak gerekir; batağa düşen fili bir çakal öldürmüştür.

Prens ‘bu nasıl olmuş?’ diye sormuş, çöpçatan kadın anlatmış:

8.Masal:

Brahma ormanında Karpuratilaka adında bir fil varmış. Onu gören çakallar şöyle düşünmüşler: ‘Eğer bu hayvan bir ölürse bize dört ay yetecek yiyecek çıkar.’ İçlerinden yaşlı bir çakal şöyle söylemiş: ‘Ben zekamla onun ölmesini sağlayabilirim.’ Derken kurnaz hayvan Karpuratilaka’nın yanına gidip önünde yerlere kadar eğilerek ‘efendimiz, bana bakmak lütfunu bahşeder misiniz?’ demiş. Fil ‘kimsin sen? Nereden çıktın?’ diye sormuş. Hayvan aynıt vermiş: ‘Ben efendimizin huzuruna, ormanda toplantı yapmakta olan orman sakinleri tarafından gönderilmiş bir çakalım. Bir kral olmadan yaşayamıyoruz ve kral olarak her türlü asalete sahip olan siz efendimiz seçildiniz. Sizi ormanın kralı seçtik, çünkü,

Fazlasıyla saf olan, ailesini düşünen, asil, şövalye ruhlu, dindar ve politika bilimini bilen kişi, dünya kralı olmaya layıktır. Ayrıca,

Bir kimsenin önce kralı, sonra karısı, sonra zenginliği olmalıdır. Kral olmadan kadın veya zenginliğin ne önemi var? Yine,

Yağmur, canlıların yaşamını sağlar, ama eğer yeryüzünün efendisi, canlıların destekçisi kral yoksa yağmur bile yağmaz. Ayrıca,

Herşeyin birbirine bağlı olduğu bu dünyada kişi, cezalandırılma korkusuyla görevlerini yerine getirir; iyi huylu insan bulmak çok zordur. O yüzden iyi aileden gelen kadın, zayıf, sakat, hasta ve beş parasız da olsa kocasına itaat eder.

O nedenle siz saygıdeğer efendimiz bu hayırlı an kaybolmadan hemen gelseniz iyi olur.’ Böyle konuştuktan sonra kalkıp gitmiş. Kral olacak olmanın zevkine kendini

kaptıran Karpuratilaka da çakalın peşinden gitmiş ve derin bir bataklığa saplanmış. Fil demiş ki: ‘Çakal dost, şimdi ne olacak? Çamura saplandım ve batıyorum. Hemen geri dön ve benimle ilgilen.’ Çakal sırıtarak yanıt vermiş: ‘Efendim, kuyruğumu tutun ve doğrulun! Benim gibi birisinin sözüne güvenirseniz işte böyle belaya düşer, yardım da bulamazsınız. Zira derler ki,

İyilerle beraberlik mutluluk getirir, kötülerle beraberlik ise ancak mahvoluşa neden olur.’

Derin çamura iyice batan fil, çakallar tarafından parça parça edilmiş. İşte bu yüzden ‘kahramanlıkla elde edilmeyeni hile ile kazanmak gerekir’ diye konuştum.

Çöpçatan kadının bu tavsiyesi üzerine prens, Çarudatta adlı genç bir tüccarı hizmetçi olarak işe almış. Ona en gizli işlerini vermiş.

Birgün prens, banyo yapıp yağlandıktan, altın ve mücevherlerle süslendikten sonra demiş ki: ‘Bugünden itibaren tanrıça Gaurî adına bir ay sürecek bir tapınma sürecine başlıyorum. O yüzden bana her gece soylu bir aileden genç bir kadın getir; ona gerekli şekilde tapınacağım.’ Bunun üzerine Çarudatta söylendiği gibi genç ve güzel kadın getirip sunmuş ve bir yere saklanıp prensin ne yapacağını gözlemiş. Prens Tungabala kadına hiç dokunmadan giysi, mücevher ve güzel kokularla tapınmış ve onu bir koruma ile göndermiş. Gördüklerinden dolayı içi güvenle dolan ve aklı açgözlülükle ayartılan genç tüccar, karısı Lavanyavati’yi getirip gözlemeye başlamış. Gelenin aşık olduğu kız olduğunu bilen Tungabala, hemen yerinden fırlayıp ona sıkıca sarılmış ve gözleri kapalı halde kızı yatağa atarak onunla oynaşmaya başlamış. Ne kadar kötü bir iş yaptığını farkeden genç tüccar, derin bir keder içine gömülmüş. İşte bu yüzden ‘gözlerinin önünde karısının

göğüsleriyle oynanmasını izleyip mutsuz olan tüccar' benzetmesini yaptım. Sen de böyle olacaksın."

Aklı başında olmayan Manthara, bu dostça uyarıyı dikkate almayarak korku içinde başka bir göle ulaşmak için oradan ayrılmış. Hiranyaka ve diğerleri de, aksiliği büyütürcesine, sevdikleri için onun peşinden gitmişler. Yerde sürünerek ilerleyen Manthara, ormanda dolaşmakta olan bir avcı tarafından görülmüş. Avcı onu yakalamış ve bağlamış; ormanda dolaşmaktan açsusuz kaldığı için de çekmiş evine gitmiş. Geyik, karga ve fare bu duruma çok üzülmüşler. Hiranyaka ağlamış: 'Tam bir beladan kurtuldum derken bir başkası çıkıyor. Felaketler hiç bir zaman tek tek gelmezler zaten.

Şans eseri edindiğimiz ve sevgisi gerçek olan doğal dostumuz bizi felaket anında asla yüzüstü bırakmaz.

Ana, eş, kardeş veya oğul gibi doğal olarak dostumuz olan kişilere güven duymaya gerek yoktur.

Konu üzerinde tekrar tekrar düşündükten sonra: 'Ey felaket! Bu yaşamımda, bir zaman aralığında yaptığım iyi ve kötü işlere uygun olarak uğradığım pek çok ölüm ve yeniden doğum gibi, birçok değişikliği tatmış oldum.

Zaten böyle de olmalıdır.

Beden her türlü tehlikeye maruz kalır, servet tüm belaların yatağıdır; birleşme dağılmaya muhtaçtır, yaratılmış herşey gelip geçicidir.

Bir diğer düşünce de şudur:

'Mitra' yani 'Dost' sözcüğü, üzerlerinde bir mücevher gibi duran insanlar, kişiyi düşmandan gelen sıkıntılardan korurlar; onlar mutluluk ve güven kaynağıdırlar. Ayrıca,

Gözlerimize abıhayat gibi gelen, zevki ve acıyı paylaşarak kalbimize serinlik getiren dostu bulmak çok zordur. Öte yandan zenginlik için açgözlülük duyan, malmülk toplayan dostları heryerde bulmak olanaklıdır. Zorluklar onların içtenliklerini denemek için birer göstergedirler.”

Böyle ağladıktan sonra Hiranyaka, Çitranga ve Laghupatanaka’ya şöyle demiş: “Avcı ormandan ayrılmadan Manthara’yı kurtarmak için bir plan yapmalıyız.” Diğerleri “söyle, ne yapalım?” demişler. Hiranyaka konuşmuş: “Çitranga su kenarına gidip ölü taklidi yapsın. Karga da onun üstüne çıkıp onu gagalıyor gibi yapsın. Avcı, ölü sandığı geyiğin etini almak için kaplumbağayı bırakıp buraya gelecektir. Ben de o sırada Manthara’nın iplerini kemireceğim. Avcı yaklaştığında siz ikiniz hemen kaçıvereceksiniz.” Çitranga ve Laghupatanaka hemen denileni yapmış; bir ağacın altında yorgun halde oturmakta olan avcı, sözde ölü geyiği görmüş. Sevinmiş, bıçağını alıp ona doğru yaklaşmaya başlamış. O sırada Hiranyaka, Manthara’nın yanına gelip onun bağlarını kemirmiş ve kaplumbağa kurtulup suya dalmış. Avcının iyice yakına geldiğini gören geyik zıplayıp kaçmış. Avcı ağaca geri döndüğünde kaplumbağanın da gitmiş olduğunu görmüş. Avcı şöyle düşünmüş: “Bu durum düşünmeden davrandığım için başıma geldi. Zira,

Kesin olanı bırakıp belirsizliğin peşine düşen, kesin olanı kaybeder ve tabii belirsiz olanı da kaybeder.”

Böylece hayal kırıklığına uğrayarak düşüncesiz hareketi yüzünden evine dönmüş. Manthara ve diğerleri beladan uzak, kendi barınaklarına gidip mutluluk içinde yaşamışlar.

Prensler keyifle şöyle demişler: “Bütün bu dinlediklerimizden çok mutlu olduk. Muradımıza erdik.” Vishnuşarman yanıt vermiş: “Daha muradınıza ermediniz, daha anlatacak çok şey var.

Ey iyi insanlar, dostlarınız olsun! Ülke halkı zengin olsun! Krallar mülk edinsin, onlara itaat edilsin. Devlet adamlarının politikaları, yeni evlenilmiş kadınlar gibi, kalbinize neşe versin. Ve başında hilal taşıyan tanrı Şiva tüm isanlara iyilik bahşetsin.”

2.BÖLÜM

SUHRİDBHEDA

(DOSTLARIN AYRILMASI)

Prensler demişler ki: “Efendimiz, ‘Dost Kazanma’ adlı kısmı dinledik. Şimdi ‘Dostların Ayrılması’ bölümünü öğrenmek istiyoruz.” Vishnuşarman konuşmuş: “O halde şu giriş cümlesinden sonra dinleyin ‘Dostların Ayrılması’nı.

Aslan ve boğa arasında gelişen dostluk, kurnaz ve hırslı çakallar tarafından nasıl da bozuldu!

Prensler sormuşlar: “Bu nasıl oldu?” Vishnuşarman anlatmış: “Güney ülkesinde Suvarnavatî adında bir kent varmış. Orada Vardhamâna adında bir tüccar yaşamış. Malmülk yönünden çok talihli olmasına rağmen, akrabalarının zenginliğine imrenip daha da zengin olmak istemiş. Çünkü,

Bir insanın büyüklüğü aşağı doğru baktıkça asla artmaz; bakışlarını yükseğe, daha yükseğe çevirenler ise yoksul olurlar. Ayrıca,

Zenginliği çok olan kişi bir Brahman katili bile olsa, saygı görür. Yoksul olan ise isterse Ay soyu kadar köklü bir nesilden gelsin, hakir görülür. Yine,

Tıpkı genç kadının yaşlı kocayı istememesi gibi, zenginlik tanrıçası da tembel, uyuşuk ve işi şansa bırakmış bir kimseyi bağrına basmak istemez. Keza,

Aylaklık, kadınlara düşkünlük, hastalıklı durum, doğduğu yere bağlılık, gevşeklik ve korkaklık, büyük olmanın önündeki altı engeldir. Zira,

Bir kimse kendisini çok az bir varlıkla mutlu durumda hissederse, kanaatimce Talih işini yaparak onun zenginliğinde bir artış yaratmaz. Ayrıca,

Bir kadın güçsüz, neşesiz ve kahramanlıktan uzak bir oğul doğurursa, bu düşmanları için bir mutluluk nedeni olur. Keza derler ki,

Bir kimse elde edilmemiş olanı elde etmeyi istemeli, elde edilen üzerindeki akıllıca ilgiyi sürdürmeli, korunanı uygun biçimde artırmalı ve onu çoğaldığı zaman hak edenlere aynı şekilde vermeli.

Çünkü eğer bir kişi sahip olmadığını istemezse, çaba harcamazsa ve eylemsiz kalırsa onu elde etmez. Uygun biçimde özen gösterilmediyse, ne kadar korkunç büyüklükte bir hazine olursa olsun, o boşa gidecektir. Göz damlası gibi kıt kıt harcansa da, artmayan zenginlik zamanla hiç olup gidecektir. Hoşlanılmayan şey faydasızdır. Derler ki,

Ne başkasına verilen ne de keyifle sürülen zenginliğin kime ne yararı vardır? Düşmanına zarar veremediğin gücün ne yararı vardır? Kutsal törenlerde okumayacağın duanın yararı nedir? Duyulara hakim olmayan bir ruhun ne yararı vardır? Yine,

Kişi göz damlası gibi azalıp karınca yuvası gibi çoğaldığına dikkat ederek, sadakaya, çalışmaya ve diğer işlere yaptığı harcamayla günü geçirmeli. Çünkü,

Bir kap, damlaya damlaya suyla dolar. Aynı şeyi her türlü bilginin elde edilmesinde, din yönünden değerimizin artması ve zenginliğin artması için de düşünebiliriz.

Günlerini hayır işleri yapmadan ve zevk almadan geçiren kimse, tıpkı demircinin körüğü gibi, sadece nefes alır, yaşamaz.

Böyle düşündükten sonra o, Nandaka ve Samcîvaka adlı iki öküzünü arabasına koşmuş, arabayı çeşitli mallarla doldurup ticaret için Keşmir'e doğru yola çıkmış. Çünkü,

Güçlüye yük mü dayanır? Çalışkan uzak tanır mı? Bilgili için yabancı ülke nedir ki? Tatlı tatlı konuşan kişiye yabancı denir mi?

Yola çıkmış giderlerken öküzlerden Samcîvaka, Sudurga adlı büyük ormanda tökezleyip bacağını kırmış. Bunu gören Vardhamâna şöyle düşünmüş:

"Kaderin kendisine biçtiği sonuçlarla yüzyüze kalan kişi, şu ya da bu yolla kendisine bir çıkış yolu bulmalı, bir siyaseti olmalı.

Davranışları engelleyen bir kararsızlık asla yaşanmamalı; tereddüte hiç yer vermeden istenileni elde etmek uğruna başarı aranmalı."

Böyle düşündükten sonra Samcîvaka'yı orada bırakan Vardhamâna, Dharmapura kasabasına gidip güçlü bir boğa alarak onu arabaya koşmuş ve yoluna devam etmiş. Samcîvaka ise yaşamını sürdürmek için üç bacağının üstünde doğrulmuş. Çünkü,

Bir kimsenin yaşayacağı varsa, okyanusa da düşse, dağdan da yuvarlansa yahut zehirli kobra tarafından da ısırılsa, o yaşar.

Eğer vakti gelmediyse, yüzlerce ok vücuduna saplansa, gene ölmez; ama eğer vakti geldiyse bir Kuşa otunun batması bile ölmesine yeter.

Korumasız bile olsa şans koruduktan sonra hiç bir şey olmaz; ama şans korumuyorsa çok iyi korunsa bile ölür. Çölde korumasız kalana bir şey olmazken evinde korunaklı yaşayan ölür.

Günler geçmiş, ormanda dilediğince dolaşıp beslenen Samcivaka, güçlü kuvvetli bir hal almış ve yüksek sesle böğürmeye başlamış. O ormanda, bileğinin gücüyle her istediğini elde edip krallık zevkleriyle yaşayan Pingalaka adında bir aslan varmış. Zira derler ki,

Hayvanlar tarafından aslana ne taç giyme töreni ne de başka bir tören yapılır; onun hayvanlar üstündeki hükümranlığı sadece kendi gücünden kaynaklanır.

Susamış olan aslan su içmek için Yamuna nehri kenarına gelmiş. Orada, daha önce hiç duymadığı, mevsiminden önce gürleyen bulutlar gibi sesi olan Samcîvaka'nın böğürtüsünü duymuş. Sesi duyar duymaz irkilip su içmekten vazgeçerek barınağına koşmuş, bunun ne olduğunu düşünerek sessiz kalmış. Onu, vezirinin iki oğlu olan Karataka ve Damanaka adındaki iki çakal bu durumda görmüşler. Onu bu durumda gören Damanaka, Karataka'ya demiş ki: "Dostum Karataka, efendimiz susadığı halde neden su içmedi de böyle şaşkınlık ve korku içinde duruyor?" Karataka yanıt vermiş: "Dostum Damanaka, hiç de bizim öğrettiğimiz gibi davranmadı. Eğer böyle olacaksa onun işlerini gözetmemizin ne yararı var ki?

Hiç suçumuz olmadığı halde bu kral tarafından sürekli küçümsenen bizler az mı acı çektik?

Yaptıkları hizmete karşılık zenginlik bekleyen şu hizmetçilere bak! Budalalar, özgür bedenlerini kaybetmeye bile izin verdiler. Ayrıca,

Akıllı kişi, başkalarının da maruz kaldığı soğuk, sıcak, rüzgar gibi etkenlerden oluşan sıkıntılarla çile doldurup mutlu olacaktır.

Yaşamın verimliliği, birileri özgürlük yaşarken birilerinin esaret yaşamasına bağlıdır; o halde sorarım, ölü olan kimdir?

Gel, git, yat, kalk, konuş, sus; tutku belasının pençesine düşmüş olanların başına gelen budur işte!

Budalalar, tıpkı fahişeler gibi, para uğruna kendilerini süsledikçe süslerler ve başkalarına kölelik yaparlar. Yine,

Hizmetçiler, efendilerinin doğal olarak değişken olan ve hatta bazen namussuzca olan bakışlarını iyi bir şeymiş gibi düşünürler. Başka bir düşünce de şudur,

Bir hizmetçi sessizse o aptal olarak görülür; akıllı akıllı konuşuyorsa deli veya gevezedir. Çekingense korkak, uysal değilse aşağı kasttan doğmuş olarak düşünülür. Efendisinin yanında yer alırsa küstah, uzağında durursa korkaktır. Kölenin görevi hiç belirgin değildir; onu mistik güçleri olan ermişler bile bilmezler. Ayrıca,

Doğrulacağı yerde eğilir, yaşaması gerekirken yaşamını feda eder, mutlu olacağı yerde kendini sefalete terk eder; bir hizmetçiden daha budala kim vardır?”

Damanaka demiş ki: “Dostum, kafanı böyle düşüncelerle meşgul etmemelisin. Çünkü,

Sebatla hizmet edilmese bile, büyük kralların memnun oldukları zaman nasıl da lütuf bahşettiklerini bilmez misin? Biraz daha düşün,

Kendilerine hizmet edilmeyenlerin zengin konaklama yerleri, üstlerinde görkemli değneğiyle beyaz krallık şemsiyeleri ve atlarla, fillerle kendilerini izleyen kalabalık hizmetçileri olur muydu?”

Karataka yanıt vermiş: “Yine de biz bu işe karışmalı mıyız? Zira bir kimse hiç bir şey yapmayan bir kimsenin işine karışmamalıdır. Başkasının işine karışan kimse, kıskıya sıkışıp canını teslim eden maymuna benzer.”

Damanaka “bu nasıl olmuş?” diye sormuş. Karataka anlatmış:

1.Masal:

“Magadha ülkesindeki kutsal orman yakınında Şubhadatta adında yazar sınıfından bir adam, bir manastır inşaa ettiriyormuş. Doğramacı, testereyle kestiği iki kiriş arasına belirli uzunlukta bir kıskıyı sıkıştırmışmış. Bir grup maymun oynaya zıplaya oraya gelmiş. Maymunlardan biri, sanki Ölüm kendisini çağırmış gibi, gidip kıskının üstüne oturmuş, bacaklarını da aşağı doğru sarkıtmış. Doğası gereği yaramaz olan yaratık, büyük bir gayretle kıskıyı çekip çıkarmış. Kıskı çekilir çekilmez iki kiriş birleşip maymunu oracıkta ezmiş. İşte o yüzden ‘başkasının işine karışan kimse kıskıya sıkışıp canını veren maymuna benzer’ dedim.” Damanaka demiş ki: “Yine de bir hizmetçi, efendisinin hareketlerini izlemelidir.” Karataka yanıt vermiş: “Bırak bunu bütün işlerden sorumlu olan başvezir yapsın. Zira bir hizmetçi, hiç bir şart altında başkasının işine karışmamalı. Tıpkı efendisinin iyiliğini gözeten ve başkasının işine karışarak anırdığı için dayak yiyen eşeğin durumu gibi.”

Damanaka bunun nasıl olduğunu sorunca Karataka anlatmış:

2.Masal:

"Varanasi şehrinde Karpurapataka adında bir çamaşırcı varmış. Bir gün o genç karısıyla uzun uzun aşk oyunları yaptıktan sonra, horul horul uykuya dalmış. O sırada bir hırsız, eşya çalmak için eve girmiş. Avluda bir köpek ve bir eşek bulunmaktaymış. Eşek köpeğe demiş ki: 'Dostum, bu iş senin işin. Neden havlayıp sahibini uyandır mıyorsun?' Köpek yanıt vermiş: 'Arkadaşım, sen benim işime karışma. Bu evi gece gündüz koruduğumu bilmiyor musun? Benim onun ne işime yaradığımı bilmeden uzun zamandır halinden memnun yaşamakta ve beni de kıt kanaat beslemektedir. Zira bir tehlike gözükmedikçe hizmetçilerden çok efendileri dikkat ederler.' Eşek karşılık vermiş: 'Dinle beni zalim. İhtiyaç anında ödül gözeten hizmetçi kötü bir hizmetçi, dost kötü bir dosttur.' Köpek karşılık vermiş: 'İhtiyaç zamanı hizmetçileriyle tatlı tatlı konuşan efendi de kötü bir efendidir. Zira,

Efendisine hizmet edenleri geçindirmenin, dinsel görevleri yerine getirmenin, bir oğul edinmenin bedeli olmaz.

Eşek öfkeyle konuşmuş: 'Ey kötü kalpli, böylesine kritik bir anda efendisini yüzüstü bıraktığın için sen bir alçaksın. Öyle olsun bakalım. Ama efendimi ben uyandırmayı bilirim. Çünkü,

Bir kimse sırtına vuran güneşten, karnından gelen ateşten hoşlanmalı, efendisine kalpten bağlanmalı ve kötülükten uzak öbür dünyayı kazanmalıdır.

Bu sözleri söyleyerek yüksek sesle anırmış. Anırtıyı duyan çamaşırcı, uykusu bölündüğü için çok öfkelenmiş ve sopayla eşeği bir güzel dövmüş. İşte o yüzden 'başkasının işine karışan eşek' örneğini verdim. Bak, bizim işimiz oyun oynamak; biz işimize bakalım. (Düşündükten sonra) Bugün

için sorunumuz yok. Yediklerimizden artan bir sürü yiyecek var.” Damanaka öfkeyle söylenmiş: “Kralına sadece yiyecek için mi hizmet ediyorsun? Ne kadar da basitsin. Zira,

Bilge kişiler dostlara iyilik, düşmanlara kötülük yapanların krallara hizmet etmesini isterler, sadece karınlarını doyurmalarını değil.

Brahmanlar, dostlar ve akrabalar yaşadıkça, yaşayanlarınki yararlı bir hayattır; kendi kendine yaşamak ne ki? Ayrıca,

Bir çok yaşamla yaşayan gerçek yaşayandır; karga sadece gagasıyla mı karnını doyurur? Bak!

Bazı hizmetçiler beş paraya razıdırlar, bazıları daha fazlasını ister, bazıları da ne versen az bulur. Yine,

İnsanlar eşit olduğu halde hizmetçilik yapanlar küçük görüldü; ancak bu işe başlamadan önce onlar da yaşayanlardan sayılırlardı. Buna bağlı olarak şöyle denir,

Atlar, filler ve metaller; çeşit çeşit ağaç, taş ve elbiseler, ayrıca kadınlar, erkekler ve su arasındaki fark ne kadar da büyüktür. Keza,

Bir parça lif, ilik ve kuru kemik bulan köpek nasıl da mutlu olur; lakin bunlar onun açlığını gidermez. Fil öldüren bir aslan da kucağına gelen bir çakalla ilgilenmez. Tüm sıkıntılarına rağmen her insan da gücü oranında bir ödül ister.

Kendisine hizmet edilmesini isteyenle hizmet etmek isteyen arasındaki farka dikkat et.

Kuyruğunu sallayıp sahibinin ayakları dibine yuvarlanarak ağzını ve karnını göstermek; köpeğin yapacağı bütün iş budur; azametli filler ise sabırla davranıp yüzlerce tatlı söz işitirler. Yine,

Yaşamın ne olduğunu bilenler, kısa da olsa, onu ihtişamla yaşarlar; her zaman bilgiye, kahramanlığa ve üne bağlı olurlar; aksi halde bir karga da uzun yaşar ve adak eti yer. Yine,

Bu dünyada oğluna, hocasına, hizmetçilerine, yoksul kişiye ya da akrabalarına merhamet etmeyenin yaşamasının ne önemi var ki? Bir karga da adak yiyerek yaşamayı sürdürür. Yine,

Sadece karnını doyurmaya bakıp Şrutilerin öğretilerine göre davranış belirlemeye kulak tıkayan, iyi ile kötüyü ayırt etmekten aciz bir insanhayvanla bir gerçek hayvan arasında ne fark vardır?”

Karataka konuşmuş: “Bize göre bizler emir altında kişileriz. Durum buysa neden bu sorunla uğraşalım ki?” Damanaka yanıt vermiş: “Vezirler ne zaman yönetici, ne zaman yönetilendirler belli mi? Çünkü,

Bu dünyada kimse kimseyi durduk yere sevmez ya da kimse kimseye durup dururken kötülük etmez, cömert davranmaz; bir kimsenin büyüklüğünü veya küçüklüğünü belirleyen onun kendi davranışlarıdır. Keza,

Nasıl ki bir tepenin üstüne binbir zorlukla çıkartılan taş bir anda yuvarlanıp giderse, erdemli insan da bir anda kötülüğe düşebilir.

İşte bunun gibi bir insan aşağının da aşağısına batabileceği gibi, bir kuyu kazıcısı ya da bir duvarcı ustası gibi yukarı doğru da çıkabilir.

Bu yüzden dostum, bir insanın durumu kendi çabalarına bağlıdır.” Karataka konuşmuş: “Peki, ne söylüyorsun sen?” Öteki yanıtlamış: “Efendimiz Pingalaka bir sebeple korktu ve sindi.” Karataka sormuş: “Gerçek nedenin ne olduğunu

biliyor musun?” Damanaka yanıt vermiş: “Bilinmeyen neden oralarda bir yerlerde olmalı. Derler ki,

Bir şeyi sözlerle açıkladığımızda onu bir hayvan bile anlayabilir. Emredildiğinde atlar ve filler yük taşırlar; eğer iyi açıklanmazsa akıllı bir kişi birşey anlamayabilir, zira iş, başkalarının akıllarını iyi okuyabilmektir.

Bir kimsenin düşünceleri, o kişinin özelliklerinden, jest ve mimiklerinden, hareketlerinden, konuşmasından, gözlerinin ve yüzünün oynayışından sezilebilir.

O yüzden, bu korku anında efendimizin içinde bulunduğu durumu düşünce gücümle anlayacağım. Zira,

Uygun duruma uygun sözlerle yaklaşan, bir kimsenin iyi niyetine göre uygun davranışta bulunan ya da bir kimsenin gücü oranında öfke gösteren kişi akıllı kişidir.”

Karataka konuşmuş: “Dostum, sen hizmetin ne olduğunu bilmiyorsun, dinle;

Çağrılmadan giden, sorulmadan konuşan ve kendisini kralın gözdesi zanneden kişi aptal bir kişidir.”

Damanaka konuşmuş: “Dostum, ben nasıl olur da hizmetin ne olduğunu bilmem? Bir şey, tabiatından sevimli veya sevimsiz değil midir? Bir kimsenin sevdiği şey ona sevimli gelir.

Yetenekli kişi, danışmanlık ettiği kişinin ne istediğini hemen anlamalı ve ona göre davranmalıdır.

‘Burada kimse var mı?’ diye sorulduğunda hemen ‘ben varım efendim, emredin’ diye karşılık vermeli ve kralın emrini en iyi şekilde yerine getirmelidir. Ayrıca,

İsteklerinde ölçülü, azimli, akıllı ve bir gölge gibi efendisini izleyen kişi, emir geldiğinde hiç tereddüt etmemelidir; sarayda bu haliyle yaşamalıdır.

Karataka atılmış: “Belki de efendimiz zamansız bulduğu için seni huzuruna kabul etmeyecektir.” Yanıt gelmiş: “Olsun. Bir hizmetçi her zaman efendisinin görüş alanı içinde olmalıdır. Çünkü,

Hata yapma korkusu yüzünden bir işe kalkışmamak korkaklara özgü bir davranıştır; hazımsızlık yüzünden yemek yememek mi gerekir? Bak,

Bir kral, cahil, aşağı kasttan veya iyi bir bağlılık göstermeyen birine bile lütufta bulunur. Bu genel bir kuraldır; krallar, genç kadınlar ve sarmaşıklar kendilerine yakın olana sarılırlar.

Karataka demiş ki: “Peki şimdi yanına gidip ne diyeceksin?” Öteki yanıt vermiş: “Dinle beni. İlk önce efendi hazretlerinin beni emrine alıp almayacağını anlamaya çalışacağım.” Karataka: “Bunu anlamanın yolu nedir?” Damanaka: “Dinle;

Birine uzaktan bakma, gülümseme, bir kimsenin iyiliği için çabalama, yokluğunda bile insanın niteliklerinden söz etme, kişiyi sevdikleri arasında hatırlama, hizmet etmediğinde bile onu tutma, tatlı sözlerle ödüllendirme, kusurlu bile olsa kişinin değerini yok etmeme, emri altında çalışılmasını isteyen iyi bir kralın özellikleridir. Yine,

Geciktirme, umutları söndürme, beklentileri yerine getirememe de kötü kralın özellikleridir; yetenekli kişi bunları bilir.

İşte bunları bilerek onu kontrolüm altına almaya çalışacağım; zira,

Akıllı kişi önceden sezdiği engeller yüzünden oluşan başarısızlığın, kötü politikanın ve aklın kullanılışıyla kazanılan başarının ve iyi politikanın açık bir resmini verir.

Karataka şöyle demiş: “Sen uygun bir fırsat bulmadıkça konuşamayacaksın; zira,

Zamansız konuşan tanrı Brihaspati bile bir direnç, bir küçümseme ile karşılaşır ve sürekli bir utanç içine düşer.

Damanaka konuşmuş: “Korkma dostum. Ben zamansız konuşmayacağım. Çünkü,

Efendisinin iyiliğini isteyen bir hizmetkar bir felaket hali doğduğunda, efendisi yanlış yola giderken ve uygun zaman geçip gitmekteyken kendisine sorulmadan konuşmalıdır.

Eğer benim önerilerime ihtiyaç doğduğunda ben konuşmazsam, o zaman bir vezir olarak kötü bir memuriyetim var demektir. Çünkü,

Yararlı kişi geçiminden kazandığı iyi şeyleri korur ve besler; böyle kişiye iyiler tarafından hep övgü yağdırılır.

O nedenle dostum, bana izin ver, ben gideyim.” Karataka demiş ki: “Sana esenlik dilerim. Yolun açık olsun. Dilediğin gibi davran.” Damanaka şaşkın bir kimse gibi Pingalaka’nın yaşadığı yere gelmiş. Kral tarafından iyi karşılanınca kendisini onun önünde yerlere atmış, vücudunu iyice yere yapıştırdıktan sonra kalkıp oturmuş. Kral “uzun süredir ortalıkta yoktun” demiş. Damanaka yanıt vermiş: “Efendimizin ihtiyaçları yoktu, ama bir hizmetkar gerektiğinde hazır bulunmalıdır; o yüzden hemen geldim. Ayrıca,

Büyük efendiler diş karıştırmak ya da kulak kaşımak için bir ota bile gereksinim duyarlar, kaldı ki elleri ve dili olan bir şanslı kişiye mi duymayacaklar?!

Soylu efendimiz uzun süredir küçük görülen şahsımın beyin gücünü yitirdiğini bile düşünebilir; ama ben derim ki,

Bir mücevher ayaklar altına alınsa, bir cam parçası da başın üstüne konulsa ne değişir? Cam parçası cam, mücevher ise mücevherdir.

Metanet sahibi kimselerin baskı altında bile akıl kayıplarından şüphelenmemek gerekir; ters çevrilse bile ateşin alevi hep yukarı doğru yönelir.

Efendim! Bir kralın ayırt etme yeteneği olmalıdır. Çünkü,

Bir kral ayırt etmeden davranırsa, çaba gösterecek tüm kişilerin enerjisi kaybolur. Ayrıca,

Ey kral, insanlar üç çeşittir: En iyi, aşağılık ve ortada yer alan. Bir kimse onlara, bulundukları yere göre davranmalıdır. Yine,

Hizmetkarlar ve mücevherler hak ettikleri yerlere konmalıdırlar; bir taç ayağa takılmaz, bir ayak mücevheri de başa konulmaz. Ayrıca,

Altın mücevherat içine konulması gereken mücebheri tenekenin içine koyarsanız orada parlamaz; bu gibi kişiler de uygun bulunmayıp ayıplanırlar. Yine,

Bir cam parçası taç olarak başa konduğunda veya bir mücevher ayağa takıldığında bu onların kusuru olmaz; kusur onları oraya koyandadır. Bakınız,

Bu yetenekli, bu bana bağlı, bu cesur, şundan tehlike gelebilir diye hizmetkarlarını ayıran bir kralın çevresi hizmetkarlarla dolu demektir. Keza,

Bir at, bir silah, kutsal bir kitap, bir lavta, söz, bir erkek veya bir kadın da onları kullanan kişiye göre uygun ya da uygunsuz olur.

Kendisine bağlı olsa da yeteneksiz veya yeteneği var ama zarar veren bir hizmetkarı kullanmanın ne yararı vardır?

Ey kral, hem size bağlı hem de yetenekli olan benim gibi birini küçümsemek size yakışmaz. Çünkü,

Kralları tarafından küçümsenen hizmetkarlar kalınkafalı olurlar; onların yüzünden hiçbir akıllı adam ona yaklaşmaz, akıllı kişilerin terk ettiği krallıkta etkili bir politika gelişmez; politika başarısız olunca bütün dünya çaresiz bir kurban gibi felaketin eline düşer. Ayrıca,

Kralın saydığı kişiye herkes saygı gösterir, kralın küçük gördüğü kişiyi herkes küçük görür. Keza,

Akıllı kişiler doğru olduktan sonra bir çocuğun sözlerine bile değer verirler; güneş ışımazken bir lambanın aydınlığına razı olmaz mıyız?

Pingalaka konuşmuş: “Sevgili Damanaka, neden bu kadar çok konuşuyorsun? Baş vezirimizin oğlu olan sen, herhalde bir sefilin lafına bakıp da buraya gelmedin! Ne söyleyeceksen rahatça söyle.” Damanaka yanıt vermiş: “Efendim, size bir soru sormak istiyorum. Neden burada şaşkınlık içinde duruyorsunuz, susadığınız halde su bile içmiyorsunuz?” Pingalaka karşılık vermiş: “Güzel konuşuyorsun. Ancak bu sırrı açıklayabileceğim güvenilir bir kimse yoktur. Ama sen galiba öyle birisin. O nedenle seninle konuşacağım. Dinle. Bu ormanda daha önce hiç duymadığım bir hayvanın sesini duydum ve o yüzden kaçtım. Çok şaşkın haldeyim. Sen de o sesi duymuş olmalısın. Bu hayvan, sesine bakılırsa, çok güçlü bir yaratığa benziyor.” Damanaka konuşmuş: “Efendim, bu korkmak için gerçekten büyük bir neden. O sesi biz de duyduk. Ama ülkesinden kaçıp sonra da dövüşmeye kalkan vezir iyi bir vezir değildir. Böyle hangi adımın atılacağının bilinmediği kriz durumlarında hizmetkarları kullanmayı iyi bilmek gerekir. Zira,

Zor durumda kalan kişi, akrabalarının, karısının, hizmetkarlarının ve kendi akıl ve düşünme yeteneğinin gücünü fark eder.

Aslan demiş ki: “Dostum, beni büyük bir korku esir etti.” Damanaka kendi kendine söylenmiş: “Krallığın zevklerini bırakıp başka bir yere gitmemen ve benimle konuşmandan belliydi zaten.” Sonra sesini yükseltmiş: “Efendimiz, ben sağ olduğum sürece kral hazretleri korkmasınlar. Yalnız Karataka ve onun gibilerin krallığınızca yüreklendirilmesi iyi olur; zira bir felaket anında bir araya gelmek oldukça zordur.”

Böylece kral tarafından, tehlikenin savuşturulması uğruna, Damanaka ve Karataka’ya her türlü krallık olanakları sağlanmış. Yolda Karataka Damanaka’ya demiş ki: “Dostum, korkunun nedenini bilip bilmeden onu ortadan kaldırmak yolunda nasıl söz verebildin ki? Zira bir kimse hizmetini tamamlamadan kimseden, hele hele bir kraldan, asla bir ödül almamalı. Bak,

Kralın lütfu zenginliğe dayanır; zaferden kahramanlığı, ölümden de öfkesi doğar. Onun tüm enerjisi bu yöndedir. Keza,

Bir çocuk bile olsa bir kral asla küçük görülmemelidir; çünkü o bir erkektir, o bir insan kılığına girmiş tanrıdır.

Damanaka gülümseyerek yanıt vermiş: “Dostum, sakin ol! Ben onun korkusunun nedenini biliyorum. O bir boğanın böğürtüsüdür. Boğa, aslanın da bizim de yiyeceğimizdir.” Karataka konuşmuş: “Eğer öyleyse, efendimiz neden korkudan oracığa çakılıp kaldı?” Damanaka şöyle demiş: “Eğer kralın korkusunu giderseydim ondan bunu giderme görevini nasıl alabilirdim ki?

Bir kral hizmetkarları tarafından asla ihtiyaçtan uzakta hissettirilmemelidir; eğer bir kral ihtiyaçtan kurtulmuş halde olursa, hizmetkarın hali Dadhikarna gibi olur.” Karataka “bu nasıl olmuş?” diye sormuş, Damanaka anlatmış:

3.Masal:

Kuzey bölgesindeki Arbudaşikhara dağında Mahavikrama adında bir aslan yaşarmış. O, dağdaki mağarasında uyurken, onun yelesinin uçlarını bir fare kemirir dururmuş. Yelesinin kemirildiğini gören aslan çok öfkelenirmiş ama fareyi saklandığı deliğinden bulup çıkarmak olanaksızmış. Aslan düşünmüş:

‘Aşağılık bir düşmanı yiğitlikle alt edemiyorsan, onu ortadan kaldırmak için kendi değerinde bir savaşçıyı öne sürersin.

Böyle düşündükten sonra bir köye gitmiş ve oradan Dadhikarna adlı bir kediyi alıp getirmiş; ona mağarasında yer verip etle beslemiş ve onun güvenini kazanmış. Bu andan sonra artık fare korkudan deliğinden çıkıp gelememiş ve yelesi kemirilmeyen aslan huzur içinde uyumuş. Ne zaman farenin sesini duysa kediyi daha bir özenle beslemiş. Bir keresinde fare açlıktan dayanamayıp dışarı çıkacak olmuş, o an kedi tarafından yakalanıp öldürülmüş. Farenin gürültüsünü duymayan aslan kediyi beslemeyi ihmal etmiş, çünkü artık o kendisine gerekli değilmiş. Artık iyi beslenmeyen kedi Dadhikarna ölüp gitmiş. İşte bu yüzden ‘bir kral ihtiyaçtan kurtulmuş olursa hizmetkarın hali Dadhikarna gibi olur’ dedim.

Damanaka ve Karataka, boğa Samcîvaka’nın yanına gitmişler. Karataka vakur bir tavırla bir ağacın altına oturmuş. Damanaka Samcîvaka’ya yaklaşıp konuşmuş: “Ey boğa, orada gördüğün, ormanı kolaçan eden ordu komutanı Karataka’dır; kral Pingalaka’nın emrini yerine getirir. Ya bize katıl ya da ormanı terk et; aksi halde sonucuna katlanırsın. Öfkelenirse kralımızın ne yapacağını hiç bilemem.” Ülkenin işlerini ve kurallarını bilmeyen Samcîvaka korkuya kapılmış

ve gidip Karataka'nın önünde yerlere kadar eğilmiş. Zira derler ki,

Yetenekli davranış fiziksel güç uygulamaktan daha iyi sonuç verir; bu, davul çalarak fillere yön veren fil sürücülerinin durumuna benzer.

Samcîvaka korkuyla sormuş: "General! Ne yapayım, söyleyin bana!" Karataka yanıt vermiş: "Bu ormanda güven içinde yaşamak istiyorsan git, kralımızın lotüs ayaklarına kapan." Samcîvaka konuşmuş: "Bana garanti verin gideyim; sağ elinizi kaldırıp bana taahhütte bulunun." Karataka demiş ki: "Ey boğa, bu korkuyu bir kenara at! Zira,

Keşava kendisine sövüp sayan Çedi kralına[18] hiç bir karşılık vermemişti; aslan da gökgürültüsüne karşılık kükrer, çakal ulumasına karşı değil. Yine,

Kasırga yumuşak olan ve uysalca boyun eğen otlara bir şey yapmaz ama azametli ağaçları kökünden söker. Bunun gibi büyük insanlar da büyük insanlarla uğraşırlar.

İki çakal Samcîvaka'dan ayrılıp aslanın yanına gelmişler. Aslan tarafından nezaketle karşılandıktan sonra, önünde eğilip oturmuşlar. Kral Damanaka'ya sormuş: "Canavarı gördünüz mü?" Damanaka yanıtlamış: "Evet efendimiz, ve efendimizin ne kadar haklı olduğunu anladık. O gerçekten devasa büyüklükte ve sizinle bir görüşme yapmak istiyor. Ancak o çok güçlü olduğu için efendimiz kendisini korumaya alarak onu kabul etmeli. Efendimiz yalnızca bir sesten dolayı ürkmemeli. Zira derler ki,

Bir kimse altındaki nedeni bilmeden sadece bir sesten paniğe kapılmamalıdır; sesin nedenini bulmakla bir fahişe bile onurlu hale gelir."

Kral sormuş: "Bu nasıl olmuş?" Damanaka anlatmış:

4.Masal:

Şrîparvata dağında Brahmapura adında bir şehir varmış. O şehirde bir söylenti dolaşıyormuş. Buna göre, dağda dolaşan Ghantâkarna adında bir dev, önüne geleni yiyormuş. Birgün elinde zille kaçmakta olan bir hırsız bir kaplan tarafından öldürülüp yenmiş. Zili maymunlar ele geçirmiş ve onu, zamanlı zamansız şıngırdatmaya başlamışlar. Şehir sakinleri kaplanın yediği adamın ceset kalıntılarını bulmuşlar. Öte yandan ha bire zil sesi duyulmaktaymış. Herkes dev Ghantâkarna'nın insanları öfkeyle öldürüp öldürüp zili çaldığını düşünerek dehşete kapılmış ve şehir halkı korkudan kaçmış. O sırada Karâlâ adında bir fahişe 'bu zil zamanlı zamansız çalıyor, acaba maymunlar onunla oynuyor olamazlar mı?' diye düşünerek krala gitmiş ve 'efendimiz, eğer bana bir miktar para verirseniz Ghantâkarna'nın işini görürüm' demiş. Kral ona para vermiş. Fahişe bir sihirli çember[19] çizmiş, tanrı Ganeşa'ya ve diğer tanrılara tapındıktan sonra ormana girmiş. Yanında götürdüğü meyveleri maymunlara dağıtmış. Meyvelere saldıran maymunlar zili bir kenara atmışlar. Zili alıp şehre dönen fahişe herkes tarafından çok saygı duyulan biri olmuş. İşte o yüzden 'sesin nedenini bulmakla bir fahişe bile onurlu hale gelir' dedim." Çok geçmeden Samcîvaka aslanın huzuruna getirilmiş. Orada büyük bir mutluluk içinde yaşamış.

Bir gün aslanın Stabdhakarna adındaki kardeşi onu ziyarete gelmiş. Onu nezaketle karşılayıp konuk ettikten sonra Pingalaka, birlikte yemek için bir hayvan avlamaya çıkmış. Tam o sırada Samcîvaka "efendim, bugün avlamış olduğunuz geyiğin eti nerede?" diye sormuş. Kral "onu Karataka ve Damanaka bilir" demiş. Samcîvaka "ondan hiç arttı mı acaba?" deyince aslan bir an düşündükten sonra "hayır, hiç artmadı" diye karşılık vermiş. Samcîvaka "bu kadar çok eti nasıl yiyebilmişler?" diye sormuş. Kral yanıt

vermiş: “Yenilmiş, bir şekilde kullanılmış ya da heba olmuştur. Bu her gün olan birşeydir.” Samcîvaka “böyle bir şey efendimizin bilgisi dışında nasıl gerçekleşebiliyor?” demiş. Kral “gerçekten de benim bilgim dışında oluyor” diye konuşmuş. Samcivaka şöyle demiş: “Bu hiç de uygun değil. Zira derler ki,

Bir kimse, kralın içine düşeceği bir felaketten onu korumak hariç, o işin sahibine haber vermeden hiçbir işi kendi üzerine alarak yapmamalıdır. Ayrıca,

Bir vezir, su kabağı gibi dışına az vermeli, içine çok almalıdır. Ey kral; boşa konuşarak zaman harcayan bir aptal, boşa konuşarak para harcayansa bir yoksuldur.

Her geçen gün hazineye bir şeyler ekleyen vezir en iyi vezirdir. Hazine bir kralın hayatıdır. Yine,

Kişi başka ailelerin törelerine göre hizmet eder duruma gelmemelidir. Varlıklı olmayanı kendi karısı bile terk eder, değil ki başkaları mı etmeyecek?

Ve şu, bir devleti yönetmekteki bir numaralı eksikliktir:

Aşırı harcama, denetleme yoksunluğu, adaletsizlik sonucu artan para, yağmalama ve belirsiz görevlendirmeler; bunlar bir hazinenin düşmanlarıdırlar. Zira,

Zengin kişi, masrafına dikkat etmeden savurarak para harcarsa, tanrı Kubera kadar zengin olsa bile, sonunda yoksulluğa mahkum olur.”

Stabdhakarna almış sözü: “Dinle kardeşim. Senin eskiden beri hizmetkarların olan, savaşta ve barışta vezirlik yapmış bu Damanaka ve Karataka’nın hazineyi denetlemelerini doğru bulmuyorum. Sana ayrıca kimin ne işi yapıp yapmayacağını da söyleyeyim.

Bir Brahman, bir Kshatriya veya bir akrabanın hazinede görev alması uygun değildir. Zorluk halinde bile hazine bir Brahman'a bırakılmamalıdır.

Para işlerine bulaşan bir Kshatriya, mutlaka sonunda kılıcını gösterecektir. Bir akraba da akrabalık bağına güvenip tüm hazineyi yalayıp yutacaktır.

Uzun zaman görev yapan bir memur, bir hata işlese bile korkusuz olacaktır; efendisi onu azarlasa bile o yüzsüz davranacaktır.

Bir hayırsever bu işe memur edilse, öz savunmasını bir kenara bırakıp sorumluluğunu öne çıkararak her şeyi üzerine alacaktır.

Eğer çocuklukta oyun arkadaşı olan biri vezir yapılacak olursa, bu tanışıklığı kullanıp yüz göz olacak, sanki kendisi kralmış gibi davranacaktır.

Dışından çok sağlam durup da içten kötü olan bir kimse, her türlü felakete neden olur; Şakuni ve Şakatara[20] bu türe iyi örnek oluştururlar, ey kral!

Serpilip gelişen bütün vezirler sonunda düzelmez bir yola girerler. Bilgeler bereketin aklı çeldiğini söylerler.

Şunlar bir vezirin kusurlarıdır: Ele geçen parayı almama, emanet edilen parayı iç etme, kolayca razı olma, ihmal, adalet yoksunluğu, anlama yeteneğinin olmayışı ve lükse kapılma.

Kralların görevi de şudur: Bir memur tarafından kazanılmış paranın ne yollarla ele geçirildiğini anlama, günlük denetleme, iyi çalışanı onurlandırma ve görev değişiklikleri yapma.

Memurlar baskı görmedikçe zimmetlerine geçirdikleri krallığın parasını ortaya çıkarmazlar; bunlar kötü huylu

tümörlere benzerler.

Bir kral memurlarına çok ağır para cezası vermelidir; yıkanan giysi sıkıldığında çok su çıkarmaz mı?

Bir kimse tüm bunları bilmeli ve bir aciliyet halinde bunları uygulamalıdır.” Pingalaka demiş ki: “Evet, doğru. Fakat bu ikisi hiç bana itaat etmiyorlar ki!” Stabdhakarna konuşmuş: “Bu hiç normal değil. Çünkü,

Bir kral, kendi oğulları bile olsa, kendisine itaat etmeyenleri asla affetmemeli. Aksi halde bir kralla onun çizilmiş resmi arasında ne fark kalır? Ayrıca,

Hareketsiz kalanın şanı biter; kararsız olanın dostu olmaz; duyularının dinçliğini yitiren ailesini de yitirir; zenginlik kazanmaya bağlılık görev aşkını bitirir; kumar bağlılığı bilgi edinmeye son verir; cimrinin mutluluğu olmaz; vezirleri ‘adam sendeci’ kralın krallığı da bir sona erer. Yine,

Bir kral bir baba gibi halkını hırsızlardan, bürokratlardan, düşmanlardan, kayırdıklarından ve kendi açgözlülüğünden korumalıdır.

Kardeşim, benim bu tavsiyelerimi her zaman uygulayasın. Ben işimi bitirdim. Bu mısır yiyen Samcîvaka da bırak hazineyi yönetsin.”

O günden sonra, herkesle bağlarını kesen Pingalaka ve Samcîvaka günlerini sıkı bir dotluk içinde geçirmeye başlamışlar. Damanaka ve Karataka ise kendilerine gelen yiyeceğin iyice azaldığını görünce oturup konuşmuşlar. Damanaka demiş ki: “Dostum, ne oldu böyle? Doğrusu bu kendi hatamız. Kendi düşen ağlamaz! Zira derler ki,

Kendisini kazığa bağlayan fahişe, Svarnarekhâ’ya dokunan adam, mücevheri çalmak isteyen tüccar, hepsi de kendi hataları yüzünden acı çektiler.”

Karataka sormuş: “Bu nasıl olmuş?” Damanaka anlatmış:

5.Masal:

Kançanapura şehrinde Vîravikrama adında bir kral yaşamış. Kralın yargı işlerine bakan memuru, cezasını infaz etmek üzere bir berberi getiriyormuş. Berberin elbisesine tutunmuş bir çileci ve onun yanında da bir Sadhu[21] 'bu berber öldürülmemeli' diyerek onun yanı sıra geliyorlarmış. Kralın memuru neden öldürülmemesi gerektiğini sormuş. Adam 'Suvarnarekhâ'ya dokunmuş olan ben felakete uğradım' cümlesini tekrarlamış. Sormuşlar 'bu nasıl olmuş?' diye. Çileci anlatmış: 'Ben Seylan kralı Kandarpaketu'nun oğlu Cimûtaketu'yum. Bir gün zevk bahçesinde oturmuş eğlenirken, deniz yoluyla ticaret yapan bir tüccarın konuşmasını işittim. Ayın ondördünde denizde bir istek ağacı ortaya çıkıyormuş. Orada, bir sedirin üstüne uzanmış, üzerindeki renk renk mücevherlerin ışıl ışıl parladığı tanrıça Lakshmi kadar güzel bir peri kızı, elindeki liri çalmaktaymış. Ben de tüccarla birlikte yola çıktım; geminin güvertesinden bakarak o yere doğru yelken açtık. Oraya vardığımızda, söylendiği gibi, yarı suya batık durumda, sedirin üstündeki genç kızı gördüm. Onun güzelliğinin büyüsüne kapıldım ve suya dalıp onun peşinden gittim. Altından yapılmış bir şehre varınca onu, altından bir sarayda, çevresi Vidyâdhara[22] kadınlarla çevrili halde, bir sedirin üzerinde otururken buldum. O da beni uzaktan gördü ve bana arkadaşı aracılığıyla saygılarını iletti.

Benim sorum üzerine arkadaşı şu yanıtı verdi: Bu gördüğünüz Vidyâdharalar kralı Kandarpaketu'nun Ratnamancarî adındaki kızıdır. O kendi kendine şöyle bir söz vermiştir: Her kim babamın yokluğunda Kanakapattana'ya gelip beni görürse o kocam olacaktır. Bu onun mutlak kararıdır. O yüzden siz onunla Gandharva usulüyle[23] evlenmelisiniz. Böylece evliliğimiz gerçekleşti ve orada mutluluk içinde yaşadım. Bir gün karım bana 'efendi, burada

istediğin herşeyi al ama sakın şuradaki Svarnarekhâ adındaki Vidyâdhara kızının resmine dokunma' dedi. Fakat ben, zamanla meraka kapıldım ve Svarnarekhâ'ya elimle dokundum. Sadece bir resim olmasına rağmen, dokunur dokunmaz, onun lotüs benzeri ayağı tarafından çarğıldım ve o anda kendi krallığıma geri döndüm. Kederden perişan olup bir çileciye dönüştüm ve başıboş dolanıp duruken bu şehre geldim. Dün burada bir çobanın evinde yatarken gördüm ki çoban, akşamleyin bir arkadaşının içki dükkanından eve geldi ve karısını bir fahişe ile birşeyler planlarken buldu. Çoban karısını dövdü, onu bir kazığa bağladı ve uyudu. Gece yarısı, berberin karısı olan fahişe kadın yeniden çobanın karısının yanına geldi ve dei ki: 'Filanca soylu adam senden ayrı kaldığı için yanıp tutuşuyor; Aşk Tanrısı'nın okları kalbine saplanmış senin için ölüyor. Onu o halde görünce seni ikna etmek için buraya geldim. O kazığa ben kendimi bağlayayım, sen git onun isteğini yerine getirip geri gel.' Bütün bunlar olup bittikten sonra çoban uyandı ve karısına 'neden şimdi aşığına gitmiyorsun?' diye seslendi. Bir cevap alamayınca 'bir de kibir yapıp bana cevap vermiyorsun ha!' diyerek öfkeyle eline geçirdiği bir makasla onun burnunu kesti. Bu iş olduktan sonra çoban tekrar gidip yattı ve uykuya daldı. Çobanın karısı geri dönünce berberin karısına 'birşey oldu mu?' diye sordu. Yosma kadın 'yüzüme bak ne olduğunu anlarsın' dedi. Çoban kadın kazığa kendini bağlayıp önceki pozisyonunu aldı. Fahişe de kopan burnunu alıp evinin yolunu tuttu. Sabahleyin berber karısından usturalarını istedi, kadın ona sadece bir ustura verdi. Bütün usturaları vermedi diye sinirlenen berber, elindeki usturayı uzaktan evin içine doğru fırlattı. Kadın 'boş yere sinirlenip burnumu kestin' diyerek feryat figan edip gitti, kralın yargı memurunu çağırdı. O sırada çobanın karısı kocasına şöyle diyordu: 'Ben böylesine namusluyken hangi kötü insan benim şeklimi bozabilir? Dünyanın sekiz muhafızı benim nasıl günahtan uzak olduğumu bilir.

Güneş, ay, rüzgar, ateş, gökyüzü ve yeryüzü, orta yerdeki su, gece ve gündüz, alacakaranlık, tanrı Yama veya Dharma; bunlar bir kimsenin tüm işlerini bilirler.

Madem hiçbir erkeğin düşünemediği kadar iffetli ve mükemmelim, o zaman yüzümdeki yara derhal iyi olsun. Bak yüzüme!' Çoban bir lamba yakıp yüzüne baktı ve burnunun sapasağlam yerinde durduğunu gördü. Görür görmez ayaklarına kapanıp 'mükemmel derecede namuslu bir karım olduğu için çok şanslıyım' dedi. Şimdi tüccarın öyküsüne bakalım. O evini terk ettikten oniki yıl sonra, Malaya dağı yakınlarından kalkıp bu şehre geldi. Bir fahişenin evinde uyudu. O kadının evinin kapısında tahtadan bir yaratık heykeli vardı. Onun başında en iyisinden bir mücevher bulunurdu. Onu gören tüccar açgözlülüğe kapılıp mücevheri almaya yeltendi. Ancak yaratık heykelinin tellerle hareket eden kolları onu öyle bir yakaladı ki adam acıyla bağırdı. Fahişe uyandı ve dedi ki: 'Dur bakalım evlat, sen Malaya bölgesinden geliyorsun, sende çok mücevher vardır. Dökül bakalım hepsini, yoksa bu yaratık seni hiç bırakmaz.' Hilekarlıksa al sana hilekarlık. Tüccar üzerindeki bütün mücevherleri verdi. Sonra da bütün herşeyini yitirmiş birisi olarak aramıza katıldı.'

Bütün bunları dinleyen kralın memurları, adil bir yargılama yapmışlar. Berberin karısının saçını kesmişler, çobanın karısı şehirden kovulmuş; fahişe tüccardan aldıklarını geri verip bir de para cezasına çarptırılmış. Berber evine gitmiş. İşte bu yüzden sana 'Svarnarekhâ'ya dokunmuş adam, kendini kazığa bağlıyan fahişe, mücevheri çalmaya kalkışan tüccar' örneğini verdim. Şimdi kabul edelim ki hata bizim, sızlanmaya hakkımız yok." Bir an düşündükten sonra konuşmuş: "Dostum, madem bu ikisini ben bir araya getirip dost ettim, şimdi de onları ayırmasını bilirim. Zira,

Akıllı kişi, tıpkı tablosu üzerinde her türlü ayrıntıyı resmeden bir ressam gibi, yeri geldiğinde sahteyi gerçekmiş

gibi gösterebilir. Ayrıca,

Böyle bir kişi yeni durumlar karşısında bocalamaz, güçlüklerin üstesinden gelir, tıpkı çobanın karısının iki aşığından kurtuluşu gibi.

Karataka “bu nasıl olmuş?” diye sormuş. Damanaka anlatmış:

6.Masal:

Dvaraka’da yaşayan bir çobanın kötü karakterli bir karısı varmış. O, şehrin yargıcıyla ve onun oğluyla gizli gizli sevşmekteymiş. Zira derler ki,

Ateş yakıta, okyanus akarsuya, Ölüm Tanrısı öldürdüğü canlıya, güzel kadın da erkeğe doymazmış. Ayrıca,

Ne hediyeler, ne onurlandırma, ne içtenlik, ne üzerine titreme, ne silah zoru, ne de dinsel telkin kadınları zaptetmeye yarar; onları memnun etmek çok zordur. Zira,

Ün, sevimlilik, erotik sanat bilgisi, zenginlik, gençlik gibi bir sürü değerlerle yüklü kocalarını bırakıp, karaktersiz, kötü niteliklerle yüklü başka erkeklere koşarlar. Ayrıca,

Bir kadın; Durva otu, çer çöp ve bunun gibi şeylerden oluşan yatakta aşığından aldığı zevki, tamamen onun istediği güzellikte hazırlanmış bir yatakta almaz.

Bir gün çobanın karısı yargıcın oğluyla aşk yaparken, oraya onunla sevişmek üzere yargıç da çıkagelmiş. Onun geldiğini gören kadın, oğlanı bir ahıra kapatıp adamla sevişmeye başlamış. Bu sırada kadının kocası çoban, inek ağılından dönmüş. Onun döndüğünü gören çobanın karısı yargıca ‘çabuk eline bir sopa al ve öfkelenmiş gibi yaparak dışarı çık’ demiş O da denildiği gibi yapmış. Kocası gelip karısına yargıcın burada ne aradığını sormuş. Kadın ‘bir sebeple oğluna kızmış, o da gelip evimize sığınmıştı, ben de onu ahıra sakladım; babası aradığı oğlunu evde bulamadı, o yüzden sinirlenerek gitti.’ Kadın daha sonra oğlanı ahırdan çıkarmış ve kocasına göstermiş. O yüzden derler ki,

Kadınların besini iki kat, anlayış ve sezişleri dört kat, azimleri altı kat, tutkuları ise sekiz kattır.

İşte o yüzden ‘yeni durumlarla karşılaşıldığında bocalamamak gerektiğini’ söyledim.” Karataka şöyle konuşmuş: “Öyle olsun. Ancak mizaçları birbirine benzeyen ve dostlukları iyice gelişmiş o ikisini ayırmak nasıl mümkün olacak acaba?” Damanaka yanıtlamış: “Bir çaresini bulacağız. Çünkü derler ki,

Akıllılıkla dolu bir stratejiden sonra ne başarılmaz ki? Karga da altın zincir sayesinde kara yılanı ortadan kaldırmıştı.

Karataka “bu nasıl olmuş?” diye sorunca Damanaka anlatmış:

7.Masal:

Bir ağaçta bir karga çifti yaşamaktaymış. Ağacın kovuğunda yaşayan bir kobra onların yavrularını yemiş. Bu olaydan sonra yeniden yavrulayan dişi karga, erkeğine demiş ki: ‘Bu ağaçtan ayrılalım; yılan burada yaşadığı sürece bizim çocuklarımız asla yaşayamaz. Zira,

Kötü kadın, kurnaz dost, küstah hizmetkar, bir eve çöreklenmiş yılan, hiç şüphesiz ölüm demektir.’

Erkek karga yanıt vermiş: ‘Korkma hayatım, daha önce onun büyük suçlarını hep affetmiştim, ama artık buna dayanamam.’ Dişi karga ‘senden daha güçlü olanla nasıl başa çıkabilirsin ki?’ demiş. Erkek karga yanıtlamış: ‘Bundan hiç kuşkun olmasın. Zira,

Güç akıllı olandadır, akılsızda güç nasıl olabilir ki? Bak, kendini beğenmiş aslan bir tavşan tarafından nasıl da öldürüldü. Dişi karga bunun nasıl olduğunu sorunca erkek karga anlatmış:

8.Masal:

Mandara dağında Durdânta adında bir aslan yaşarmış. O, sürekli hayvanları öldürürmüş. Hayvanlar bir araya toplanıp ona demişler ki: ‘Ey hayvanların kralı, neden bir seferde bir çok hayvanı öldürüyorsun? Eğer efendimiz kabul ederlerse biz hergün içimizden birini size yemek olarak gönderelim.’ Aslan buna yanıt vermiş: ‘Madem öyle istiyorsunuz öyle olsun.’ O günden sonra aslan, düzenli olarak kendisine gelen bir hayvanı yemeye başlamış. Bir gün sıra bir tavşana gelmiş. Tavşan düşünmüş: ‘Yaşamını kurtarmak için bir umut, korkuyla yalvarmaktır. Ama madem ki öleceğim, neden aslana yalvarayım ki? Çok ağırdan alarak gideceğim.’

Açlıktan kıvranan aslan, öfkeyle tavşana sormuş: ‘Neden bu kadar geciktin?’ Tavşan yanıt vermiş: ‘Efendim, bu benim suçum değil. Yolda gelirken bir başka aslan yolumu kesti. Kendisine döneceğime dair söz vermek koşuluyla sizin yanınıza geldim.’ Aslan parlamış: ‘Çabuk bana o alçağın yaşadığı yeri göster.’ Tavşan aslanı derin bir kuyunun başına götürmüş ve ‘lütfen efendim yaklaşıp kendiniz bizzat bakın’ demiş. Bu sözleri söylerken aslana kuyunun suyundaki kendi yansımasını gösteriyormuş. Öfke içindeki aslan, sudaki yansımasını diğer aslan zannederek kuyunun içine atlamış ve ölmüş. Bu yüzden ‘güç akıllı olandadır’ dedim.

Dişi karga ‘anladım, şimdi ne yapmam gerektiğini söyle’ demiş. Erkek karga yanıtlamış: ‘Prens hergün yakındaki göle gelip yıkanır. Yıkanmadan önce altın kolyesini bir taşın üstüne koyar. O kolyeyi gaganla yakalayıp getirip bu kovuğa koyacaksın.’ Öyle olmuş; prens yıkanmak için suya girdiğinde, dişi karga kendisine söylenildiği gibi yapmış. Prensin adamları kolyenin izini sürüp kovuğa kadar gelmişler ve yılanı görüp öldürmüşler. İşte o yüzden ‘akıllılıkla dolu bir stratejiden sonra ne başarılmaz ki?’ dedim.”

Karataka demiş ki: “Madem öyle, git, yolun açık olsun. Çabaların seni başarıyla taçlandırsın.” Böylece Damanaka, Pingalaka’nın yanına gitmiş, eğilerek selamlamış ve konuşmuş: “Efendim! Buraya, yaklaşmakta olan bir felaketi hissettiğim için gelmiş bulunuyorum. Zira,

Doğruyu yanlışı bilen kişi, bela anında, bir kimse doğru yoldan çıktığında ya da harekete geçme zamanı kaçmaktayken kendisine sorulmasa da gerekli öğütü verir. Yine,

Kralın eğlence içinde olması çok normaldir ama vezir her zaman işine bakmalıdır. Devlet işini boşlamış bir vezir her şekilde ayıplanır.

Vezirlere kural:

Efendisinin memuriyetini istemeyip savsaklamaya girişmektense başını kesmek veya yaşamına kıymak daha iyidir.”

Pingalaka içtenlikle sormuş: “Şimdi ne söylemek istiyorsun?” Damanaka yanıtlamış: “Efendim, Samcîvaka size karşı hiç de uygun bir davranış içinde değil. Açık konuşmak gerekirse, sizin gücünüze göz dikmiş, krallığınıza el koymak isteği içinde.” Bu sözleri duyan Pingalaka bir süre korku ve şaşkınlık içinde kalakalmış. Damanaka yine konuşmuş: “Efendim, bütün vezirlere yol verip bütün işlerin başına onu geçirmeniz bir hataydı. Çünkü,

Krallık tanrıçasının ayakları yüceltilmiş vezir ile kraldadır. Ancak o, bir kadın doğasına sahip olduğundan, bu yükü taşıyamayacak hale gelirse, ikisinden birinden vaz geçer. Ayrıca,

Bir kral, krallığının tüm sorumluluğunu tek bir vezire verirse o, kibire kapılır ve kendini kraldan ayrı görmeye başlar. Bir kere farklılaştı mı kafasında bağımsızlık fikri

oluşur, bu bağımsızlık isteği onu haince davranışlara iter ve bu kralı yaşamından etmeye kadar gider. Yine,

Zehire bulaşmış pirinç, çürümüş diş ve haine dönüşmüş vezirden kökten kurtulmak mutluluk getirir. Keza,

Krallığının akibetini vezirinin kontrolüne bırakmış bir kral, vezirinin bir felaket yaratması durumunda, rehberi olmayan bir kör gibi, sıkıntı çeker.

O vezir tüm işleri kafasına göre yönetir. O yüzden bu şartlar altında karar verecek olan, siz Efendimizsiniz. Ben kendi adıma şunu biliyorum:

Bu dünyada zenginliğe göz dikmeyecek kimse yoktur. Bu dünyada gençliğe ve başkasının karısının güzelliğine istekle bakmayacak kimse yoktur.

Aslan düşünerek konuşmuş: ‘Sevgili Damanaka, durum böyle olsa da benim Samcîvaka’ya duyduğum sevgi hala geçerlidir. Bak şimdi,

Ne kadar kabahat işlese de gözde gözdedir. Bünyenin salgıladığı ifrazattan kim hoşlanır? Yine,

Hoşa giden şeyler yapmasa da insan sevdiğine kızamaz. Ateş tüm evi yaksa da insan görmezden gelir.”

Damanaka karşılık vermiş: “Efendim, hata da tam burada yatıyor. Çünkü,

Kralın gözünü diktiği kişi, ister bir oğul olsun, ister bir vezir veya yabancı, Zenginlik Tanrıçası ona görünür. Dinleyin efendim,

İşe yarayan şey hoşa gitmese de sonuçta mutluluk verir. Zenginliğin konuşulduğu ve işitildiği yerde de mutluluk vardır.

Siz eski hizmetkarlarınızı işten çıkartıp bir yabancıyı atadınız. Bu yanlış atılmış bir adımdı. Çünkü,

Bir kimse eski hizmetkarlarını bir kenara bırakıp yabancı kimseleri onurlandırmamalıdır. Bir krallığı yıkıcı bundan daha büyük bir hata olamaz.”

Aslan demiş ki: “İşe bak! Ona emniyet içinde burada kalabileceğini ben taahhüt ettim, şimdi nasıl olur da o bir ihanet içinde bulunabilir?” Damanaka şöyle söylemiş: “Efendim,

Hergün hizmet etse de kötü insan, tıpkı bir köpeğin kuyruğunun doğal dikleşme hali gibi, kendi tabiatına geri döner, çünkü buhar banyosu ve merhemle ovulma gibi lükslere dayanamaz. Yine,

Buharlanmış, yağlanmış ve kıvrılmış bir köpek kuyruğu, oniki yıl sonra kendi doğal haline döner. Bundan başka,

Böylesine bir ilerleme ve onurlandırılma bir kötüyü mutlu etmez mi? Zehirli ağaçları abıhayatla sulasanız bile sıhhatli meyveler vermezler. Bu benim görüşümdür;

Bir kimsenin zarar görmesini istemeyen ona yararlı olanı söylemelidir; bu iyi kişinin görevidir. Eğer bunu yapmıyorsa o kişi kötüdür. Buna ek olarak şu da söylenir,

Kötülükten caydıran sevendir; saf olan davranış davranıştır; itaatli kadın eştir; iyilerin saygı duyduğu kişi yetenekli kişidir; kibir yaratmayan zenginlik zenginliktir; istekten uzak olan mutludur; içten davranan dosttur; duyuları tarafından yönetilmeyen adam adamdır.

Efendimiz eğer Samcîvaka’dan gelecek tehlikeye karşı uyarıldığı halde arkasını dönüp bakmayacaksa, benim gibi bir hizmetçinin artık bir kabahati kalmamış oluyor.

Bir kral cinsel zevklere dalar da üzerine düşen veya iyiliğine olan görevleri ihmal ederse, çılgın filler gibi davranır, kibirle şişerse keder okyanusuna düşer ve suçu hizmetkarlarının üstüne atar, kendi kötü davranışlarının hesabını vermez.

Pingalaka kendi kendine konuşmuş:

Bir kimseye, hakkında kötü konuşuldu diye ceza verilmez ki; iyice doğruyu eğriyi anlayıp öyle ceza vermek veya ödül vermek gerekir. Ayrıca,

Bir kimsenin kusurlu mu kusursuz mu olduğunu anlamadan davranmak iyi bir politika değildir; böyle bir davranış kişiyi mahvolmaya sürükler, tıpkı övünerek yılanın ağzına elini uzatmak gibi.

(Yüksek sesle) O halde Samcîvaka'yı uyarmak mı gerekir?" Damanaka aceleyle yanıtlamış: "Hayır hayır, öyle değil efendim. Bu, tavsiyenin açığa vurulması olur. Zira derler ki,

Bir tavsiyenin kökeni gizli kalmalıdır, en ufak bir sızıntı dahi olmamalıdır; eğer olacak olursa o iş yolunda gitmez. Ayrıca,

Çabuk ve özensizce alınan, verilen ya da yapılan bir şeyin zaman içinde suyu çıkar.

O yüzden başlanılan bir işin mutlaka üstün bir gayretle bitirilmesi gerekir. Yine,

Öğüt verilir; ancak her tarafı zırhla kaplı olsa da savaşçı korkak olduktan sonra düşman onun içine sızabilir, o nedenle de bu öğüt onu uzun süre koruyamaz.

Böyle yanlış davranıştan dönmekte olan boğa ile, kabahati bilindiği halde, bir barış durumu aranıyorsa eğer, bu fazlasıyla büyük bir yanlış siyaset olur. Çünkü,

Bir kez ara açıldıktan sonra uzlaşma arayan kişi, tıpkı zamanı geçmiş gebe kısrak gibi, ölümü davet eder.”

Aslan demiş ki: “Öncelikle onun bize ne zarar vereceğini araştırmak gerekir.” Damanaka yanıt vermiş: “Efendim, ast üst arasındaki ilişki belli olmadıkça bir kimsenin gücü nasıl araştırılabilir ki? Örneğin şu önemsiz tittibha kuşu nasıl da denizi dize getirdi.”

Aslan bunun nasıl olduğunu sorunca, Damanaka anlatmış:

9.Masal:

Güney denizi kıyısında bir tittibha kuşu çifti yaşarmış. Doğumu yaklaşan dişi kuş erkeğine ‘kocacığım, bana doğum yapabileceğim uygun bir yer bulur musun?’ demiş. Erkek kuş ‘sevgilim, burası doğum yapman için uygun bir yer’ diye karşılık vermiş. Dişi ‘ama burayı gelgitlerle dalgalar yıkıyor’ deyince, erkek ‘nasıl, yani ben o kadar güçsüzüm de deniz beni kendi evimde küçük mü düşürüyor?’ demiş. Dişi kuş gülümseyerek şöyle söylemiş: ‘Efendim, denizle senin aranda çok büyük fark var. Ya da belki şöyle demek gerekir,

Bir kimsenin bir işi yapabilip yapamayacağı hakkında doğru bir tahminde bulunmak çok güçtür; böyle bir tahmini olabilen kişi, bir güçlük durumunda bile sıkıntı yaşamaz.

Şu dördü ölüme açılan kapılardır: Hiç bir değeri olmayan bir işe atılma, akrabalara karşı çıkma, güçlüye meydan okuma ve genç kadınlara güven duyma.’

Derken, kocasının düşüncesine uyan dişi kuş, yumurtalarını çıkarmış. Onların gücünü anlamak isteyen deniz de yumurtaları alıp götürmüş. Kedere boğulan dişi tittibha kuşu kocasına ‘efendi, başımıza felaket geldi, yumurtalarım kayıp’ demiş. Erkek kuş ‘korkma sevgilim’ demiş. Böyle söyledikten sonra bütün kuşları toplayıp kuşların kralı Garuda’nın huzuruna çıkmışlar. Oraya varınca tittibha kuşu, kutsal Garuda kuşunun önünde olan biten herşeyi anlatmış: ‘Efendimiz, hiç bir suçumuz olmadığı halde deniz, evimizin içine kadar gelip yumurtalarımızı çaldı.’ Bu sözleri duyan Garuda, evrenin yaratılışının ve yokoluşunun sahibi kutsal efendi Nârâyana’ya yalvarmış. O da denize yumurtaları geri koymasını emretmiş. Bu tanrısal emir karşısında boynu kıldan ince olan deniz, hemen yumurtaları geri vermiş. İşte o yüzden ‘kimin ast kimin üst olduğunu bilmeden bir kimsenin gücü anlaşılmaz’ dedim.”

Kral sormuş: “Onun bana kötü niyet beslediğini nasıl anlayabilirim?” Damanaka yanıtlamış: “Efendimiz, şişkinlik içinde yanınıza yaklaşıp, dehşete kapılmış bir halde boynuzlarıyla sizi şişlemeye kalkıştığında anlayacaklar.” Bu sözleri söyledikten sonra Samcîvaka’nın yanına gitmiş. Oraya varınca nazikçe yaklaşmış ve boğaya hayranlık duyan biri gibi tanıtmış kendini. Samcivaka şefkatle şöyle sormuş: ‘Dostum, mutlu musun?” Damanaka karşılık vermiş: “Hiç hizmetkarlar mutlu olabilirler mi? Çünkü,

Krallık hizmetinde olanların zenginliği başkasının gücündendir. Kafaları her zaman endişe doludur ve yaşamlarından bile emin değildirler. Ayrıca,

Zenginliği olup da şişinmeyen var mıdır? Hangi şehvet düşkünü belaya düşmez? Kadınlardan yara almadan kurtulan var mı? Kralların gözdesi kimdir? Ölümün pençesine düşmeyen var mı? Kim onurlandırılır, kim yara bere almadan kötünün ağından kurtulur?

Samcîvaka demiş ki: “Dostum, ne demek istiyorsun, açık konuş.” Damanaka yanıtlamış: “Talihsiz bir yaratık olarak ne diyeyim ki? Bak,

Denize düşenin yılana sarılması gibi bir durumdayım; tutunayım mı yoksa bırakıp kaçayım mı bilemiyorum, şaşırdım kaldım. Çünkü,

Bir tarafta krallık sırrını açığa vurmak var, öbür tarafta bir dostun yok oluşu var; ne yapayım, nereye gideyim, tam bir bela denizine düştüm?”

Böyle konuştuktan sonra derin derin içini çekip oturmuş. Samcîvaka demiş ki: “Dostum, bana kalbinde olanı söyle.” Damanaka bir sır verir gibi konuşmuş: “Aslında krallığın sırrını açıklamamam gerekir ama sen güvendiğimiz birisin; öteki dünyayı düşünen birisi olarak senin iyiliğine olan şeyi söylemem gerekir. Dinle. Sana karşı bir önyargısı olan

Efendimiz bana gizlice ‘Samcîvaka’yı öldüreceğim ve onun etini hizmetçilerime ikram edeceğim’ dedi.” Bu sözleri işiten Samcîvaka beyninden vurulmuşa dönmüş. Damanaka yeniden söz almış: “Üzülme. Zaman ne gerektiriyorsa onu yap.” Bir an düşünen Samcîvaka demiş ki: “Doğrusu boşuna dememişler,

Kadınlar kötü erkeklerle birlikte olmak isterler; kral genellikle hak edene mükafat yağdırır; zenginlik cimriyi arar; Yağmur Tanrısı yağmurunu dağlara ve denizlere yağdırır.

(Kendi kendine) Şimdi onun nasıl davranacağını kestirmek olanaksız. Çünkü,

Bazı kötü adamlar ihtişamlarını efendilerinin güzelliğinden alırlar, tıpkı gözlerine kara sürme çeken kadınlar gibi.

Düşündükten sonra konuşmuş: Eyvah! Bu başıma gelen nedir böyle! Çünkü,

Bunca hizmetten sonra bir kralın memnunluk göstermesi gerekmez miydi? Şu talihin işine bakın ki kendisine hizmet edildiği halde bir düşmana dönüştü.

Bu öyle anlaşılması olanaksız bir sorun ki; çünkü,

Şikayeti olanın şikayetinin nedenini giderirseniz sorun hallolur; fakat sebepsiz yere düşmanlık besleyen bir kimseyi nasıl mutlu edebilirsiniz ki?

Ben krala karşı nasıl bir kusur işledim ki? Belki de krallar nedensiz yere zarar verme alışkanlığında oluyorlar.”

Damanaka demiş ki: “Gerçekten de öyle. Dinle,

Eğitimli ve sevgi dolu insanların nezaketi nefretle karşılanır; başkalarının zarar ziyan dolu davranışları memnuniyet yaratır. Kralların değişken düşüncelerini

anlamak ne kadar da zor; onu anlamak, olağanüstü güç sahibi Yogiler için bile zor. Ayrıca,

Kötüye yapılan yüzlerce hizmet boş; cahile yüzlerce güzel söz boş; dinlemeyen kişiye verilen yüzlerce öğüt boş; akılsıza verilen yüzlerce nasihat boş. Yine,

Sandal ağacında yılanlar olur; lotüslerin yetiştiği sularda timsahlar olur; birisi bir işle uğraşırken onun iyi niteliklerini gölgeleyen alçaklar olur; zevkler engelsiz olmaz. Dahası,

Ağacın köküne yılanlar, çiçeklerine arılar, dallarına maymunlar, gövdesine de ayılar zarar verir. Sandal ağacına ait böyle kötü ve ölümcül bir hayvan yoktur.

Ben de bizim efendimizi tatlı dilli bilirdim, ama kalbi zehirle doluymuş. Zira,

Uzaktan elini kaldırıp selamlar, gözleri sevinçten yaşarır; koltuğunun yarısını paylaşır, her an içten bir kucaklamaya hazırdır; sorgulamalarla büyük saygı gösterir ve sevdikleriyle ilgili konuşur haldedir; hepsi yalandır. İçinde zehir taşır, dıştan başka içten başkadır; o bir aldatma ustasıdır. Bu sadece kötülerin bildiği, daha önce hiç işitilmemiş bir mimik sanatıdır.

Sorunu netleştirelim. Denizi geçmek için kayık gerekir; karanlığı dağıtmak için lamba, esinti yapmak için yelpaze, kızışmış filleri sakinleştirmek için üvendire gerekir. Yaratan her türlü derde bir çare vermiştir ama kötülerin kafalarındaki pis eğilimleri dağıtmakta galiba biraz şaşırmış gibidir.

Samcîvaka içini çekmiş: “Ah, ne yazık! Benim gibi bir mısır yiyen canlı aslan tarafından parçalanacak. Zira,

Zenginlikte veya güçte eşit olanlar arasındaki mücadele anlaşılabilirdir; ancak, en iyi ile en kötü arasındaki çok anlamsızdır.

(Düşünür) Kralı bana karşı kim kışkırttı bilmiyorum. Duyguları değişmiş bir kraldan her zaman korkmak gerekir. Çünkü,

Bir kral vezirini gözden çıkardıktan sonra kim onu yeniden olduğu yere koyabilir? Kristal bilezik kırılınca geli gelir mi? Ayrıca,

Şu ikisi de çok korkunçtur: Yıldırım ve kralın gücü. Ancak bunlardan birincisi tek bir yere düşer, ikincisi ise her yere etki eder.

O nedenle savaşta ölmek kaçınılmazdır. Bu andan sonra onun emirlerine itaat etmem benim için hiç de uygun olmaz. Çünkü,

Cesur savaşçı ölürse cennete gider, düşmanı öldürürse mutluluğu elde eder. Yiğit kişi için bu iki durum da çok değerlidir. Ve şimdi savaş zamanıdır.

Savaşta ölüm kaçınılmazdır, ama savaşılırsa yaşamak için bir şans var demektir; o yüzden bilge kişi savaş zamanını açıklamaktan çekinmez. Çünkü,

Akıllı kişi savaşmamanın kendisine daha çok yarar sağlayacağını düşünürse bu defa düşmanla savaşırken ölür.

Savaş zamanı savaşçı servet kazanır; eğer ölürse göksel bir peri kazanır; madem bedenlerimiz bir anda ölüme kavuşabiliyor, o halde savaşta ölmekten çekinmenin ne anlamı var?

Böyle düşündükten sonra Samcîvaka demiş ki: “Dostum, onun beni öldürmek istediğini nasıl anlayabilirim?” Damanaka yanıt vermiş: “Kuyruğu havaya dikildiği, pençeleri çıktığı ve ağzı genişçe açıldığı zaman dikkatli olmalısın ve sen de kendi yiğitliğini göstermelisin. Zira,

İçindeki ateşi yitirmedikçe kim o kişiyi küçük görebilir? Bak, insanlar korkusuzca sıcak küllerin üstünde yürüyorlar.

Ancak tüm bunlar çok gizli tutulmalı; aksi halde ne sen olursun ne ben.” Bunları söyleyen Damanaka, Karataka’nın yanına gitmiş. Karataka ona sormuş: “Çabaların sonuç verdi mi?” Damanaka yanıtlamış: “Dostlar arasında tasarladığım kırgınlığı yarattım.” Karataka: “Bundan hiç şüphem yoktu. Zira,

Kim bir kötünün dostu olur? Israrla baskı yapıldığında kim öfkelenmez? Kim servetinden dolayı şişinmez? Ve kötü bir iş yaparken kurnaz olmayan var mıdır? Ayrıca,

Zengin kişi kendi durumunu kurtarmak isteyen kurnaz kişiler tarafından kötülüğe sürüklenir; alçaklarla birlik ateşle oynamak gibidir, çok zarar verir.”

Damanaka daha sonra Pingalaka’nın yanına gelmiş ve demiş ki: “Efendim, alçak geliyor. Hazır olun. Size daha önce söylediğim gibi davranacaktır.” Samcîvaka da kendince aslanda bazı değişiklikler olduğunu düşünmüş ve yiğitliğini göstermeye kalkışmış. Korkunç bir kavgadan sonra Samcîvaka aslan tarafından öldürülmüş.

Samcîvaka’yı öldüren Pingalaka dinlenmeye çekilmiş ve keder içinde şöyle söylemiş: “Yaptığım ne zalimce bir iş! Çünkü,

Bir kral görevini çiğner, bir günah yığını haline gelirse, krallığının zevkini başkaları sürer, tıpkı bir fil öldüren aslan gibi.[24]

Bir kralın toprak kaybetmesi ya da akllı ve değerli bir vezirini yitirmesi o kral için ölüm demektir. Kaybedilen topraklar geri alınır ama hizmetkarlar geri gelmez.

Damanaka atılmış: “Efendim, öldürdüğünüz düşmanın arkasından kederlenmekle çok tuhaf bir davranış

sergiliyorsunuz. Zira derler ki,

Bir kral kendisini ortadan kaldırmak isteyen babası, kardeşi ya da oğlu olsa bile, kendi iyiliği için onları öldürmelidir. Ayrıca,

Dharma, Artha ve Kâma'nın[25] gerçek niteliğini bilenler, sadece şefkatli olunmayacağını bilirler. Affediciliği olan kişi elinde olanı kurtarmaktan acizdir. Keza,

Dost veya düşmana karşı affedici olmak ermişler için süstür, fakat kralların suçlulara karşı affedici olması bir kusurdur. Yine,

Krallığa gözünü diktiği için ya da kibir yüzünden kralının yerine geçmeye kalkışanların ödeyeceği tek kefaret canlarını teslim etmektir, başka bir şey değil.

Merhametli kral, açgözlü Brahman, kontrolden çıkmış kadın, kötü arkadaş, küstah hizmetçi ve umursamaz memur, nasıl nankör bir kimseden kaçınılırsa öyle kaçınılması gereken tiplerdir. Yine,

Krallık politikası, tıpkı bir hayat kadını gibi, değişkenlikler göstermelidir; bazen gerçekçi, bazen sahte, bazen sert, bazen yumuşak sözlü, bazen zalim bazen merhametli, bazen cimri bazen eli açık, bazen para ve mücevher harcayan ya da saklayan olmalı."

Damanaka tarafından bu sözlerle rahatlatıldıktan sonra Pingalaka eski haline dönmüş ve tahta oturmuş. Mutlu olan Damanaka "Yaşasın kral! Bütün dünyaya ne mutlu!" diye bağırmış ve istediği gibi mutlu mesut yaşamış.

Vishnuşarman demiş ki: "Dostların nasıl ayrıldığını dinlediniz." Prensler yanıt vermişler: "Evet, lütfedip anlattınız ve çok mutlu olduk." Vishnuşarman konuşmuş: "Bundan daha fazlası da var.

Düşmanlarınızın evlerinde tıpkı dostların ayrılışı gibi ayrılışlar olsun; alçaklar Ölüm Tanrısı tarafından günden güne yok oluşa sürüklensin. Halk her zaman zenginlik ve mutluluk içinde olsun; genç çocuklar da masal bahçelerinin zevkiyle eğlensinler.

3.BÖLÜM

VİGRAHA

(SAVAŞ)

Bu masal anlatma ortamında prensler seslenmişler: “Soylu efendimiz, bizler kral çocuklarıyız. O yüzden savaş hakkında da bilgi edinmek istiyoruz.” Vishnuşarman konuşmuş: “Sizler istersiniz de ben anlatmaz mıyım? Öncelikle şu sözle başlayayım:

Eşit kahramanlığın ortaya konduğu, kuğularla tavuskuşları arasındaki savaşta, düşman yurdunda kalan karga tarafından güvenleri kazanılan kuğular aldatılmıştır.”

Prensler sormuşlar: “Bu nasıl olmuş?” Vishnuşarman anlatmış:

Karpuradvipa’da Padmakeli adında bir göl varmış. Orada, Hiranyagarbha adında bir kuğu kral yaşarmış. Bütün su kuşları onu oybirliği ile kral seçmişlermiş. Zira,

Eğer halkı uygun şekilde yönetecek bir kral yoksa bu dünyada, insanlar, tıpkı denizde dümencisiz kalmış bir gemi gibi, felakete sürüklenirler. Ayrıca,

Kral halkı korur, halk da krala zenginlik kazandırır; ancak, koruma zenginleştirmeden daha önemlidir, çünkü koruma olmazsa hiç bir şey olmaz.

Birgün bu kuğu kral, çevresi beraberindekilerle sarılı halde bir lotüsün üstünde otururken, Dîrghamukha adında bir turna, bir ülkeden kalkıp onun yanına gelmiş, saygısını sunup oturmuş. Kral sormuş: “Dîrghamukha, sen yabancı bir ülkeden geliyorsun; söyle, bize ne haberler getirdin?” Turna yanıt vermiş: “Efendim, önemli haberler var ve buraya da zaten aceleyle bunu size bildirmek için geldim. Dinleyin Efendim, Cambudvîpa’da Vindhya adında bir dağ vardır. Orada Çitravarna adında kuşların kralı bir tavuskuşu yaşar. Dagdhâranya ormanında dolaşırken onun adamları beni

gördü ve ‘kimsin, buraya nereden geldin?’ diye bana sordular. Ben de şöyle yanıt verdim: ‘Ben İmparator efendimizin, yani Karpuradvipa’nın kuğu kralı Hiranyagarbha’nın hizmetkarıyım. Buraya, yabancı ülkeleri görme merakım yüzünden geldim.’

Bunu işiten kuşlar bana ‘iki ülkeden hangisi daha iyi ve iki ülkenin hangi kralı daha iyi?’ diye sordular. Ben şöyle yanıt verdim: ‘Bu soruya gerek var mı? Fark çok büyük. Karpuradvipa cennet gibi bir yer, kuğu kral da cennetin ikinci bir efendisi gibi. Siz bu viran yere mahkum halde nasıl yaşıyorsunuz? Gelin bizim ülkeye gidelim.’ Benim bu sözlerim üzerine hepsinin içi tutkuyla doldu. Zira,

Yılanları sütle beslerseniz onların zehirini katıştırmak çok kolay olur; aptallara öğüt verirsen onları doyurmaz, tersine kışkırtırsın. Ayrıca,

Öğüt bilgili insana verilmeli, asla bir cahile değil. Maymunlara verilen öğüt kuşları yaşadıkları yerden etti.

Kral bunun nasıl olduğunu sorunca Dirghamukha anlatmış:

1.Masal:

Narmada nehrinin kıyısında, bir tepenin yakınında, büyük bir Şalmali ağacı varmış. Orada bir takım kuşlar, kendi yaptıkları yuvalarında, muson yağmurlarında bile, mutluluk içinde yaşarlarmış. Birgün, yağmur mevsimi nedeniyle gökyüzü, sanki bir sürü siyah perde çekilmiş gibi, bulut yığınlarıyla karardıkça kararmış ve büyük akıntılar oluşturan çok şiddetli bir yağmur başlamış. Kuşlar ağacın dibinde soğuktan titreyen birtakım maymunlar görmüşler ve onların haline acıyarak seslenmişler: 'Hey maymunlar, dinleyin;

Bizim sadece gagalarımız var ve onlarla samanları taşıyarak bu yuvaları yaptık; sizinse elleriniz ve ayaklarınız var, neden dert çekiyorsunuz ki?"

Bunu işiten maymunlar öfkelenip aralarında şöyle konuşmuşlar: "Şu bizimle alay eden kuşlara bak, sıcacık yuvalarında oturmuş konuşuyorlar. Hele şu yağmur bir dinsin görürler." Sonunda yağmur dinmiş ve maymunlar ağaca tırmanarak bütün yuvaları tutup yere çalmışlar; kuşların bütün yumurtaları yere düşüp kırılmış. İşte o yüzden 'öğüt bilgili insana verilmeli' dedim.

Kuğu kral "sonra ne yapmışlar?" diye sormuş. Turna anlatmış: "Sonra kuşlar öfkeyle 'kuğuyu kim kral yaptı?' diye sordular. Ben de sinirlenip onlara dedim ki: 'Sizin tavuskuşu kralınızı kim seçti?' Bunu duyunca beni öldürmeye kalkıştılar ama onlara cesurca karşı koydum. Çünkü,

Gerektiğinde karşı koymak bir erkeğin süsüdür, tıpkı iffetliliğin bir kadının süsü olması gibi; ancak bir hakaret durumunda kadının iffetten ziyade cesaretle karşı koyması gerçek kahramanca davranıştır."

Kral gülümsemiş ve konuşmuş:

“Kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini ve düşmanın güçlü ve zayıf yönlerini bilip de farkı anlayamayan kişi, düşmanları tarafından küçük görülür. Yine diyeyim ki,

Kaplan postuna bürünmüş ve hergün mısır tarlasında beslenen budala eşek, sesi yüzünden ölmekten kurtulamamıştır.”

Turna “bu nasıl olmuş?” diye sorunca kral anlatmış:

2.Masal:

Hastinapura şehrinde Vilâsa adında bir çamaşırcı yaşamış. Onun eşeği çok ağır yükler taşımaktan öylesine zayıf düşmüş ki neredeyse ölecek hale gelmiş. Bunun üzerine çamaşırcı onun üstüne bir kaplan postu serip onu ormanın yakınındaki mısır tarlasına salmış. Tarlanın sahibi onu uzaktan görünce kaplan zannedip kaçmış. Birgün, mısır tarlasını korumak için, üzerinde koyu renk bir örtü, elinde ok ve yayla bir muhafız, bir köşede beklemeye başlamış. Mısır yemekten iyice semirip güçlenmiş olan eşeğin, bir dişi eşeği görünce nasıl bütün gücüyle anırıp ona doğru koştuğunu görmüş. Tarla koruyucusu bu anıranın bir eşek olduğundan hiç kuşku duymamış ve onu oracıkta öldürmüş. İşte o yüzden 'hergün mısır yiyen budala eşeğin sesi yüzünden öldürülmesi' örneğini verdim. Sonra ne oldu?" Dîrghamukha anlatmış: "Sonra kuşlar dediler ki: 'Ah alçak, iğrenç turna, topraklarımıza ayak basmakla efendimize küfretmiş oldun! Bu dayanılır bir durum değildir.' Bu sözlerle hepbirlikte beni gagalamaya başladılar ve öfkeyle şöyle dediler: 'Buraya bak kalınkafa, senin kuğu kralın öylesine nazik ki o asla krallığa sahip çıkamaz. Çünkü o öylesine bir yumuşaklığa sahip ki avucunun içindeki bir şeyi bile koruyamaz. Nasıl yeryüzünü yönetirmiş, onun için krallık da neymiş? Sen de bir kuyudaki kurbağasın ve burada bize onun koruması altına girmemizi öneriyorsun. Dinle,

Meyvesi ve gölgesi olan büyük bir ağaçta kalınır; fakat kötü şansından dolayı onda hiç meyve yoksa kim gölgeye önem verir? Ayrıca,

Basit insana hizmet edilmemelidir; büyük bir insanın koruması altına girilmelidir. Alkol satan bir kadının elindeki süt şarap gibi gözükür.

Çok sayıdaki değer, ne kadar büyük olsa da, değersizlikle karşılaştığında küçülür; bu kabul edilen ve eden durumu, büyük bir filin küçük bir aynada görünmesine benzer. Özellikle,

Eğer bir kral güçlüyes, uydurma hikaye ile bile başarı kazanır; tavşanlar ay hikayesiyle mutlu yaşadılar.’

Ben nasıl olduğunu sorunca kuşlar anlattılar:

3.Masal:

Bir zamanlar, yağmur mevsimi olmasına rağmen, hiç yağmur yağmamış ve susuzluktan perişan olan bir fil sürüsü, başlarındaki lidere şöyle demişler: 'Efendim, yaşamımızı nasıl sürdürebiliriz? Burada çok az canlının yıkanabileceği bir yer var, biz ise yıkanmadan duramayız, ne yapalım, nereye gidelim?' Bunun üzerine sürü başı fil, uzak olmayan bir noktaya giderek oradan temiz suyu olan bir gölü işaret etmiş. Günler geçmiş, göl kıyısında yaşayan küçük tavşanlar fillerin ayakları altında ezilir olmuşlar. Bunlardan Şilimukha adlı bir tavşan şöyle demiş: 'Susuzluk çeken fil sürüsünün hergün buraya gelmesi demek, bizim soyumuzun kökünden kuruması demek.' Vicaya adındaki yaşlı bir tavşan 'üzülmeyin, ben bunu hallederim' demiş. Sonra bu işi halletmek için yola çıkmış. Yolda düşünmüş: 'Fil sürüsünün önünde durup onlara nasıl hitap ederim ki? Zira,

Bir fil sadece dokunarak, bir yılan sadece koklayarak, bir kral gülümseyerek, bir kötü adam da saygı göstererek öldürür.

O yüzden bir tepenin üstüne çıkıp sürü liderine oradan sesleneyim.' Böyle olmuş ve sürü başı ona demiş ki: 'Sen kimsin ve buraya neden geldin?' Tavşan yanıt vermiş: 'Ben bir tavşanım, beni buraya kutsal Ay gönderdi.' Sürü başı 'derdini söyle' deyince Vicaya konuşmuş:

Silahlar kendisine doğrultulsa bile bir vezir asla yalan konuşmaz; ölümden muaf tutularak her zaman gerçeği bidirir.

Ben Ay'ın emrettiğini bildireceğim, dinleyin: Ay gölünü koruyan tavşanlara karşı yanlış davrandınız. Bu tavşanlar çok eskiden beri benim tebaamdır. O yüzden bana Şaşanka da derler.[26]' Elçi tavşan bildirisini bitirince sürü başı fil

korkuya kapılmış ve şöyle demiş: ‘Biz bunu cahillikle yaptık. Bir daha oraya gitmeyeceğiz.’ Elçi tavşan demiş: ‘Öyleyse gölde öfkeyle titreyerek görünecek olan hükümdarımız Ay’a sadakatinizi gösterin ve onun lütfunu kazandıktan sonra gidin.’ Derken gece olmuş ve göl suyunda titreyerek yansıma yapan Ay ortaya çıkmış. Sürü başı bunu görüp önünde eğilmiş. Elçi demiş ki: ‘Efendimiz Ay, bunlar yaptıklarını bilmeden yaptılar, bir daha yapmayacaklarmış, lütfen onları affet.’ Bu sözlerden sonra çekilip gitmiş. İşte o yüzden ‘kral eğer güçlüyse başarı kaçınılmazdır’ diye konuştum. Sonra ben dedim ki: ‘Efendimiz kuğu kral çok yiğit ve çok güçlü biridir. O üç dünyanın krallığına bile layıktır, değil ki bir krallık!’ Bunun üzerine kuşlar ‘alçak, senin bizim topraklarımızda ne işin var?’ diyerek beni alıp kral Çitravarna’nın huzuruna götürdüler. Beni kralın önüne sürerken diz çöküp ‘efendimiz, bu pis turna bizim ülkemizde dolaştığı halde siz efendimizi küçük gören konuşmalar yapıyor’ dediler. Kral benim kim olduğumu ve nereden geldiğimi sordu. Kuşlar ‘o kuğu kral Hiranyagarbha’nın bir hizmetkarı ve buraya Karpûradvîpa’dan gelmiş’ diye açıkladılar. Bunun üzerine bir akbaba olan vezir bana sordu: ‘Orada vezir kim?’ Ben yanıtladım: ‘Bütün bilimleri bilen Sarvacna adlı bir Çakravâka[27] kuşu’. Akbaba şöyle sürdürdü konuşmasını: ‘Bu çok uygun. O aynı ülkenin yerlisi.

Bir kral aynı ülkede doğmuş uygun birisini vezir yapmalıdır. O vezir soylu olmalı, saf ve dürüst olmalı, sağlam bir danışman, kumar oynamayan, asla doğru yoldan çıkmayan biri olmalı; anlaşmazlıklara karşı hazırlanan hukuku bilmeli, soyağacına sahip, saygı gören, bilgili ve krallığın gelirini artırmada uzman birisi olmalı.’

Tam o anda bir papağan söz aldı: ‘Efendimiz, Karpûradvîpa ve diğer küçük ülkeler Cambudvîpa’ya dahildir, o yüzden sizin egemenliğiniz oralara kadar uzanır.’ Kral bunun doğru olduğunu söyledi. Çünkü,

Bir kral, bir çılgın kişi, bir çocuk, genç bir kadın ve zenginliğin kibiriyle dolu bir kimse ulaşılamaz olanı ister; o halde daha elde edilecek ne çok şey vardır!

Buna ben şöyle karşılık verdim: ‘Eğer sadece sözle ülke kazanılıyorsa benim efendim Hiranyagarbha da Cambudvîpa’nın sahibi sayılır.’

Papağan konuştu: ‘Buna nasıl karar verirsin?’ Ben dedim ki: ‘Savaşla.’ Kral gülümsedi ve bana ‘git ve kralına hazır olmasını söyle’ dedi.

Ben de ona dedim ki: ‘Siz de elçinizi ona göndermelisiniz.’ Kral şöyle konuştu: ‘Elçi olarak kim gidecek? Zira bu işi yapacak olanda şöyle özellikler olmalı:

Bir elçi efendisine bağlı olmalı, dürüst, çalışkan, cesur olmalı, kumara düşkün olmamalı, bir Brahman olmalı, düşmanın zayıf yönlerini bilmeli ve hazır cevap olmalı.’

Akbaba sözü aldı: ‘Hiç kuşkusuz birçok kişi vezir olmaya uygundur; ama bence bu iş için bir Brahman tercih edilmelidir. Zira,

O, efendisini mutlu eder ve asla servetine göz dikmez; ölümcül zehir Kalakuta tanrı Şiva ile temas etse bile ortadan kaybolmaz.

Kral ‘o halde papağan gitsin’ dedi. ‘Papağan sen git ve bizim niyetimizi bildir.’ Papağan dedi ki: ‘Emredersiniz efendim, ancak bu turna alçağın tekidir, ben onunla gitmem; zira derler ki,

Kötü insan kötülük işlediğinde, onun sonuçlarına iyi insan katlanır. Râvana Sîtâ’yı kaçırdığı zaman onun derdini okyanus çekmişti.[28] Ayrıca,

Bir kimse hiç bir durumda kötü ile birlikte yaşamamalı; bir kuğu kargayla birlikte yaşadığı için ve onunla yolculuğa

çıktığı için bir bıldırcın nasıl da öldürüldü!

Kral bunun nasıl olduğunu sorunca papağan anlattı:

4.Masal:

Uccayini'ye giden yol üzerinde, yola sınır olan ormanda çok büyük bir incir ağacı varmış. O ağaçta bir kuğu ve bir karga yaşamaktaymış. Sıcak ve boğucu bir günde yorgun düşmüş bir gezgin, o ağacın altında uykuya dalmış. Gezginin yanında ok ve yay bulunuyormuş. Kısa bir zaman sonra ağacın gölgesi yüzünden uzaklaşmış. Gezginin yüzüne güneş geldiğini gören kuğu ona acımış ve kanadını açıp onun yüzüne gölge yapmış. Bu durum üzerine gezgin, derin uykunun verdiği rahatlıkla esnemiş. Başkalarının mutluluğunu çekemeyen karga, türlerine özgü kötülükle, gezginin ağzına kakasını yapmış. İrkilip hemen doğrulan gezginin ilk gözüne çarpan kuğu olmuş ve bir ok atıp onu öldürmüş. İşte o yüzden 'kimse kötülerle birlikte yaşamamalı' dedim. Şimdi de bıldırcının hikayesini anlatayım.

5.Masal:

Bir keresinde bütün kuşlar, kuşların kralı Garuda'yı onurlandırmak üzere deniz kenarına bir hac yolculuğuna çıkmışlar. Bunların arasında bir bıldırcın ve bir karga da bulunmaktaymış. Karga, sürekli olarak, bir çobanın başı üzerinde taşıdığı bir kabın içindeki yoğurdu yiyormuş. Derken, çoban kabı yere koyduğunda bir bakmış ki bir karga ve bir bıldırcın karşısında duruyor. Karga korkup hemen kaçmış, bıldırcın ise yavaş uçtuğu için yakalanmış ve öldürülmüş. İşte o yüzden 'bir kimse asla kötülerle yaşamamalı ve onlarla yolculuk etmemeli' dedim." Sonra ben sordum: "Papağan kardeş, neden böyle konuşuyorsun? Ben efendinizi saydığım kadar sizi de sayıyorum." Papağan yanıtlamış: "Öyle olsun. Ancak,

Güzel şeyler bir kötü tarafından gülümsenerek söyleniyorsa, mevsimi gelmeden açan çiçekler gibi, korkutucu olur.

Konuşmalarınızdan gayet iyi anlaşılan kötülüğünüz, bu iki kral arasındaki savaşın nedeni olacaktır. Bakın,

Bir budala, gözlerinin önünde bir kabahat işlense dahi güzel sözlere kanar; tekerlek ustası karısını ve onun sevgilisini nasıl da baştacı yaptı.

Kral nasıl olduğunu sorunca papağan anlattı:

6.Masal:

Yauvanaşri şehrinde Mandamati adında bir tekerlekçi yaşarmış. O, karısının kendisini aldattığını bilirmiş ama hiç bir yerde onu aşığıyla birlikte görmemişmiş. Birgün tekerlekçi bir köye gideceğini söyleyerek yola çıkmış, ancak bir yoldan gizlice geri dönmüş ve evde yatağın altına saklanmış. Tekerlekçinin karısı, kocasının gerçekten köye gittiğini zannederek, akşamleyin aşığını eve çağırmış. Onunla yatağın üstünde sevişirken, yatağın altındakinin bedenini hafif bir temasla hissetmiş ve bunun kocası olduğunu anlayarak bozulup duraksamış. Bunun üzerine aşık sormuş: ‘Bugün benimle neden istekli sevişmiyorsun? Neden şaşkınlaştın?’ Kadın şöyle cevap vermiş: ‘Sen hiç anlamıyorsun. Çocukluğumdan beri arkadaşım olan hayatımın efendisi başka bir köye gitti. İnsanlarla dolu bu bizim köy benim için bir çöl kadar boş. Oralarda başına ne gelir, ne yer ne içer, nerede yatar? Bunları düşünüp düşünüp aklımı yitiriyorum.’ Aşık ‘hani tekerlekçi senin için bir yağ kaynağıydı?’ diye sormuş.[29] İffetsiz kadın şöyle söylemiş: ‘Ey kalınkafa, sen ne diyorsun? Dinle,

Bir kadın, kocası kendisine sert sözler söylese ve öfkeli gözlerle baksa bile, onu neşeli bir yüz olarak görür ve böylece bir dindarlık kaynağı olduğunu gösterir.

Kocalarını şehirde olsun şehir dışında olsun, günahkar olsun erdemli olsun her şart altında seven kadınlar, büyük mutluluk dünyalarına kavuşurlar. Yine,

Bir koca, hiç bir mücevheri olmasa bile, bir kadının en değerli mücevheridir; her tarafını mücevher süslese bile kocasız bir kadın zarafetten uzak demektir.

Sen bir zamparasın. Ben de hafifmeşrepliğimden seninle bazen fingirdeşiyorum ama bu, çiğnediğim betel

yaprakları[30] ya da takındığım çiçekler kadar gelip geçici. O ise benim efendim, beni satar da, tanrılara veya Brahmanlara verir de. O ölürse ben de ölürüm. İşte ben böyleyim. Çünkü,

Kocasının ölümünde bile peşinden giden kadın, insan vücudundaki kıllar kadar çok olan binlerce sene[31] cennette kalır. Ayrıca,

Tırpkı bir yılan avcısının yılanı deliğinden tutup çıkartması gibi, bir kadın da kocasını cennete çeker ve onunla birlikte yükselir. Ayrıca,

Yüzlerce günah işlemiş olsa bile bir kadın kocasının cenaze ateşi üstündeki cesedine sarılır ve onunla birlikte cennete gider.'

Bütün bu konuşmaları işiten tekerlekçi, kendi kendine 'çok şükür ne kadar tatlı dilli ve kocasına bağlı bir karım varmış' demiş. Böyle düşünerek kafasını yatağın altından çıkarmış; kadın ve adam onun üstünde neşeyle dans ediyorlarmış. İşte o yüzden 'bir budala gözlerinin önünde bir kabahat işlense bile güzel sözlere kanar' dedim. Sonra kral, gerekli formaliteleri uygulayıp gitmeme izin verdi. Papağan da peşimden geldi. Tüm bunlar göz önüne alınıp tutulacak yol iyi bilinsin." Çakravaka gülümseyerek konuşmuş: "Lütfen Efendimiz, dikkat buyurun, turna sizin adınıza yeterince ileri gitmiş. Ancak efendim, bu aptalların karakteridir. Çünkü,

Bilge kişi tartışmaktansa yüzlerce şey vermeyi tercih eder; nedensiz didişmek ise aptallığın işaretidir."

Kral saptamada bulunmuş: "Geçmişe kusur bulmanın yararı nedir? Şimdi elimizdekine bakalım." Çakravaka konuşmuş: "Efendim, sizinle özel konuşmak istiyorum. Çünkü,

Akıllı kişi başkalarının diş görünüşünden, sesinin yankılanmasından, gözlerinin ve ağzının hareketlerinden düşüncelerini anlayabilir; o nedenle kişi özel görüşme yapmalıdır.

Kral ve vezir orada kalmışlar, geri kalanlar oradan başka yere geçmişler. Çakravaka konuşmuş: “Efendim, benim fikrim şudur: Turna’nın yaptığı üzerine vazife olmayan bir kışkırtmadır. Zira,

Hasta adam nasıl hekimlerin eline düşerse hainler de devlet görevlilerinin eline düşer. Budalalar akıllı kişinin avı olurlar.”

Kral konuşmuş: “Olması gereken olsun. Nedeni sonradan araştırılabilir. Şimdi hangi adımları atacağımızı kararlaştıralım.” Çakravaka: “Efendim, öncelikle casusumuz oraya gitsin ve onların neler yaptıklarını, güçlü ve zayıf yönlerini öğrensin. Çünkü,

Bir casus kralın gözüdür; krallığın çıkarı için hangi siyasetin yürütüleceğinin, hangisinden vazgeçileceğinin belirlenmesi için, bu konuda düşmanların ne yaptığının bilinmesi için gereklidir, ta ki kral kör kalmasın.

Kral yerinde dururken o güvenilir kişi gizlice gidip düşmanın gizli bilgilerini öğrenir ve onları krala ulaştırır. Zira derler ki,

Bir kral, sanki dinsel bilgiler alırmış gibi yaparak, casuslarını dinadamları kılığında kutsal bir yerde, bir inziva köşesinde ya da bir tapınakta toplar.

Bir gizli ajan suda ya da karada hareket edebilir. Bu yüzden bu turna bu işe memur edilsin. Yanında başka turnalar ona eşlik etsin; onların aile üyeleri sarayda kalsın. Fakat efendim, tüm bunlar çok gizli olarak yapılsın. Zira,

Bir plan üçüncü bir kişi tarafından duyulursa, söylenti olarak ortalığa yayılır; o nedenle kral, sadece ikinci bir kişiye açılmalıdır. Dikkat edin,

Krala verilen tavsiyelerin ortalığa yayılmasından doğacak kötülüklerle baş etmek olanaksızdır; siyaseti iyi bilenlerin fikri böyledir.

Biraz düşündükten sonra kral “en iyi gizli ajanlar bendedir” demiş. Vezir “o halde savaşta başarı kazanılmış demektir” diye karşılık vermiş.

O sırada kapı muhafızı içeri girmiş, eğildikten sonra konuşmuş: “Efendim, Cambudvîpa’dan gelen bir papağan kapıda bekliyor.” Kral Çakravaka’ya bakmış, Çakravaka konuşmuş: “Onu önce kendisine hazırladığımız konuta götürelim, orada beklesin. Sonra onu çağırtalım ve bir görüşme yapalım.” Kapı muhafızı papağanı alıp konutuna götürmüş. Kral “savaş yakın gözüküyor” demiş. Çakravaka konuşmuş: “Hemen savaşa girişmek akıllı bir politika değildir. Çünkü,

İyice gözden geçirmeden bir savaş hazırlığı için ya da ülkeyi bırakmak için kralına öneride bulunan bir hizmetkar veya danışman olabilir mi? Ayrıca,

Bir kimse asla savaş yoluyla düşmanını alt etmeye çalışmamalıdır; zira bir çarpışma durumunda zaferi kimin kazanacağı hiç belli olmaz. Yine,

Bir kimse düşmanını, yatıştırıcı araçlarla, hediyelerle, ara bozarak bastırmaya çalışmalıdır; bunları anlık ya da tek tek uygulamalı ama asla savaşa girişmemelidir. Dahası,

Savaşla uğraşmadıkları sürece her erkek bir kahramandır. Düşmanın gücünü tatmadıktan sonra şişinecek bir şey de olmayacaktır. Ayrıca,

Bir sırık yardımıyla kaldırılmazsa insanlar bir kayayı kaldıramazlar; büyük bir başarı da küçük gibi görünen verimli öğütlerin sonucunda oluşur.

Ancak, önümüzdeki savaşa bakıp gerekli adımları atmak gerekir; zira,

Nasıl uygun mevsimde gösterilen çabayla yapılan ziraat iyi meyve verirse, bu siyaset de bir anlık zamanda değil, uygun bir süreçte meyve verir efendim. Yine,

Yüce kişi uzaktaki bir tehlikeden korkar, ancak tehlike yakına geldiğince cesaretini ortaya koyar. Bu dünyada yüce kişiler zorluk zamanında cesurca davranırlar. Keza,

Her çeşit başarının önündeki en büyük engel, düşünsel çalkantılardır; ne kadar soğuk olursa olsun hiç su bir dağı parçalayabilir mi? Kral Çitravarna da işte bu kadar çok güçlü. Çünkü,

Güçlüyle savaşılacak diye bir kural yoktur; insanlarla filler çarpışırsa bu insanların perişanlığıyla sonuçlanır. Yine,

Uygun zamanı beklemeden hasmına karşı saldırı başlatmak budalalıktır; güçlüyle didişmek bir böceğin boş yere kanat çırpması gibidir. Ayrıca,

Küçük bir fiskede kaplumbağa gibi büzüşmeli, fakat uygun zaman geldiğinde de, siyaset bilen birisi olarak, korkunç bir kobra gibi doğrulmalıdır.

Efendim, şunu sizin dikkatinize sunarım;

Doğru çözüm yollarını kullanmayı bilen kimse, tıpkı bir akıntının çimleri ve ağaçları sürüklemesi gibi, büyük küçük herşeyi kökünden söküp çıkartır.

Bu amaçla, düşmanın temsilcisi papağana teminat verilsin ve kalemiz hazır olana kadar alıkonulsun. Çünkü,

Kale burcundaki tek bir okçu yüzlercesiyle savaşabilir; yüz okçu yüzbin kişiyle savaşabilir; o yüzden kale yapımına çok gerek vardır.

Bir kralın hiç kalesi olmaz da düşman oraya saldırmak istemez mi? Kalesiz bir kral denize düşmüş bir insan gibi çaresizdir.

Kalenin çevresinde su çukurları olmalı, burçları yüksek yüksek olmalı, iç sistemi iyi işlemeli, iyi bir su kaynağı olmalı, tepelerle, nehirlerle veya çöllerle çevrili bir yerde kurulmalıdır.

Şu yedisi bir kalede bulunacak en değerli özelliklerdir: Genişlik, içeri girişin çok zor olması, büyük su deposu, hububat, yakıt, giriş kapısı, çıkış kapısı."

Kral "kale hazırlama işinde kime güvenilebilinir?" diye sorunca Çakravaka yanıtlamış:

"Yetenekli birisine bu iş verilebilir. İşin fenni kısmını bilse bile pratik bilgisi yoksa bocalayabilir."

"O halde Sârasa çağırılsın." Sârasa çağırılmış ve kralın huzuruna geldiğinde kral ona bakıp demiş ki: "Sârasa, hemen bir kale inşa ettir." Sârasa eğilerek yanıt vermiş: "Efendim, uzun zamandan beri şu geniş gölü gözüme kestirmiştim. Siz sadece ortasındaki adaya gerekli ihtiyaç malzemelerinin gitmesini sağlayın. Çünkü,

Tüm stoklar içinde en önemlisi hububat stokudur; çünkü ağza konulmuş bir mücevher yaşamı sürdürmeye yeterli değildir. Ayrıca,

Bütün baharatlar içinde en iyisi tuzdur, çünkü tuzun olmadığı yiyeceklerin tadı tezek gibidir.

Kral "git sana istediğin herşeyi sağlasınlar" demiş. Kapı muhafızı yine içeri seslenmiş: "Efendimiz, Meghavarna

adında Seylan'dan gelen bir karga kapıda, maiyetindekilerle birlikte efendimizi görmek için bekliyor." Kral "yine herşeyi karga bilir, onun geniş bir gözlem sahası var; buyüzden kabul etmeye değer" diye konuşmuş. Çakravaka demiş ki: "Efendim olabilir. Ancak karga kara kuşudur ve bu nedenle düşmanlarımızın yanında yer alır. Nasıl olur da kabul edersiniz? Zira,

Kendi yandaşlarını bırakıp düşman tarafına katılanlar, tıpkı maviye boyanmış çakal gibi, öldürülürler."

Kral nasıl olduğunu sorunca vezir anlatmış:

7.Masal:

Ormanda yaşayan bir çakal, bir kasabanın çevresinde dolaşırken bir çivit kabının içine düşmüş. Kabın içinden çıkamayınca ölü taklidi yaparak sabaha kadar beklemiş. Çivit kabının sahibi onu ölü zannedip dışarı çıkarmış ve uzağa götürüp atmış; çakal kaçıp uzaklaşmış. Ormana doğru yürürken maviye boyandığını fark edip şöyle düşünmüş: 'Ne güzel bir renge boyanmışım. Neden kendimi üstün birisi gibi tanıtmayayım?' Böyle tasarladıktan sonra çakalları toplayıp onlara demiş ki: 'Ormanların tanrıçası beni sarvaushadhi[32] suyuyla yıkayarak kutsadı ve beni ormanın kralı ilan etti. Bugünden itibaren ormanda bütün işler benim emrimle yürüyecek.' Çakallar onun olağandışı rengine bakıp inanmışlar ve önünde eğilip 'emredin efendim' demişler. Bu yolla ormanın diğer sakinleri de ikna edilerek hükümdarlığı genişledikçe genişlemiş. Etrafı adamlarıyla çevrili halde müthiş bir güce ulaşmış. Zamanla aslan, kaplan gibi korkunç derecede güçlü hayvanların emri altına girmesiyle saraydaki çakallara tepeden bakmaya, onları yanından kovmaya başlamış. Derken, çakalların kovulduğunu gören yaşlı bir çakal demiş ki: 'Üzülmeye gerek yok. Bizleri yanından kovuyor ama bilmiyor ki bizler siyaseti de, onun zayıf yanlarını da çok iyi biliriz. Bu onun sonunu getirecek. Kaplan ve diğer soylu hayvanlar onun soylu rengine aldandılar ve onu kralları olarak düşündüler. O zaman onların, onun gerçek halini keşfetmelerini sağlamak gerekir. Bu onun sonunu getirir. Akşamleyin hepiniz aynı anda yüksek sesle ulumaya başlayın; bu sesleri duyunca o da doğası gereği uluyacaktır. Çünkü,

Bir kimsenin doğal karakterinden sıyrılması olanaksızdır. Bir köpek kral olsa da hiç pabuç kemirmeyecek mi?'

Böyle olmuş, sesten tanınan çakal kaplan tarafından öldürülmüş. Böylece düşünülen şey gerçekleşmiş. Zira derler

ki,

Kendi kabilemizden bir düşman bizim zayıf yönlerimizi, sırlarımızı, kahraman yanlarımızı, herşeyimizi bilir; böyle birisi, ateşin kuru bir ağacı içerden yakması gibi, bizi içten yakar.

İşte o yüzden ‘kendi tarafını bırakıp düşman tarafına katılanların sonu ölümdür’ dedim.” Kral konuşmuş: “Durum böyle olsa da, uzaktan gelmiş birisinin görülmesi gerekir. Onun burada tutulması hakkında düşünmeliyiz.” Vezir konuşmuş: “Lütfen efendim, görevli gönderildi ve kale hazırlanıyor. Bu yüzden papağanla da görüşülsün ve gönderilsin. Ancak, Çanakya Nanda’yı yaman bir casus vasıtasıyla öldürmüştü. O yüzden akıllı kişilerin eşlik ettiği, cesur kişilerin katıldığı bir özel görevlendirme sağlayın.”

Bunun üzerine bir toplantı yapılmış, papağan ve karga çağrılmışlar. Boynunu azıcık kabartan papağan, kendisine sunulan koltuğa oturmuş ve demiş ki: “İmparator efendimiz Çitravarna size emreder ki, yaşamınızı ve sahip olduklarınızı azıcık düşünüyorsanız hemen gelip ayaklarımıza kapanırsınız; aksi halde kendinize yaşayacak başka bir yer bulun.” Kral öfkeyle bağırmış: “Şunun boynunu koparacak kimse yok mu?” Meghavarna doğrulmuş ve “emredin efendim şu alçak papağanı şuracıkta öldüreyim” demiş. Sarvacna kralı da kargayı da yatıştırmış ve demiş ki: “Dinleyin! Bu, içinde hiç yaşlı insanların olmadığı bir toplantı değil ki! Doğru olanı açıklamayanlar yaşlılar olamazlar. İçinde doğruluk olmayanda adalet olmaz. Aldatmacaya eğilimi olan doğru olamaz. Adalet şunu gerektirir;

Bir kast dışı kişi de olsa bir elçi asla öldürülmemelidir. Bir kral ancak elçisinin ağzından konuşabilir.

Bir elçi, silahlar kendisine doğrultulsa bile, başka türlü konuşamaz ki. Ayrıca,

Kim bir elçinin konuşmasıyla kendisinin değersiz, düşmanın ise çok değerli olduğunu düşünür ki? Zira, ölüm cezasından muaf oldukları için elçiler herşeyi söylerler.”

Bunu işiten kral ve karga yatışmışlar ve kendilerine gelmişler. Papağan da kalkıp gitmiş. Ancak Çakravaka onu geri döndürmüş; durum kendisine izah edildikten ve altın mücevherler hediye edildikten sonra gitmesine izin verilmiş, o da gitmiş. Papağan Vindhya dağına varınca kralına saygısını sunmuş. Onu gören kral Çitravarna sormuş: “Ne haberler getirdin? Orası nasıl bir ülke?” Papağan yanıtlamış: “Efendim, haberler kısa. Savaş için hazırlanılsın. Karpuradvîpa ülkesi sanki cennetten bir parça gibi, onu nasıl tarif edeceğimi bilemiyorum.” Bunu işiten kral bütün danışma kurulunu toplayıp onlarla birlikte düşünmeye başlamış. Demiş ki: “Yaklaşmakta olan savaş için bana ne yapılması gerektiğini söyleyin. Savaş, kararlı olmayı gerektirir. Zira,

Brahmanlar hoşnut edilmediklerinde yıkılırlar, krallar rahat içinde olduklarında, fahişeler iffetli, aile kızları da iffetsiz olduklarında yıkılırlar.”

Dûradarşî adındaki akbaba şöyle demiş: “Efendim, aksi şartlar altında savaşa girmek önerilmez. Çünkü,

Size derinden bağlı dostlarınız, vezirleriniz ve müttefikleriniz varsa ve düşman da bunun tam tersi bir durumda ise savaş yapılabilir. Ayrıca,

Toprak, altın ve müttefik; bu üçü savaş sonunda ele geçecekse savaşa girilir; eğer bunların kazanılacağından emin olunabiliyorsa savaş yapılmalıdır.

Kral konuşmuş: “Önce vezir kuvvetlerimi bir gözden geçirsin, kârımızı zararımızı iyice bilelim. Ayrıca kahin de çağırılsın ve bize, başlamak için en iyi zamanın ne zaman

olduğunu bildirsin.” Vezir konuşmuş: “Sefere hemen başlamayı tavsiye etmiyorum. Çünkü,

Yeterince danışma almadan aceleyle düşman hatlarına giren budalalar, onların kılıçlarıyla kucaklaşacaklarından emin olsunlar.

Kral demiş ki: “Vezir, benim şevkimi kaçırma. Söyle o zaman, istila etmek istene birisi düşman bölgesine nasıl girer.” Akbaba yanıt vermiş: “Size anlatayım; ancak bu sadece harekete geçildiğinde meyve verir. Çünkü derler ki,

Ona uygun davranılmadıktan sonra Şâstra bilgi kitaplarına göre öğütte bulunmanın ne yararı vardır? Uygulama yapılmazsa sadece tıp bilgisi hastalığı giderebilir mi?

Ama bir kralın emrine karşı gelinmeyeceğinden, size konu hakkındaki metinlerden öğrendiklerimi aktacağım. Lütfen dinleyin:

Ey kral, nehirlerde, dağlarda, yabanıl alanlarda, zor geçitlerde yani tehlike her neredeyse komutan ordularıyla savaş alanına doğru ilerlemelidir.

Kuvvetlerin komutanı ileri kollarla birlikte ilerlemeli, onlara ordunun en önemli kişisi de eşlik etmelidir. Ortada kadınlar, kral, maliye ve ordunun daha az öneme sahip kısımları bulunmalıdır.

Her iki tarafta da atlar, atların yan taraflarında savaş arabaları, onların da her iki yanlarında filler, fillerin de yan taraflarında piyade askerleri bulunmalıdır.

Ey kral, en geriden başkomuta vezirler ve en cesur savaşçılar gelir; yorulanlara moral verir, orduyu arkalarlar.

Eğilimli, sulu ve tepeleri bol yerleri fillerin yardımıyla, düzlükleri atların, nehirleri kayıkların yardımıyla geçmek gerekir, piyade ise bütün heryerde bulunmalıdır.

Yağmur mevsimi yaklaşırken fillerle ilerlemenin avantajlı olduğu söylenir. Diğer zamanlarda atlarla, piyadelerle ise bütün zamanlarda.

Tepelerde ve zor geçitlerde kral korunmalıdır ve o, her ne kadar cesur adamlarca korunuyorsa da tavşan uykusu uyumalıdır.

Zor yerlerde düşmanı aralıksız saldırılarla taciz etmeli, baskı ile yok etmelidir. Düşman ülkesine girme zamanı geldiğinde ilk sırayı ormancılar almalıdır.

Kral neredeyse hazine de oarada olmalıdır, hazine olmadan krallık olmaz. O hazineden kral hizmetkarlarına ödemeler yapar; maaş alan bir kimse dövüşmez de ne yapar? Zira,

İnsan insanın hizmetçisi değildir, insan sadece paranın hizmetçisidir. Büyüklük ya da küçüklük de zenginliğin olması ya da olmamasına bağlıdır, ey kral!

Savaşçılar bedenlerini ortaya koyup birbirlerini korurlar; orduda en değersiz kısım, askeri kolun ortasına yerleştirilmelidir.

Kral piyadeleri ordunun önünden yürütmelidir. Düşman sıkışana kadar beklemeli, sonra onun ülkesini yok etmelidir. Düz yerde atlı arabalar ve atlarla savaşmalı, akarsuların olduğu yerlerde gemiler ve fillerle, ağaçlar ve çalılarla kaplı yerlerde ok ve yayla, açık alanlarda kalkan, kılıç ve diğer silahlarla savaşmalıdır.

Zaman zaman düşmanın yiyecek, su, hayvan yemi, odun depolarına zarar vermek, siperlerini, hendeklerini ve sarnıçlarını bozmak gerekir.

Fil kralın ordusunda başrol oynar, onun eşi benzeri yoktur; çünkü filin, uzuvlarıyla sekiz çeşit silaha sahip olduğu söylenir.

Süvariler ordunun adeta hareketli siperleridir; o yüzden ata iyi binen bir kral, kara savaşında muzafferdir. Zira derler ki,

At sırtında savaşan savaşçıları tanrılar bile zaptedemez; düşman uzakta bile bulunsa süvarilerin elinde demektir.

Derler ki süvarinin üç görevi vardır: Savaşta ilk darbeyi vurmak, bütün orduya göz kulak olmak ve her yöndeki bütün yolları temizlemek.

Askerleri cesur olan, silah kullanmakta yetenekli olan, sadakatli ve yorulmak bilmez olan ve şöhretli Kshatriyalar tarafından yönetilen ordu en iyi ordudur.

Ey kral, efendileri tarafından onurlandırılan askerler öyle bir savaşırlar ki, çok çok para verilse bu şekilde kimse dövüşmez.

Kuru kalabalıktansa seçilmiş adamlardan oluşan küçük bir ordu daha iyidir; çünkü siz güçlü olursanız yenilen taraf zayıf olur.

Şunlar askerlerin isyanına neden olur: Ödül vermeme, rütbe yükseltmeme, hakkını gaspetme, hakkını geciktirme, hataları gidermeme.

Düşmanlarına saldırıp zafer kazanmak isteyen kişi, kendi ordusuna baskı kurmaz; çünkü, uzun yürüyüşlerle yorgun düşmüş düşman ordusu kolayca yenilir.

Düşmana bir akraba ile vurulacak siyasi darbeden daha akıllıcası yoktur; o yüzden bir kimse düşmanın ona karşı gelen akrabasıyla yakınlık kurmalıdır.

Veliahtı veya başveziri ile bir ittifak içine girerek amacından kiç sapmayarak ilerleyen bir istilacı iç çekişmeler içine girecektir.

Düşmanın korkunç müttefikine ağır bir yenilgi tattırmak gerekir, ya da onun sığırlarına veya en önemli adamlarına,

destekçilerine el koymak gerekir.

Bir kral ülkesini, diğer ülkelerden zorla ya da hediye vererek, onurlanrırarak getirdiği insanlarla doldurmalıdır. Eğer tebaasını böyle zenginleştirirse krallığın refah içinde olduğunu kanıtlar.”

Kral konuşmuş: “Bu kadar çok söze ne gerek var? Birinin kendi gücünü göklere çıkarması, düşmanınkini aşağılaması hep politiktir. Bunu güzelce yapanlar siyaseti iyi bilen kişilerdir ve güzel konuşma yeteneklerini sergilerler. Vezir gülümseyerek konuşmuş: “Bunların hepsi doğru. Ancak,

Başıboş güç ayrı şeydir, bilimin yol göstericiliğindeki güç ayrı şey; ışık ve karanlık aynı anda aynı yerde olabilirler mi?”

Kral kalkmış, kahinlerin bildirdiği uğurlu bir saatte yola çıkmış.

Gönderilmiş olan casus, Hiranyagarbha’ya gelip demiş ki: “Efendim, kral Çitravarna hemen hemen vardı. Şu anda Malaya dağında, yaylada ordusuyla kamp kurmuş durumda. Kale her an dikkatle aranmalı, çünkü akbaba büyük bir devlet adamı ve onun birisiyle yaptığı ciddi bir konuşmadan biliyorum ki o bu saraya birisini soktu.” Çakravaka devam etmiş: “Ve efendim, bu olsa olsa kargadır.” Kral itiraz etmiş: “O olamaz. Çünkü öyle olsaydı papağanı cezalandırmak için atılır mıydı? Ayrıca bu savaş durumu papağanın ayrılışından sonra ortaya çıktı; o ise uzun süredir buradaydı.” Vezir konuşmuş: “Yine de bir yabancıdan şüphelenmek gerekir.” Kral eklemiş: “Yabancıların iyilik yaptıkları da görülmüştür. Dinle,

Bir yabancı iyilik yaptığında bir akraba, bir akraba kötülük yaptığında bir yabancıdır. Vücutta doğan bir illet zararlı, ormanda doğan bir şifalı bitki ise yararlıdır. Bak,

Kral Şudraka’nın Viravara adında bir hizmetkarı vardı; o oğlunu adamıştı.”

Çakravaka nasıl olduğunu sorunca kral anlatmış:

8.Masal:

Eskiden kralın kuğusunun[33] kızı olan Karpurakeli'ye aşıktım. O, kral Şudraka'ya ait eğlence gölünde yaşardı. Viravara adında bir prens bir ülkeden oraya geldi; krallığın kapısına yaklaştı ve kapı muhafızına dedi ki: 'Ben hizmete girmek isteyen bir prensim. Beni kralla görüştür.' Bunun üzerine, onun tarafından kralın huzuruna götürülmüş ve orada krala hitap etmiş: 'Efendim, eğer beni hizmetkar olarak kabul ederseniz ücretimi verin!' Şudraka 'ücretin nedir?' diye sorunca Viravara 'her gün için yüz altın' diye karşılık vermiş. Kral 'teçhizatın nedir?' diye sormuş. Viravara yanıtlamış: "İki kolum ve bir de kılıcım var.' Kral 'bu yeterli değil' deyince Viravara önünde eğilmiş ve çıkıp gitmiş. Vezir konuşmuş: 'Efendim, ona dört gün verseydiniz, biz de onun karakterini anlardık; ücretini yararlı mı kullanıyor yoksa boşa mı harcıyor bilirdik.' Böylece vezirin önerisine uyarak Viravara geri çağırılmış; ona betel[34] yaprağı dürüp vermişler. Eline de dörtyüz altın tutuşturmuşlar. Kral gizlice, bu parayı nasıl harcayacağını izlemiş. Viravara paranın yarısını tanrılara ve Brahmanlara vermiş. Kalan yarısını muhtaçlara dağıtmış, artan çok az bir parayı da yiyecek ve eğlenceye harcamış. Bunu günlük görevi gibi uygulamış ve elinde kılıçla gece gündüz kralın kapısında beklemiş. Kral ne zaman ona emir verirse o zaman evine gitmiş.

Birgün, ayın ondördünde, kral ağlayıp sızlanan bir ses duymuş. Şudraka bağırmış: 'Kapıda kim var?' Viravara 'ben' demiş. Kral 'ağlayan sesi bul' deyince Viravara 'emredersiniz' demiş ve gitmiş. Kral şöyle düşünmüş: 'Bu prensi gecenin karanlığında tek başına göndermem hiç uygun olmadı. Ben de peşinden gidip ne olduğuna bakayım.' Kral da kılıcını alıp aynı yolu izleyerek şehrin dışına doğru yürümüş. Viravara sesin olduğu yere gelince, genç, güzel ve mücevherlerle süslü, ağlayan bir kadın görmüş. Ona sormuş:

‘Kimsiniz? Neden ağlıyorsunuz?’ Kadın yanıt vermiş: ‘Ben kral Şudraka’nın krallığının tanrıçasıyım. Onun kolları altında mutluluk içinde uzun yıllar yaşadım; ama şimdi başka bir yere gitmeliyim. Viravara demiş ki: ‘Bir yerde tehlike varsa orada çaresi de vardır. Sizin burada kalmanızın bir yolu yok mu?’ Krallık tanrıçası demiş ki: ‘Eğer üzerinde otuziki hayır işareti olan oğlun Şaktidhara’yı tanrıça Sarvamangalâ’ya kurban edersen ben de burada yine uzun yıllar mutlu yaşayabilirim.’ Bunu söyleyip ortadan kaybolmuş.

Viravara eve gidip karısını ve oğlunu uyandırmış. Onlar da uyku sersemi kalkıp oturmuşlar. Viravara onlara tanrıçanın dediklerini anlatmış. Bunları işiten Şaktidhara mutluluk içinde demiş ki: ‘Çok mutluyum, kralımızın krallığını kurtaracağımız için çok sevinçliyim. Neden bekliyoruz babacığım. Böyle bir fırsat için bu bedeni kullanmak övgüye değerdir. Çünkü,

Bilge kişi zenginliğini ve yaşamını başkaları için feda etmelidir. Ölmek kesinleştiyse onların böyle bir fedakarlık içine girmeleri çok daha iyidir.

Şaktidhara’nın annesi konuşmuş: ‘Aldığı yüksek ücret karşılığında bu yapılmayacak da ne yapılacak?’ Böyle fikir birliği yaptıktan sonra hepbirlikte Sarvamangala’nın tapınağına gitmişler. Orada tanrıçaya tapınan Viravara şöyle seslenmiş: ‘Ey tanrıça, hoşnut ol! Büyük kral Şudraka da her daim muzaffer olsun! Bu kurbanı kabul buyur.’ Bu sözlerle oğlunun başını kesmiş. Sonra Viravara kendi kendine düşünmüş: ‘Kraldan aldığım ücretin karşılığını ödedim. Şimdi oğlum olmadığına göre artık yaşamak benim için anlamsız.’ Böyle düşünüp kendi başını da kesmiş. Oğlunun ve kocasının öldüğünü gören kadın da aynısını yapmış. Bütün olan biteni duyan ve gören kral hayretler içinde kalmış ve kendi kendine demiş ki:

Bu dünyada benim gibi değersiz insanlar yaşıyor ve ölüyorlar; ama şunun gibi değerli bir kimse asla gelmiyor ve gelmeyecek.

Artık onun olmadığı bir krallığı ne yapayım?’ Kılıç bu defa Şudraka tarafından kendi başını uçurmak için kalmış. Görünmez durumdaki tanrıça Sarvamangalâ, kralı elinden yakalamış ve demiş ki: ‘Oğlum, senden çok hoşnut kaldım. Bu maceradan vazgeç artık. Krallığın senin ölümünden sonra bile emniyet altındadır.’ Kral onun önünde yerlere kapanmış ve demiş ki: ‘Ey tanrıça, krallığın ya da yaşamımın ne kıymeti var? Eğer bana acıyorsanız bu Viravara’yı, karısını ve oğlunu yeniden hayata getirin. Aksi halde kaldığım yerden devam ederim.’ Tanrıça demiş ki: ‘Oğlum, senin soylu kalbinin cömertliğinden ve hizmetkarlarına karşı duyduğun nezaketten her şekilde hoşnut oldum. Git ve başarılı ol. Bu prens ve ailesi yeniden hayat bulacaklar.’ Bu sözlerden sonra tanrıça gözden kaybolmuş. Karısı ve çocuğuyla dirilen Viravara da evine gitmiş. Kral da, onlara görünmeden çabucak sarayına gidip odasına çıkmış. Viravara saray kapısındayken kral aynı soruyu yine sormuş. O da şöyle yanıt vermiş: ‘Kralım, o ağlayan kadın beni görünce kayboldu gitti. Bundan başka haber yok.’ Bu sözleri işiten kral memnun olmuş ve hayretle şöyle demiş: ‘Bu olağanüstü insan ne kadar da değerli! Zira,

Asil kişi tatlı konuşmalı, övünmeden kahraman olmalı, eli açık olmalı, ancak değersiz şeylere parasını saçmamalı, cesaretini kabalaşmadan göstermeli.

Bütün bu özellikler bu büyük insanda var.’ Sabahleyin kral bütün ileri gelenleri toplayıp onlara bütün olan bitenleri anlatmış ve Viravara’ya Karnata krallığını verdiğini açıklamış.[35] Gördünüz mü, bir yabancı neden sırf yabancı olduğu için kötü olsun ki? Yabancılar arasında iyi, kötü ve ortada olanlar vardır.” Çakravaka demiş ki:

“Kralının uygun olmayan isteklerini yapan, uygun olanları yapmayan bir vezir kötü bir vezirdir. Kralın uygun olmayanı yapmamaktan duyduğu acı, yapmaktan doğacak yıkımdan daha iyidir.

Bir kralın hekimi, ruhsal önderi, ve veziri ona dalkavukluk yapıyorsa o kral sağlığını, dinsel değerini ve hazinesini süratle kaybeder.

Dinleyin kralım; ‘bir kimsenin kuvvet yoluyla kazandığını ben de kazanırım’ diyen, açgözlülükle bir hazineye göz diken ama bir dilenciyi öldürüp yaşamını yitiren berberi dinleyin.

Kral bunun nasıl olduğunu sorunca vezir anlatmış:

9.Masal:

Ayodhya şehrinde Çûdâmani adında bir Kshatriya yaşamış. O, zenginlik isteğiyle, bedenine eziyet ederek uzun süre tanrı Şiva'ya ibadet etmiş. Günahlarından arındığında, Tanrı'nın emriyle Yakshaların[36] başı ona rüyasında görünüp şöyle seslenmiş: 'Bugün sabah traş ol, elinde bir sopayla evinin kapısında gizlenerek bekle. Eve doğru yaklaşmakta olan bir dilenci gördüğünde sopayla ona acımasızca vur. O anda dilenci altın dolu bir testiye dönüşecektir. Bu hazineyle sen ömrünün sonuna kadar mutlu yaşarsın.' Denilenler yapılmış ve her şey söylendiği gibi olmuş. Onu traş eden berber, olup bitenleri görmüş ve kendi kendine şöyle demiş: 'İşte zengin olmanın yolu. Neden ben de aynısını denemeyeyim?' O andan sonra berber de aynı şekilde gizlenip bir dilencinin gelmesini beklemiş. Birgün bir dilenciyi yakalamış, onu sopayla döve döve öldürmüş. Sonra kralın adamları onu cezalandırmışlar ve o hayatını kaybetmiş. İşte o yüzden 'kuvvet yoluyla kazanılanın aynısını kazanmakdan' söz ettim." Kral sormuş:

"Bir yabancının geçmişten hikayeler anlatarak nasıl biri olduğunu, tarafsız bir dost mu yoksa hain mi olduğunu nasıl anlayabilirsiniz ki? Her neyse bunları geçelim. Bir an önce ne yapacağımıza karar verelim. Eğer Çitravarna Malaya dağındaysa bizim yapacağımız en iyi şey nedir?" Vezir konuşmuş: "Buraya gelen casustan öğrendiğime göre Çitravarna, büyük vezir akbabanın öğütlerini dinlemiyormuş. O nedenle budalayı yenmek kolay olacak. Zira derler ki,

Açgözlü, zalim, tembel, arkadan saldıran, dikkatsiz, korkak, kararsız, aptal, savaşçılarını hakir gören düşman kolayca yok edilir.

O yüzden kale kapılarını kapatmadan önce Sârasa ve öteki komutanlar orduyu nehirlere, dağlara, ormanlara ve

geçitlere götürsünler. Zira derler ki,

Bir kral düşman ordusunu, uzun yürüyüşlerle tükendiği, nehirlerle, dağlarla ve ormanlarla çevrelenip korkunç ateşlerle dehşete düşürüldüğü, açlık ve susuzluktan bitap düştüğü, çaresiz kaldığı, yiyecek derdine, hastalık ve kıtlık derdine düştüğü zaman, düzenleri bozulup sayıca azaldıkları, yağmur ve rüzgardan mahvoldukları, çamur, toz ve suyla kaplı yerlerde kaldıkları, dağılıp kayboldukları ya da hırsızlar tarafından kaçmaya zorlandıkları zaman yok edilmelidir. Ayrıca,

Bir kral, gece boyunca saldıracakmış gibi yapıp düşman ordusunu uykusuz bırakmalı, askerleri gündüz uykuya yenik düşen orduya saldırıp onu yok etmelidir.

Bu nedenle komutanlarımız gitsinler ve çaresiz kralın ordusunu gece gündüz ne zaman fırsat bulurlarsa yok etsinler.” Bu olmuş ve Çitravarna’nın pek çok askeri ve komutanı öldürülmüş. Çok üzülen Çitravarna, veziri akbaba Dûrdarşî’ye demiş ki: “Neden bizi ihmal ettin? Sana karşı küstahça bir davranışım mı oldu? Zira derler ki,

Bir krallık elde etmiş kimse yakışıksız davranmamalı, çünkü hakir görme, tıpkı yaşlılığın güzelliği alıp götürmesi gibi, tüm zenginliği ortadan kaldırır. Ayrıca,

Gayretli olan zenginlik kazanır, sağlıklı olanı yiyen sağlıklı olur, sağlıklı olan mutlu olur, azimli olan en iyi şekilde öğrenir, iyi öğrenmiş olan dinsel değer, zenginlik ve ün kazanır.”

Akbaba konuşmuş: “Efendim, beni dinleyin;

Bir kral siyaseten bilgisiz olsa bile bilgili yardımcıları sayesinde, tıpkı su kenarında yetişen ağacın sudan yararlanması gibi, büyük başarılar elde edebilir. Ayrıca,

Alkol, kadın, av, kumar, parayı israf etme, sert konuşma ve eziyet etme; bunlar kralların kusurlarıdır. Yine,

Kişi ne bütünüyle girişilen işle ilgilenir ne de aklını yoğunlaştırıp bir karara varamazsa soylu kazançları elde edemez; devlet adamlığına ve kahramanlığa talih hükmeder.

Efendimiz, sadece kendi ordunuza bakıp maceraya atıldınız; size verdiğim öğütlere aldırış etmediniz ve sert sözler kullandınız. Tüm bunlar sizin yanlış davranışlarınızdan başımıza geldi. Çünkü derler ki,

Kötü nasihat almış hangi kral politik hataya düşmekten kurtulabilir? Sağlığa zararlı şeyler yiyen kişi hastalıktan kurtulabilir mi? Zenginlik kimi şişirmez? Ölüm kime ulaşmaz? Kadınların aşk oyunları kimin canını sıkar? Ayrıca,

Keder neşeyi yok eder, yaklaşan kış sonbaharı, güneş karanlığı, nankörlük iyi davranışı, istenileni elde etme kederi, doğru yol izleme sıkıntıyı, yanlış davranış, çok bile olsa, zenginliği yok eder.

O yüzden ben şöyle düşündüm: Bu kralda ayırt etme yeteneği yok. Aksi halde nasıl olur da politika biliminin ay ışığı gibi gücünü görmezliğe gelir, meşale alevine benzer budalaca sözlere kanar? Zira,

Öğrenmekten yoksun olana iyi kişi nasıl bilim öğretsin? Gözleri olmayanın lamba neyine?

İşte bu yüzden sessiz kaldım.” Bunun üzerine ellerini birbirine kavuşturan kral konuşmuş: “Efendim, bu hatamı görmezden gelin. Şimdi kalan kuvvetlerimle Vindhya dağına nasıl dönerim, bana bu konuda yol gösterin?” Akbaba kendi kendine demiş ki: “Bunun çaresine bakmak gerekir. Çünkü,

Konu tanrılar, inekler, hocalar, krallar, Brahmanlar yahut çocuklar, yaşlılar ve hastalar oldu mu öfkeye hakim olup sakinleşmek gerekir.

Vezir akbaba gülümsemiş ve demiş ki: Korkmayın efendim, cesur olun ve beni dinleyin:

Vezirlerin yetenekleri, plan başarısızlığa uğradığında, hekimlerinki büyük hastalıklarda sınanır; zira bilge kişi her zaman pürüzsüzce ilerlemez mi? Ayrıca,

Zayıf akılların girişimi zayıf ama sıkıntısı kuvvetli olur; güçlü akılların girişimi güçlü olur ve hiç sıkıntısız kalırlar.

O nedenle, önce düşmanın kalesine bir sıkı saldırı yapacağım, kısa zaman içinde sizi şan ve şeref içinde Vindhya götüreceğim.” Kral sormuş: “Bunu az bir kuvvetle nasıl başaracaksın?” Akbaba yanıt vermiş: “Efendim, her şey başarılmış olacak. Çünkü kuşatma sırasında hareket çabukluğu başarının garantisidir. Kale kapılarını bir kez daha kuşatalım.” Bundan sonra casus turna, Hiranyagarbha’ya gelip demiş ki: “Efendim, Çitravarna Akbaba’nın öğütüne uydu, küçülen ordusuyla kaleyi tekrar abluka altına almaya kalkışıyor.” Kuğu kral demiş ki: “Şimdi ne yapmak gerekir Sarvacna?” Çakravaka kuşu yanıt vermiş: “Ordumuzun güçlü ve zayıf adamları ayrıştırılsın. Bunların değerine göre altınlar, giysiler ve benzeri şeyler de krallık alameti olarak hediye verilsin. Çünkü,

Tek bir parayı bile boşa harcamayan kralların aslanını Zenginlik Tanrıçası asla yalnız bırakmaz; o kişi ki bin altını olsa gerekli durumda on milyon harcar. Yine,

Kurban töreni için, evlilik için, bir felaketi uzaklaştırmak için, düşmanı ortadan kaldırmak için, ün sağlamak, dostluğu korumak için, sevilen kadınlar, parasız akrabalar için fazla para harcandığı asla söylenmemelidir. Çünkü,

Az para harcayacağım diye korkan budala çoğun sonunu getirir. Hangi akıllı kişi son derece önemli görevini bırakıp malının peşinden gider?”

Kral sormuş: “Böyle kritik bir anda nasıl olağanüstü bir harcama tavsiye edilebilir? Zira derler ki bir kimse zorluklara karşı para biriktirmeli.” Vezir “bir kralın ne zorluğu olur ki?” demiş. Kral “tanrıça Lakshmi bazen bir kralı yüzüstü bırakır” diye karşılık vermiş. Vezir şöyle söylemiş: “Ne kadar biriktirilse de zenginlik kaybolur. O yüzden cimriliği bir kenara bırakın efendim ve yiğit askerlerinizi hediyeler vererek ve onurlandırarak yüreklendirin. Zira derler ki,

Birbirini tanıyan, memnun edilmiş, yaşamlarını vermeye hazır, soylu ailelerden doğmuş askerler iyi onurlandırılırsa düşman kuvvetlerini yenerler. Ayrıca,

Mükemmel karaktere sahip, uyumlu, kararlı ve cesur beş yüz savaşçı bile bütün bir düşman ordusunu bozguna uğratabilir. Yine,

İyiyi kötüyü ayırmayı bilmeyen, öfkeli, nankör, bencillik peşinde bir insanı büyük insanlar bile terk eder, değil ki sıradan insanlar mı terk etmeyecek? Çünkü,

Bir kralın temel nitelikleri şunlardır: Doğruluk, cesaret, merhamet, cömertlik. Bunlara sahip olmayan bir kral eleştiriye uğrar.

Böyle durumlarda, ihtiyaçtan, vezirler ayırt edici özellikleri göstermelidirler. Kitaplar böyle söyler.

Talihi krala bağlıysa, onunla birlikte yükseliyor veya düşüyorsa, böyle güvenilir kişiye kral malını ve canını korumakta özen göstermelidir. Çünkü,

Bir krala bir hilekar, bir kadın ya da bir çocuk danışmanlık yapıyorsa o kral hata fırtınasıyla savrulur ve kendini devlet işlerinden oluşan bir okyanusta bulur. Dinleyin efendim,

Neşe ve öfkesi iyi düzenlenmiş kişiye yeryüzü zenginlik verecektir; o kişinin Şâstra kitaplarını öğrenmedeki azmi tamdır ve o kişi hergün hizmetkarlarına özen gösterir.

Kral, yükselişi ve düşüşü kendisiyle birlikte cereyan eden vezirlerini asla hakir görmemelidir.

Bir kral kendini beğenmekten körleşirse, devlet işlerinden oluşan korkunç okyanusa batar; vezirlerin dostça davranışı ona yardım için uzanan bir eldir."

Meghavarna oraya gelip kralın önünde eğilerek konuşmuş: "Efendim, lütfedin bana. Düşman savaşmak isteğiyle kale kapısına dayandı. Hücuma geçersek, efendimiz isterse yiğitçe çarpışacağım ve efendimize olan borcumu ödeyeceğim." Çakravaka demiş ki: "Olmaz. Eğer dövüşmek için dışarı çıkarsak boş yere kalede korunmaya çalışmış oluruz. Ayrıca,

Ne kadar heybetli de olsa bir timsah sudan ayrılırsa kolaylıkla ele geçer; ormanın dışına çıkan bir aslan da bir çakaldan farksız hale gelir.

Efendim, siz bizzat gidip savaşa tanık olun. Çünkü,

Ordusunu savaşa sürmüş bir kral onu bizzat denetlemelidir. Çünkü efendisi tarafından öne sürülmüş bir köpek aslan gibi davranamaz.

Sonra hepbirlikte kale kapısına gitmişler ve büyük bir savaş patlak vermiş. Ertesi gün kral Çitravarna, Akbaba'ya demiş ki: "Efendim, şimdi sözünüzde durunuz." Akbaba yanıt vermiş: "Efendim dinleyin beni;

Bir kale uzun süre dayanmaya muktedir değilse, çok küçükse, ya da aptal ve hırçın bir kimse tarafından yönetiliyorsa, veya iyi korunmuyor, korkak askerlerce savunuluyorsa, bu o kale için bir felakettir.

Bu açıdan bu kalede o özellikler yok.

Okçular, uzun bir kuşatma, cesur bir saldırı: Bunlar bir kaleyi ele geçirmenin yolları olarak söylenirler.

Bu yönde yapabileceğimin en iyisini yapacağım.” Eğilip kulağına “böyle böyle” diye birşeyler söylemiş. Savaş kalenin dört kapısında birden patlak vermiş ve güneş doğmadan önce kargalar kalenin içindeki evleri ateşe vermişler. “Kale düştü, kale düştü” diye bağırışları duyan ve birçok eve sirayet etmiş olan yangını gören kuğu kralın askerleri hemen göle gitmişler. Çünkü,

Uygun zamanda yetenekler ölçüsünde iyi bir fikir alışverişi yapılmalı, yiğitlik sergilemeli, cesurca dövüşmeli, olmadı onurluca geri çekilmeli ama asla tereddüte düşmemelidir.

Her zaman yavaş hareket etme alışkanlığında olan kuğu kral, yanında Sârasa ile beraber ağır ağır ilerlerken, Çitravarna’nın generallerinden Horoz tarafından çevresi sarılarak yakalanmış. Hiranyagarbha Sârasa’ya demiş ki: “Komutan Sârasa, sen kendini benim için feda etme. Sen de kaç, canını kurtar. Sen de hemen göle koş. Sarvacna’nın onayıyla oğlum Çûdâmani’yi kral ilan et.” Sârasa demiş ki: “Efendim, lütfen böyle ağır sözler söylemeyin. Siz güneş ve ay gökyüzünde durduğu sürece muzaffer olacaksınız. Ben bu kalenin komutanıyım. O yüzden düşman benim cesedimi çiğnemeden bu kaleden giremez. Ayrıca efendim, sizin gibi sabırlı, eli açık ve kıymet bilen bir efendi zor bulunur.” Kral karşılık vermiş: “Bu doğru, ancak senin gibi dürüst, çalışkan ve efendisine bağlı bir hizmetkar da zor bulunur.” Sarasa tekrar konuşmuş: “Efendim, dinleyin beni;

Eğer savaştan kaçınmakla ölüm korkusu yok edilecekse o zaman buradan gitmek gerekir; ancak eğer ölüm değişmez bir yazgıysa o zaman boş yere neden insan şerefini lekelesin ki? Yine,

Rüzgarla kavrulmuş bir dalgacık kadar gelip geçici olan dünyalık varlığımızı bir kimsenin yaşamı için feda etmekle en büyük değeri elde ederiz.

Kral, vezir, ülke, kaleler, hazine, ordu, müttefikler, halk ve yurttaşların istekleri bir krallığın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Efendim, siz kralsınız, her şekilde kurtarılmanız gerekir, çünkü,

Refah içinde olsa bile halk kral olmadan yaşayamaz;isterse Dhanvantari[37] olsun, bir hekim sınırlı bir yaşam için ne yapabilir? Ayrıca,

İnsanların efendisi öldüğünde ölümlülerin dünyası da yok olur; o doğduğunda halk da doğar; güneş battığında lotüs çiçeği kapanır, doğduğunda açılır.”

Bu sırada horoz gelmiş ve pençeleriyle kuğu kralın vücudunda bir çok yara açmış. Bunun üzerine Sârasa, karlın vücudunu kendi vücudu ile perdelemeye çalışmış. Sârasa horozun tırnakları ve ibiğiyle bedeninde açtığı yaralara rağmen kralı korumuş ve onu bütün gücüyle göle itmiş; sonra gagasıyla bir vurup horoz generali öldürmüş. Fakat üzerine çullanan çok sayıda asker de Sârasa’yı öldürmüşler. Kral Çitravarna herşeyi yağmalamak üzere kaleye girmiş; kendisine övgü dolu şiirler okuyan halk ozanlar tarafından selamlanmış, sonra da ordusuyla geri dönmüş.

Prensler konuşmuşlar: “Kralın ordusunda en kahraman olan, efendisi uğruna kendisini feda eden Sarasa’dır. Çünkü derler ki,

Bütün inekler kendilerine benzer buzağılar doğururlar, ancak bazıları öylelerini doğurur ki onlar kaslı ve güçlü omuzlarıyla bütün sürünün başı olurlar.”

Vishnuşarman konuşmuş: “Kahraman kişi, kendisine Vidyâdharaların[38] hizmet ettiği kutlu cennette mekan tutsun. Zira derler ki,

Efendilerine kalpten bağlı, değerbilir cesur insanlar, canlarını efendileri uğruna feda eden kahramanlar cennete

gider.

Kahraman kişi, çevresi düşmanlarıyla sarılı haldeyken bile, hiç bir korkaklık göstermeden öldürülürse, ölümsüzlük dünyalarını elde eder.

Sizler Savaş konusunu dinlediniz.” Prensler “evet dinledik ve çok mutlu olduk” demişler. Vishnuşarman sürdürmüş konuşmasını: “O halde daha fazlasını da dinleyin.

Krallar hep atlar, filler ve piyadelerle savaş yapıp durmasınlar; politika ve diplomasi rüzgarlarının etkisiyle düşmanları sığınmak için dağ mağaralarına kaçsınlar.”

Hitopadeşa’nın “Savaş” başlıklı üçüncü bölümü burada sona erer.

4.BÖLÜM

SAMDHİ

(BARIŞ)

Öykü anlatma zamanı sürüyormuş. Prensler demişler ki: “Efendim, savaş hakkındaki anlattıklarınızı dinledik. Şimdi bize Barış’ı anlatın.” Vishnuşarman konuşmuş: “Dinleyiniz, şu giriş beyitini söyleyerek size Barış’ı anlatmaya başlıyorum:

Orduları yok olan iki kral arasında büyük bir savaş olduğu sırada, son sözü söyleyen Akbaba ile Çakravaka kuşunun sayesinde bir anda barış yapıldı.”

Prensler bunun nasıl olduğunu sormuşlar. Vishnuşarman anlatmış:

Kuğu kral sormuş: “Kalemizi kim yaktı? Bir yabancı mı yoksa bizim kaleden düşmanla işbirliği yapan biri mi?” Çakravaka konuşmuş: “Efendim, sizin tarafsız dostunuz Meghavarna, adamlarıyla birlikte hiç ortalıkta görünmüyor. Sanırım bu işi yapan odur.” Kral bir an düşünüp demiş ki: “Bu benim kötü kaderim. Zira derler ki,

Bu vezirlerin değil kaderin suçu; bazen ne kadar iyi plan yaparsanız yapın, kader öyle istediği için başarısızlık kaçınışmaz olur.”

Vezir demiş ki: “Şu da söylenir;

İşler ters gittiğinde kişi kaderine söver; ancak bunun kendi işlerinden olduğunu bilmemek budalalıktır. Ayrıca,

Dostlarının içtenlikle verdikleri öğüte uymayan budala, tıpkı bir sopaya tutunan kaplumbağa gibi, düşer yok olur.”

Kral nasıl olduğunu sormuş, vezir anlatmış:

1.Masal:

Magadha ülkesinde Phullotpala adında bir göl varmış. Orada uzun süredir birlikte yaşayan Samkata veVikata adında iki kuğu varmış. Kambugriva adlı kaplumbağa onların dostuymuş. Birgün birtakım balıkçılar oraya gelip konuşmuşlar: “Bugün burada kalalım, yarın sabah ne kadar balık, kaplumbağa filan varsa öldürürüz.” Bunu işiten kaplumbağa kuğulara demiş ki: ‘Dostlarım, balıkçıların dediklerini duydunuz mu? Ben ne yapacağım şimdi?’ Kuğular yanıt vermişler: ‘Hele bir işin doğrusunu anlayalım, yarın sabah ne yapılması gerekiyorsa yaparız.’ Kaplumbağa itiraz etmiş: ‘Olmaz. Burada bir an bile kalmak istemiyorum. Buna benzer olarak Anâgatavidhâtâ, Pratyutpannamati ve Yadbhavishya’nın[39] hikayesini anlatırlar. İlk ikisi mutlu yaşamış, üçüncüsü ölmüş.

Kuğular ‘nasıl olmuş?’ diye sorunca kaplumbağa anlatmış:

2.Masal:

Bir zamanlar bu göle yine böyle balıkçılar gelmiş. Üç balık kafakafaya verip konuşmuşlar. Anâgatavidhâtâ adlı balık demiş ki: ‘Ben kendi hesabıma hemen bir başka göle giderim.’ Böyle söyleyip başka bir göle gitmiş. Pratyutpannamati adındaki balık da şöyle konuşmuş: ‘Gelecekte ne olacağından emin olmadan nereye gidebilirim ki? Hele bir aciliyet doğsun, o zaman gerekeni yaparım. Zira derler ki,

Bir güçlük doğduğunda onu önleyen gerçekten yeteneklidir, tıpkı aşığını kocasının gözleri önünde saklayan tüccarın karısı gibi.’

Yadbhavishya nasıl olduğunu sormuş; Pratyutpannamati anlatmış:

3.Masal:

Vikramapura şehrinde Samudradatta adında bir tüccar varmış. Karısı Ratnaprabhâ sürekli olarak onu hizmetkarlarından biriyle aldatırmış. Zira,

Kimse kadınlar tarafından tamamen reddedilmez ya da sevilmez; onlar, tıpkı ormanda taze ot arayan inekler gibi, yeni sevgili ararlar.

Birgün Samudradatta Ratnaprabhâ'yı hizmetkarın ağzına öpücük kondururken görmüş. Bunun üzerine edepsiz kadın hemen gidip ona demiş ki: 'Efendiciğim, bizim hizmetkar ne kadar da keyfine düşkün, ağzını koklayarak sürekli onun çaldığı kâfuruları yeyip yemediğini kontrol ediyorum. Zira derler ki,

Erkeklerle kıyaslandığında kadınların yemek yeme kapasiteleri iki kat, yetenekleri dört kat, enerjileri altı, tutkuları ise sekiz kattır.'

Kadının bu sözlerini işiten hizmetkar öfkelenmiş ve 'karısının böyle her an hizmetçisinin ağzını kokladığı bir efendinin evinde kim kalmak ister?' diyerek kalkmış ve çıkıp gitmeye çalışmış. Tüccar onu güçlükle durdurmuş ve hizmetinde kalmaya ikna etmiş. İşte o yüzden bir güçlük doğduğunda onu gideren yeteneklidir dedim.' Derken Yadbhavishya konuşmuş:

'Bir şey olmamışsa olmamıştır, olmuşsa da başka türlüsü olmaz; endişe zehirini yok eden bu ilacı içmemek neden?'

Sabahleyin Pratyutpannamati ağa takılmış; ölü taklidi yapıp öylece beklemiş. Bir fırsatını bulup ağdan kurtulmuş, suya atlayıp tüm gücüyle derinlere doğru kaçmış. Yadbhavishya ise yakalanıp balıkçılar tarafından öldürülmüş. İşte o yüzden bu üç balık örneğini verdim. Benim mutlaka

bir başka göle gitmem gerek.’ Kuğular demişler ki: ‘Başka bir göle vardığında emniyette olacaksın. Ancak karadan yapacağın yolculukta emniyetini nasıl sağlayacaksın?’ Kaplumbağa yanıt vermiş: ‘Tek çaresi var, o da sizinle havadan gitmek.’ Kuğular sormuşlar: ‘Böyle bir şey nasıl mümkün olabilir?’ Kaplumbağa konuşmuş: ‘Sizler gagalarınızla bir parça sopayı tutacaksınız, ben de ağzımla sopayı tutacağım ve böylece sizin kanatlarınızın gücüyle ben de havadan gidebileceğim.’ Kuğular demişler ki: ‘Bu bir çıkar yol, ancak;

Bir kimse çareyi düşünürken aksilikleri de hesaplamalıdır; budala turnanın yavrusu mongozlar tarafından gözlerinin önünde nasıl da yendi.’

Kaplumbağa bunun nasıl olduğunu sorunca iki kuğu anlatmışlar:

4.Masal:

Kuzey bölgesinde Gridhrakuta adında bir dağ varmış. Orada, Airâvatî nehri kenarında bir incir ağacı bulunurmuş. O ağaçta çeşitli turnalar yaşarmış. Aynı ağacın kovuğunda onların yavrularını yiyerek geçinen bir yılan varmış. Bir gün yaşlı bir turna, diğer turnaların ağlaşmalarını işiterek üzülmüş ve demiş ki: ‘Biraz balık tutup onları mongozların kovuklarıyla yılanın kovuğu arasına dizelim. Mongozlar[40] balıkları yiye yiye buraya gelince nasıl olsa yılanı görürler ve doğal düşmanlıklarından dolayı onu öldürürler.’ Böyle de yapılmış ve bir yere kadar herşey düşünüldüğü gibi gitmiş. Ancak mongozlar turna yavrularının çığlıklarını duyunca ağaca tırmanıp hepsini yemişler. İşte bu yüzden ‘bir kimse çareyi düşünürken aksilikleri de hesaplamalı’ dedim. Seni taşıdığımızı görünce insanlar birşeyler söylerler. Onları işittiğinde eğer cevap verecek olursan ölümün kesindir. Böyle etraflıca düşünürsek kalman daha iyi olur.

Kaplumbağa yanıt vermiş: ‘Nasıl? Yani şimdi ben aptal mıyım? Size daha fazla bir şey söylemeyeceğim.’ Böylece plan uygulamaya konulmuş. Onu gören sığır çobanları bağırarak peşinden koşmuşlar. Bir tanesi demiş ki: ‘Bu kaplumbağa düşerse kızartır yeriz.’ Bir başka çoban ‘düştüğü yerde soyup yemek lazım’ demiş. Bir üçüncüsü ‘onu eve götürüp yiyelim’ demiş. Onların bu kaba sözlerini duyan kaplumbağa öfkelenmiş ve durumunu unutarak ‘siz havanızı alırsınız’ demiş; ancak bu sözler ağzından çıktığı anda düşmüş ve sığır çobanları tarafından öldürülmüş. İşte o yüzden ‘dostlarının içtenlikle verdiği öğüte uymayan budala, kaplumbağanın durumuna düşer’ dedim.”

Casus olarak görevlendirilmiş olan turna oraya gelip demiş ki: ‘Efendim, size en başta bütün kalenin her an araştırılması gerektiğini söylemiştim. Siz bunu yapmadınız. İhmalin sonucu uyardığım şey başımıza geldi. Kaleyi yakan vezir

Akbaba'nın adamı, karga Meghavarna'dan başkası değil." Kral içini çekerek konuşmuş: "Size sevgi göstererek ya da dostça davranarak sizin güveninizi kazanıyor, sonra da, tıpkı bir ağacın tepesinde uyuyan kişinin aşağı düşüp uyanması gibi, perişan edip uyandırıyor.

Casus konuşmuş: "Kaleyi yaktıktan sonra Meghavarna kaçtı gitti." Memnun olan Çitravarna demiş ki: "Meghavarna Karpuradvîpa krallığına getirilsin. Zira derler ki;

Görevini layıkıyla yerine getirmiş bir hizmetkar asla göz ardı edilmemelidir; onu gerekli ödüllerle ödüllendirip mutlu etmek gerekir."

Çakravaka "sonra ne olmuş?" demiş. Casus söylemiş: "Sonra başvezir Akbaba dedi ki: Efendim bu uygun değil. Ona başka bir lütufta bulunun. Zira,

Düşüncesiz kimseye öğüt vermek havanda su dövmeye benzer; değersiz bir insana görev vermek kuma çiş yapmaya benzer.

Ayrıca, aşağı bir kişi büyük bir kişinin ayarında ele alınmamalıdır. Çünkü,

Aşağı bir kişi yüksek bir makama getirilirse efendisini öldürmek ister, tıpkı bir farenin kaplan haline geldikten sonra, bu durumu borçlu olduğu ermişi öldürmeye kalkışması gibi.

Çitravarna nasıl olmuş diye sorunca vezir anlatmış.

5.Masal:

Büyük ermiş Gotama'nın çile ormanında Mahâtapas adında bir çileci yaşamış. Bir keresinde o, çile yerini yakınında, bir karganın ağzından düşmüş bir fare bulmuş. Yufka yürekli çileci onu yabani pirinç taneleriyle beslemiş. Sonra onu bir kedi kovalamış. Fare korkudan kaçıp çileci ermişin kucağına sıçramış. Ermiş 'ey fare, kedi olasın!' demiş. Bu defa kediyi bir köpek kovalamış. Ermiş 'bir köpekten mi korktun? Sen de köpek olasın!' demiş. Bu sefer de köpek bir kaplandan korkmuş, böyle olunca ermiş onu kaplana çevirmiş. Ermişin gözünde o fareden kaplana dönmüş bir canlı imiş. İnsanlar ermişi ve fareyi gördüklerinde 'bu fare ermişin sayesinde kaplan oldu' diyebilirlermiş. Nitekim bunu duyunca kaplan kalbinden yaralanmış. Kendi kendine demiş ki: 'Bu ermiş yaşadığı sürece benim gerçek halimle ilgili bu alçaltıcı konuşmalar bitmeyecek.' Böyle düşünerek ermişi öldürmeye gitmiş. Ancak kutlu ermiş onun niyetini anladığı için onu, 'bir fare olasın!' diyerek tekrar bir fareye çevirmiş. İşte o yüzden aşağı bir kişi yüksek makama getirilmemelidir dedim.

Ayrıca bunun kolay olduğunu da düşünmemelisiniz. Dinleyin;

En iyisinden, orta karar ve sıradan bir sürü balığı yiyen balıkçıl, açgözlülüğü yüzünden bir yengeç tarafından öldürüldü." Çitravarna nasıl olduğunu sorunca vezir anlatmış:

6.Masal:

Mâlava ülkesinde Padmagarbha adında bir göl varmış. Orada yaşlı, eli ayağı tutmaz bir balıkçıl yaşıyor ve çok üzgün numarası yapıyormuş. Bu durumu gören bir yengeç sormuş: ‘Hiç yiyecek aramadan öylece neden duruyorsun?’ Yengeç yanıt vermiş: ‘Dinle dostum. Balıklar benim geçim kaynağımdır. Ancak onlar buraya gelecek olan balıkçılar tarafından öldürülecekler. Böyle bir konuşmayı şehrin yakınlarında duymuştum. Benim geçim kaynağımın kesilmesi yaşamımın da sona ermesi demektir. Tüm bunları düşündüğümde içimden yemek yemek gelmiyor.’ Bütün balıklar şöyle düşünmüşler: ‘Şu anda bize iyilik eder görünüyor. Ona ne yapmak gerektiğini soralım. Zira derler ki,

Zarar veren dosttansa yarar sağlayan düşmanla birlik olunmalı; zaten iyilik ve kötülüğü belirleyen de budur.’

Balıklar demişler ki: ‘Ey balıkçıl, bizim kurtuluş çaremiz nedir?’ Balıkçıl cevap vermiş: ‘Bir kurtuluş çaresi var, başka bir göle taşınmak. Ben sizi birer birer oraya taşırım.’ Balıklar ‘öyle olsun’ demişler. Böylece balıkçıl balıkları birer birer götürüp yemiş. Bir süre sonra yengeç demiş ki: ‘Ey balıkçıl, beni de oraya götür.’ Hayatında hiç yengeç yememiş olan balıkçıl, onun etinin değişik bir tat olacağını düşünerek onu da götürmüş ve yere koymuş. Yengeç her yere saçılmış durumdaki balık kılçıklarını görünce kendi kendine şöyle demiş: ‘Eyvah! Ben talihsiz, perişan bir yaratığım. Ama yine de şu anın gerektirdiğini yapmalıyım. Zira,

Bir kimse tehlike yaklaşmadıkça korkmalı, ama bir kez tehlikeyi gördü mü ona karşı kahramanca saldırmalıdır. Ayrıca,

Akıllı kişi saldırıya uğradığında dövüşmemenin bir yarar getirmediğini görür; o düşmanıyla birlikte dövüşürken ölür. Yine,

Dövüşülmediği sürece yok oluş kesindir, ancak savaşılırsa yaşamak için bir şans var demektir; akıllı kişi savaş zamanını ilan eder.

Böyle düşünen yengeç, balıkçılın boynunu kopartmış ve balıkçıl oracıkta ölmüş. İşte o yüzden bir sürü balık yiyen balıkçılın açgözlülüğünden nasıl öldüğünü söyledim.” Kral Çitravarna yeniden konuşmuş: “Dinle beni vezirim. Sorunun bu yönünü düşündüm. Eğer Meghavarna kralı burada bırakıp gittiyse, Karpuradvîpa’da bulunan en güzel şeyleri bize bahşedecektir; öyle ki onunla Vindhya dağlarında lüks içinde bir hayatım olacaktır.” Gülümseyen Dûrdarşî demiş ki: “Efendim,

Gerçekleşmemiş beklentiler için sevinenler, çanağını kıran Brahman gibi küçük duruma düşerler.”

Kral nasıl olduğunu sormuş, vezir anlatmış:

7.Masal:

Devîkota şehrinde Devaşarman adında bir Brahman varmış. Güngece eşitliğinin olduğu gün, içi arpa dolu topraktan yapılmış bir kap bulmuş. Sıcaktan çok bunaldığı için, bir çömlekçinin içi çanakçömlek dolu barakasında uyuya kalmış. Arpaları fareden korumak için eline aldığı sopayla derin uyku halinde sayıklamaya başlamış: ‘Bu içi arpa dolu kabı satarak para kazanırım, onunla testiler, buradaki gibi çanakçömlek satın alırım. Onları satarak daha çok para kazanırım, daha çok şey satın alırım; betel yaprakları, kumaşlar ve bir sürü şey satın alırım. Hesap edilemez derecede zengin olunca dört kadın alırım. Onların içinde en genç ve güzel olanına çok büyük sevgi gözteririm. Diğer kadınlar onu kıskanıp onunla kavga ederler, ben de öfkeye kapılıp onları sopayla dövmeye başlarım.’ Bu sözlerle sopayı fırlatmış ve içi arpa dolu kabı parça parça etmiş; orada bulunan diğer çanakçömlek de kırılmış Gürültüye koşup gelen çömlekçi, kırılmış çanakçömleği görünce Brahman’ı azarlamış ve onu barakasından kovmuş. İşte o yüzden gerçekleşmemiş beklentiler için sevinmemek gerektiğini söyledim.”

Bunu dinleyen kral, Akbaba’ya demiş ki: “Dostum, bana ne yapılmasının uygun olduğunu söyle.” Akbaba konuşmuş:

“Kızgınlık dönemindeki bir fil gibi gururla şişen ve bu yüzden doğru yoldan sapan bir kralın danışmanları eleştirilir.

Dikkat buyurunuz efendim, biz bu kaleyi gücümüzden duyduğumuz gururla mı ele geçirdik yoksa sizin ihtişamınıza yaraşır bir stratejiyi uygulayarak mı?’ Kral yanıt vermiş: ‘Siz saygıdeğer zatınızın planına göre oldu.’ Akbaba konuşmuş: ‘Madem benim tavsiyeme uyuldu, o halde ülkemize dönelim derim. Aksi halde şu gelip çatan yağmur mevsiminde, düşmanla eşit şartlarda başlayacak yeni bir savaşta, burada,

yabancı bir ülkede tutunmamız, hatta eve dönmemiz bile çok zor olabilir. Yeterince başarı ve şan elde ettik; barış yapıp gidelim. Kaleyi ele geçirdik, artık bizim. Bu kadarını ben yeterli buluyorum. Çünkü,

Kralının hoşlandığıhoşlanmadığı şeylere hiç bakmadan, nahoş bile olsa sadece doğruları söyleyen bir kimse, kralın gerçek danışmanı olabilir.

Bir savaşta bazen tarafların her ikisi de yıkıma uğrar; elde edilmiş avantajları yitirmemek gerekir; bilge Brihaspati de böyle der. Ayrıca,

Bir savaşta müttefik kuvvetlerini, krallığını, kendisini ve itibarını tehlikeye atan bir budala değil de nedir? Ayrıca,

Düşmanının kendisiyle eşit güce sahip olduğunu bilen bir kimse, savaştan zaferle çıkılacağı belirsizse, onunla dostluk yollarını arar. Eşit güce sahip olan Sunda ve Upasunda birbirlerini öldürmediler mi?

Kral bunun nasıl olduğunu sorunca vezir anlatmış:

8.Masal:

Bir zamanlar Sunda ve Upasunda adında kardeş iki ifrit varmış. Bunlar üç dünyanın da krallığını istediklerinden, büyük bedensel çilecilik uygulayarak, kendilerini adadıkları tanrı Şiva'ya uzun süre ibadet etmişler. Tanrı onlardan hoşnut olmuş ve onlara ne istediklerini sormak lütfunda bulunmuş. O ikisi, eğitim tanrıçası tarafından hükmedilmiş halde, değişik bir istekte bulunmuşlar. Demişler ki: 'Her şeye kadir Tanrı eğer bizden memnunlarsa biz onun eşi tanrıça Parvatî'yi istiyoruz.' Tanrı Şiva, ne kadar öfkelense de, bir lütufta bulunacağına söz verdiği için, çaresiz Parvatî'yi iki budalaya vermiş. Günahın ve karanlığın simgesi gibi olan bu iki aptal, tanrıçanın olağanüstü güzelliğine vurulup 'o benim, o benim' diye kavga etmeye başlamışlar. Sonra bir hakeme danışmaya karar vermişler. Aynı tanrı, yaşlı bir Brahman kılığında önlerinde belirmiş. O ikisi Brahman'a sormuşlar: 'Biz bu tanrıçayı kendi gücümüzle kazandık, şimdi o hangimizin olmalıdır?' Brahman konuşmuş:

'Bir Brahman bilgisi sayesinde saygın görülür; bir Kshatriya gücü, bir tüccar malının mülkünün çokluğu, bir Şudra da Brahmanlara hizmeti sayesinde saygın görülür.

Şimdi sizler Kshatriya olduğunuza göre ona uygun davranmalı, yani dövüşmelisiniz.' Bu hakem kararını duyan, güçleri birbirine eşit iki adam, 'güzel konuştu' deyip aynı anda birbirlerine öyle bir vurmuşlar ki ikisi de oracıkta ölmüş. İşte o yüzden 'eşit güce sahip olanla anlaşma yolu aranmalıdır' dedim."

Kral "daha önce niye söylemedin?" demiş. Vezir yanıt vermiş: "Efendimiz sözümü sonuna kadar dinledi mi ki? Bu savaş benim onayımla başlamadı ki! Bu Hiranyagarbha savaşı sürdürmekten çok anlaşma yapmaya uygun karakterde bir kimse. Zira derler ki,

Şu yedi çeşit kralla anlaşma yapılabilir: Doğru sözlü olanla, soylu düşünceli olanla, dürüst olanla, ılımlı düşünenle, çok sayıda kardeşiyle birlik olanla, güçlü olanla, çok savaş kazanmış olanla.

Doğru sözlü olan ve hep gerçeğe bağlı kalan kimse, anlaşma sağlandıktan sonra değişmez. Soylu düşüncelere sahip, açık fikirli kimse, yaşamı tehlikeye girse bile asla alçakça davranmaz.

Çünkü eğer dürüst bir krala saldıran olursa herkes onunla savaşır; dürüst kralın halkına duyduğu sevgiyi ve onun görev aşkını yok etmek çok zordur.

Eğer felaket kaçınılmazsa alçak düşünceli bir kimseyle anlaşma yapmak da mümkündür; zira soylu düşünceli bir kimse onun yardımı olmaksızın zamanını mutlu geçiremeyebilir.

Dikenlerle kaplı bir bambuyu diğer bambularla karıştığı için söküp çıkarmak nasıl imkansızsa, çok sayıda akrabasıyla birlikte yaşayanı o birlikten ayırmak öyle olanaksızdır.

Bir kralın kendinden daha güçlü bir kralla savaşmasını zorunlu kılan hiç bir kural yoktur; bulut asla rüzgara karşı hareket etmez.

Tıpkı Paraşurâma[41] gibi, pek çok savaşta galip gelmiş birisinin cesareti nedeniyle herkes, her yerde ve her zaman boyun eğecek hale getirilir.

Gücü sayesinde bir çok savaşta anlaşma sağlayan bir savaş galibine, yiğitliği nedeniyle düşmanlar hemen boyun eğerler.

O yüzden bir çok üstün niteliklere sahip bu kralla barış yapılmalıdır." Çakravaka demiş ki: "Casus, biz herşeyi biliyoruz. Şimdi git ve daha fazla bilgi topla gel." Kral Çakravaka'ya demiş ki: "Vezir, anlaşma yapılmaması

gerekenler kimlerdir? Ben bunu da bilmek istiyorum.” Vezir yanıtlamış: “Efendim, size bunu da söyleyeyim, lütfen dinleyiniz:

Şu kişilerle anlaşma yapılmaz, onlarla ancak savaşılır: Çocukla, yaşlıyla, hastalıklı adamla, kast dışı edilmiş kişiyle, korkak kişiyle ve korkak hizmetkarları olanla, açgözlü kişiyle ve açgözlü hizmetkarları olanla, halkına bağlı olmayanla, şehvani zevklere aşırı bağlı olanla, verilen öğütleri kulak arkası edenle, tanrıları ve Brahmanları tanımayanla, kaderine mahkum olanla, kaderkısmet diyenle, kıtlık belasıyla uğraşanla, ordusuyla başı belada olanla, kendi ülkesinde olmayanla, çok düşmanı olanla, verimsiz bir zamanda savaşanla, doğruluk ve kutsallıktan ayrılanla. Çünkü bunlar zamansız savaşa girerlerse düşmanın eline düşerler.

Bir çocuk kralın zayıf güçleriyle girişilecek savaşta halk onunla savaşmak istemez. Çünkü böylesi körpe çağda kişi savaşmanın veya savaşmamanın ne sonuç getireceğini bilemez.

Yaşlı olan veya uzun süre hasta olan kişi, güç ve kuvvetten yoksun olacağı için kendi adamları ona karşı gelecektir. Kendi adamları tarafından tanınmayan kişi kolayca haklanacaktır; çünkü o adamlar mağlup olduklarında onu öldüreceklerdir.

Korkak kimse savaştan vazgeçtiğinde yenilgiyi kabullenmiş olur. Aynı şekilde onun korkak yardımcıları da savaştan kaçıp onu terk ederler.

Savaşta elde edilen ganimeti paylaşmayan aç gözlü bir kralın yandaşları onun için savaşmazlar. Açgözlü yandaşları olan kişi de, düşmanları tarafından hediyelerle ayartılan adamları tarafından öldürülür.

Emri altındakilerle arası açılan kişi, savaşta onlar tarafından yüzüstü bırakılır. Zevklere fazlasıyla düşkün kişi, kolaylıkla saldırılabilir durumdadır.

Öğütlerini alırken kararsız davranan kral, vezirleri tarafından sevilmez ve değişken davranışları nedeniyle önemli bir durumda onlar tarafından yüzüstü bırakılır.

Tanrılar ve Brahmanlar hakkında saygısızca konuşan kişi, dinin yüksek gücünden dolayı kendini yok etmiş sayılır ve kaderin tokatını yer.

Aslında kader, mutluluğun ya da üzüntünün tek nedenidir; kadere bağlı olan ve hep bu şekilde düşünen kişi, kendisi için dahi eyleme geçmez.

Kıtlık derdine düşmüş bir kral mahvolmuş demektir; kendi ordusundan bir tehlike gelmesinden korkan bir kral ise savaş yapamaz.

Ülkesinden uzakta olan bir kral, küçük bir düşman birliği tarafından bile kolayca yok edilebilir; timsah da küçüktür ama güçlü bir fili suya çekip öldürebilir.

Pekçok düşmanı olan kimse, sıkıntıya düştüğünde, şahinlerin arasında kalmış bir güvercine benzer; hangi yola girse hemen öldürülür.

Ordusunu zamanında toplamayan kişi, doğru zamanda savaşan biri tarafından öldürülür, tıpkı karganın geceleyin görme gücünü yitirip baykuş tarafından öldürülmesi gibi.

Gerçeğe ve dine karşı sadakatsiz olan bir kralla dostluk kurulmamalıdır; bir anlaşma ile onu kazansanız bile, böyle bir adam hain karakteri nedeniyle çok geçmeden değişecektir.

Size bu konu hakkında daha fazla bilgi vereceğim. Şu altısını yapmak uygundur: Barış yapmak, savaş yapmak,

düşmana karşı yürüyüşe geçmek, daha iyi fırsatları beklemek, bir kalede veya güçlü bir kralın yanında korunmak, hile yapmak. Danışma sonucu uygulanacak planın beş bölümü şöyledir: Amaca ulaşmak için başlanılacak yöntemlerin belirlenmesi, yeterli sayıda emir verilecek adam olması, zaman ve mekanın uygun bölünmesi, kazalara karşı ihtiyatlı olma ve istenilen amaca erişmek için son girişim. Yatıştırma, hediyeler verme, kavga tohumları ekme, cezalandırma; bunlar dört araçtır. Şu üçü de krallık gücüdür: Kralın kişisel gücünden gelen kuvvet, iyi danışmanlıktan doğan kuvvet, yeterli ordu ve hazineye sahip olmaktan doğan kuvvet. Bunlara herzaman sahip olmaya özen gösteren krallar daima büyük zaferler elde ederler.

Yaşamını feda etme pahasına dahi elde edilemeyen şey, kararsız bile olsa, siyaseti çok iyi bilenlerin barınağına koşarak gider.

Ve yine denilir ki;

Zenginliğini eşit pay eden, casuslarını iyi gizleyen, danışmanlarını gizli tutan ve adamlarına asla sert sözler söylemeyen kral, okyanuslarla çevrili tüm dünyaya egemenlik kurar.

Efendim, büyük vezir Akbaba, krala barış yapmasını önerdiği halde kral, daha önceki başarılarına bakarak bunu kabul etmedi. Bu siyaset uygulanmalıdır. Bizim müttefikimiz Seylan kralı Sarasa Mahabala, Cambudvipa’ya saldırarak rahatsızlık versin. Çünkü,

Savaşçı bir kral iyi düzenlenmiş ordusuyla tam bir gizlilik içinde yürüyüp düşmanını bezdirirse ve kendi de eşit ölçüde yorulursa, bu eşit etkileşimler barış yapmak için bir fırsattır.”

Kral planı kabul ederek Viçitra adında bir turnayı bir güven mektubuyla Seylan’a göndermiş. Casus yaklaşıp demiş ki:

“Efendim, akbabanın söylediklerini dinleyin. Karga Meghavarna uzun süre kaldığı için kral Çitravarna’nın nasıl biri olduğunu, anlaşma yapmaya değer biri olup olmadığını bilir.” Bunun üzerine kral, Meghavarna’yı çağırtmış ve sormuş: “Karga bey, bu Hiranyagarbha nasıl bir kraldır ve vezir Çakravaka nasıl bir vezirdir?” Karga cevap vermiş: “Efendim, kral Hiranyagarbha tıpkı Yudhishthira[42] gibi yüce birisidir, vezir Çakravaka’nın da eşi benzeri yoktur.” Kral şöyle demiş: “Madem öyle o senin tarafından nasıl aldatıldı?” Meghavarna gülümseyerek konuşmuş: “Efendim,

Size güven duyanları aldatmak marifet midir? Kucağınızda uyuyan bir kimseyi öldürmek ne çeşit bir cesarettir?

Dinleyiniz, aslında vezir ilk gördüğünde benim ne mal olduğumu anladı, fakat kral soylu bir kimse olduğu için, ben onu kandırmayı başardım. Derler ki,

Başkalarını kendisi gibi zanneden kişi, düzenbazları doğru sözlü gibi kabul ederek aldanır; tıpkı Brahman, keçisi ve hırsızlar olayında olduğu gibi.

Kral nasıl olduğunu sorunca karga anlatmış:

9.Masal:

Brahman’ın biri Gotama’nın ormanında bir kurban töreni yapmaya kalkışmış. Kurban için bir keçi satın almış, onu omuzuna atıp kasabadan ayrılmış ki birtakım hırsızlar tarafından görülmüş. Üç hırsız keçiyi ondan almak için yeteneklerini en üst noktada kullanmaya karar vermişler. Yol üzerinde her biri belirli aralıklarla bir ağacın dibinde Brahman’ın gelmesini beklemiş. Brahman birinci hırsıza yaklaştığında hırsız, ‘hey Brahman, neden omuzunda köpek taşıyorsun?’ demiş. Brahman ‘Bu köpek değil, kurban keçisi’ diye karşılık vermiş. Derken aynı soruyu, ileride onu bekleyen ikinci hırsız sormuş. Bunu işiten Brahman, keçiyi omuzundan yere indirmiş, ona tekrar tekrar bakmış, yeniden omuzuna alıp düşünceli bir şekilde yürümüş. Çünkü,

Kuşkusuz kötünün sözlerini duyunca iyinin aklı karışır ve bu sözlere güven duyup peşinden giderse yok olur, tıpkı deve Çitrakarna gibi.

Kral nasıl olduğunu sorunca o anlatmış:

10.Masal:

Ormanın bir yerinde Madotkata adında bir aslan yaşarmış. Onun bir karga, bir kaplan ve bir çakaldan oluşan üç hizmetçisi varmış. Bunlar birgün ormanda dolaşırlarken sürüsünden ayrılmış bir deve görmüşler ve ona nereden geldiğini sormuşlar. Deve hikayesini anlatmış. Sonra onu aslanın huzuruna götürmüşler. Aslan ona aralarında esenle kalacağının güvencesini vermiş ve ona Çitrakarna adını takmış; ona kendileriyle birlikte kalabileceğini söylemiş. Bir gün aslanın canı hiç avlanmak istemediğinden ve çok şiddetli yağmur yağdığından hiç bir şey yiyemeyip aç kalmışlar ve canları sıkılmış. Aralarında şöyle düşünmüşler: ‘Öyle bir ayarlayalım ki efendimiz şu Çitrakarna’yı öldürsün. Bu diken yiyici başka ne işimize yarar ki?’ Kaplan demiş ki: ‘Efendimiz ona teminat verdi; artık canını nasıl alabilir ki?’ Karga öne atılmış: ‘Efendimiz biraz etsiz kalsın bak nasıl günah işliyor. Zira,

Açlıktan tükenmiş bir kadın öz oğlundan bile vazgeçer; bir dişi yılan açlıktan perişan olduğunda kendi yumurtasını yer; aç insanın yapamayacağı bir şey var mıdır? Yoksullaşan insan zalimleşir. Yine,

Ayyaş, boş vermiş, çıldırmış, bitkin, öfke içinde yahut aç insan veya açgözlü, korkak, hiç gecikmemesi gereken bir iş yapan insan, bir aşık; bunların hiç biri tam ve doğru düşünemez.’

Böyle düşündükten sonra aslana gitmişler. Aslan sormuş: ‘Yiyecek bir şeyiniz var mı?’ Onlar yanıt vermişler: ‘Çabaladığımız halde bir şey bulamadık.’ Aslan ‘şu anda geçim kaynağı olarak neyimiz var?’ diye sormuş. Karga ‘eğer sizden gerekli emir gelmezse hepimiz ölümün ağzındayız demektir’ demiş. Aslan ‘benim yiyecekle ilgili vereceğim emir de neymiş?’ diye sormuş. Karga eğilip kulağına

fısıldamış: ‘Çitrakarna.’ Aslan önce yere sonra kulaklarına dokunarak demiş ki: ‘Biz ona yaşamını garanti edeceğimize dair söz verdik. Bu nasıl mümkün olur?

Bilge kişiler bütün hediyeler içinde en büyüğünün, güvenliği sağlamak olduğunu söylerler; bunun yanında arazi, altın, inek ve yiyecek armağanının lafını bile etmezler.

Kendisine sığınmış olan birisini iyi korumak, insana her istediğini sağlayan At Kurbanı Töreni yapmak kadar büyük bir ödüldür.’

Karga demiş ki: ‘Efendimizin onu doğrudan öldürmesine gerek yok. Biz öyle bir tertip yapacağız ki o kendi bedenini kendisi sunacak.’ Bunu işiten aslan sessiz kalmış. Karga hemen bir plan yapmış ve hepsini yanına alarak aslanın huzuruna çıkmışlar. Önce karga konuşmuş: ‘Efendim, çok aramamıza rağmen yiyecek bir şey bulamadık. Siz efendimiz açlıktan perişan olmuşsunuzdur. Lütfen beni yiyin. Zira,

Tüm halkın koruyucusu kraldır, kral köktür; eğer ağaçların kökü olursa insanlar ondan meyve toplamakta başarılı olurlar.’

Aslan yanıt vermiş: ‘Dostum, böyle bir şey yapacağıma ölürüm daha iyi.’ Çakal da aynı şeyi söylemiş, aslan onu da aynı şekilde reddetmiş. Sonra kaplan konuşmuş: ‘Efendimiz benim etimle yaşasın.’ Aslan ‘bu da olmaz’ diye yanıtlamış. En nihayet, başına hiç bir şey gelmeyeceğinden emin olan Çitravarna, kendisini teklif etmiş. Bunu der demez aslan yerinden fırlamış ve onu öldürmüş; hep birlikte deveyi yemişler. İşte o yüzden, kötünün sözlerini duyunca iyinin aklı karışır, o sözlere uyarsa yok olur, dedim.’ Üçüncü haydutun sözlerini duyan Brahman, kendisinin hatalı olduğunu düşünüp omuzundaki keçiyi yere koymuş, yıkanıp evine gitmiş. İşte o yüzden ‘başkalarını kendisi gibi zanneden kişi, düzenbazları doğru sözlü gibi kabul ederek aldanır’ dedim.” Kral şöyle konuşmuş: “Meghavarna,

düşmanların arasında bu kadar uzun süre nasıl yaşayabildin ve onların saygısını nasıl kazandın?” Meghavarna yanıtlamış: “Efendim, efendisinin verdiği görevi insan nasıl yapmaz? Kalpten ilgi duyduğu bir işi insan nasıl yapmaz? Bakın kralım,

İnsanlar, yanıcı olduğu için başlarında yağ taşımazlar. Nehrin akıntısı, her ne kadar ağacın kökünü yıkasa da, onu yok eder. Yine derler ki,

Bir amaca ulaşmak için akıllı kişi düşmanlarını sırtında taşır; yaşlı yılanın birçok kurbağayı öldürmesi buna örnektir.”

Kral nasıl olduğunu sorunca Meghavarna anlatmış:

11.Masal:

Cîrnodyana bahçesinde Mandavisha adında yaşlı bir yılan varmış. O çok yaşlı olduğu için yiyecek arayamaz hale gelmiş ve bir göl kenarına serilip öylece yatmış. Onu uzaktan gören bazı kurbağalar sormuşlar: ‘Neden yiyecek aramıyorsun?’ Yılan şöyle yanıt vermiş: ‘Gidin işinize; bu kadar şanssız bir yaratık olan bana neden böyle sorular soruyorsunuz?’ Bunun üzerine kurbağalar iyice merak edip aynı soruyu sormayı sürdürmüşler. Yılan demiş ki: ‘Dostlar, kötü bir canlı olarak ben, kötü talihin eseri, Brahmapura’da oturan, okumuş bir Brahman olan Kaundinya’nın yirmibeş yaşındaki erdemli oğlunu ısırdım. Suşila adındaki oğlunun öldüğünü gören Kaundinya yerlerde yuvarlanıp bayıldı. Brahmapura’da oturan tüm hısım akraba gelip orada toplandılar. Zira derler ki,

Savaşta olsun, zorlukta ya da kıtlıkta olsun, krallık harap edildiğinde olsun, krallığın kapısında ya da mezarlıkta bekleyen akrabadır.

Bunlardan Kapila adında birisi, Vedik çalışmalarını henüz bitirimişti ki şöyle konuştu: ‘Vah Kaundinya vah, bilincin kayboldu ve sen onun için böyle ağlıyorsun, dinle bak;

Yeni doğmuş ölümlüyü önce bir ebenin, sonra da bir annenin kucakladığı gibi kucaklar Toprak Ana, kederin nedeni nedir?

Hani nerede krallar, onların orduları, koruyucuları, levazımatçıları? Geriye kalan sadece bağrından çıktıkları Toprak Ana değil midir? Ayrıca,

Beden her türlü kazaya açıktır, zenginlik felaketlerin kaynağıdır; beraberlikleri ayrılıklar izler; yaratılmış herşey kırılgandır.

An be an yok oluşunu gözlemleyemediğimiz bedeni, tıpkı suya düştüğü zaman eriyen pişmemiş topraktan bir kap gibi, öldüğü zaman fark ederiz.

Ölüm bir canlıya her geçen gün biraz daha fazla yaklaşır; tıpkı idam sehpasına adım adım ilerleyen bir insan gibi.

Gençlik, güzellik, yaşam, biriktirilmiş mal varlığı, başarı, sevilen insanlarla birlikte olma, hepsi gelip geçicidir. Akıllı kişi bunların aldatışına kapılmaz.

Tıpkı denizin üstünde birleşip sonra da ayrılan iki odun parçası gibi, canlılar bir araya gelir ve ayrılırlar.

Gezginlerin bir gölgelik yerde bir arada mola verip dinlendikten sonra yollarına devam etmesi gibidir canlıların birlikteliği. Yine,

Beş elementten oluşan beden öldükten sonra ayrışır ve ait oldukları elementlere karışır; ağlayacak yer nerede?

Sayısız bağlantılar kalbe giren keder oklarıdır; bunlar kalbe zevk vererek insanı belirlerler.

Bir kimse bedeni ile bir başkasıyla ölümsüz bir ilişki kuramaz; o halde bir başkası ne kadar da önemsizdir! Ayrıca,

Bağlılık kaçınılmaz olarak ayrılığa işaret eder, tıpkı doğumun kaçınılmaz olan ölümü işaret ettiği gibi.

Sevilen insanlarla kurulan birlikteliklerin sonu çok korkunçtur. Sadece başlangıçta güzel olan bu beraberlikler yenilmiş bozuk yiyeceklere benzerler. Yine,

Nehirlerin akıntıları nasıl akıp gider geri dönmezse, aynı şekilde gece ve gündüz de insanların yaşamlarını alıp gider.

Bu dünya yaşamında iyi ile birlikte olmak zevklerin en güzelidir ama sonu ayrılışla biteceği için acıların da en büyüğüdür.

Onun için iyi insanlar iyi ile birlik olmak istemezler; zira onların ayrılık kılıcıyla yaralanmış akıllarını tedavi edecek bir ilaç yoktur.

Bharata ve diğer kralların yaptıkları övgüye değerdir; ancak onlar bu eylemleriyle kendi sonlarını hazırladılar.

Ölümü, bu korkunç cezayı, tekrar tekrar düşünen akıllı kişi, tıpkı yağmur suyuyla ıslanıp buruş buruş olan deri gibi, tüm çabalarını gevşetir.

Ey kral, insanın yolculuğu ana rahmine düştüğü gece başlar ve o geceden itibaren her gün ölüme yaklaşarak sürdürür bu yolculuğu.

Bu nedenle, dünyasal varlığın gerçek doğasını görebilenler, cehaletten doğan bu kedere kapılmazlar. Bakın,

Cehalet kederin nedeni değilse, neden ayrılıktır; ve günler geçtikçe o artar; o nasıl eksilebilir ki?

O yüzden dostum, kendine gel, bu keder halinden çık. Çünkü,

Onlar aniden ortaya çıkan, taze, yaşamsal bölgeleri dumura uğratan derin keder yaralarıdır; onları düşünmemek en güzel ilaçtır.'

Bu sözleri duyan Kaundinya doğrulmuş ve kendisini çok aydınlanmış hissederek konuşmuş: 'Ev yaşantısı bir cehennem, benden uzak olsun. Ben ormana çekilmek istiyorum.' Kapila yeniden söz almış:

'Ormanda bile tutkunun yarattığı baştan çıkarmalar vardır; evde de beş duyu organından uzak durarak çilekeş olmak olanaklıdır. Kusursuz bir yol izleyerek tutkularını bastıran kişi için ev bir çile ormanıdır. Çünkü,

Bir şekilde Aşrama yaşamını seçmiş düşkün bir insan, tüm canlılara eşit davranarak dinin gerektirdiği görevleri yerine

getirmelidir; dış görünüşte dindarlık taslanmaz. Yine derler ki,

Sadece yaşamını sürdürmek için yiyenler, nesil sürdürmek için evlenenler, sadece gerçeği dile getirmek için konuşanlar güçlüklerin üstesinden gelirler. Keza,

Ruh, kutsal merdivenleri yıkayan bir nehirdir; doğruluk onun suyu, iyi huy kıyıları, merhamet onun dalgalarıdır. Ey Pandu oğlu, yıkan bu nehirde, içteki öz suyla yıkanmaz. Ayrıca,

Doğum, ölüm, yaşlılık ve hastalık acılarıyla dolu olan bu değersiz dünya yaşamından vazgeçen kişi mutlu olur. Zira,

Bu dünyada gerçekte var olan şey acıdır, mutluluk değildir. Mutluluk sözcüğü ancak kederden kurtulma durumunda kullanılacak bir sözcüktür.’

Kaundinya ‘Gerçekten öyle’ dedi, sonra kedere boğulmuş durumdaki Brahman bana ‘bu günden itibaren sen yılanların taşıyıcısı olacaksın’ diye lanet etti. Kapila dedi ki: ‘Sen şimdi öğüt dinlemekten acizsin. Kalbin kederle ağırlaşmış. Ne yapılması gerektiğini dinle yine,

Başkalarıyla hiç bir surette bir araya gelmemelisin, eğer bu kaçınılmazsa bari iyilerle birlikte ol; çünkü iyilerle beraberlik ilaç gibidir. Ayrıca,

Her çabada istekten kaçınılmalıdır; eğer kaçınılamıyorsa o zaman nihai kurtuluş için çabalanmalıdır, çünkü böyle bir istek genel isteği gideren ilaçtır.’

Bunları işiten Kaundinya’nın keder ateşi, Kapila’nın öğütlerden oluşan suyuyla söndürülmüş ve o bir çileci haline gelmiş. İşte ben de bu Brahman’ın laneti yüzünden burada kurbağaları taşımak için yatıyorum.’

Derken kurbağa, Câlapâda adındaki kurbağalar kralına gitmiş ve ona durumu anlatmış. Kurbağalar kralı gelip yılanın sırtına binmiş. Yılan da onu sırtına alarak güzelce ilerlemiş. Ertesi gün onun hareket etmekte zorlandığını gören kurbağalar kralı, neden yavaş hareket ettiğini sormuş. Yılan ‘efendim, yemek yemediğim için zayıf düştüm’ diye karşılık vermiş. Kurbağalar kralı ‘size kurbağa yemenizi emrediyorum’ deyince yılan ‘bu büyük lütuf kabul edilmiştir’ diyerek sırayla bütün kurbağaları yemiş. Gölde yiyecek kurbağa kalmayınca kurbağalar kralını da yemiş. İşte o yüzden bir işi başarmak isteyen kişi düşmanlarını sırtında taşır dedim. Şimdi artık eski öyküleri anlatmayı bitirelim efendim. Kanımca biz, anlaşma yapılmaya fazlasıyla değer olan kral Hiranyagarbha ile anlaşmalıyız.” Kral demiş ki: “Senin düşünceni anlayamıyorum! Çünkü biz onu savaşta yendik; eğer o artık bize boyun eğdiyse öyle kalması gerekmez mi? Yok eğer bunu reddediyorsa yine savaşırız onunla.”

Tam o anda papağan Cambudvîpa’dan gelmiş ve demiş ki: “Efendim, Seylan kralı Sârasa, Cambudvîpa’ya saldırdı ve orada bekliyor. Kral “ne?” demiş ve aklı karışmış. Papağan aynı şeyi yinelemiş. Akbaba kendi kendine konuşmuş: “Aferin vezir Çakravaka. Sen her şeyi biliyorsun, mükemmel!” Kral öfkeyle bağırmış: “Bu kral yapayalnız kalsın. Gidip onu kökünden dalına söküp atacağım.” İleri görüşlü vezir gülümseyerek şöyle demiş:

“Bir kimse sonbahar bulutu gibi boşa gürlememelidir; yüce kişiler yapmak istediklerini ya da yapmak istemediklerini belli etmemelidirler. Ayrıca,

Bir kral bir defada bir çok düşmanla aynı zamanda savaşa girişmemelidir; gururlu kobra yılanı birçok böcek tarafından öldürülür.

Efendim, neden bir anlaşma yapmaya yanaşmayalım ki? Çünkü bu durumda biz gittikten sonra Hiranyagarbha bir isyan çıkartabilir. Yine,

Bir konu hakkında gerçeğin ne olduğunu anlamadan öfkelenenler, mongoza haksız davranışta bulunan düşüncesiz Brahman'ın durumuna düşerler.

Kral bunun nasıl olduğunu sorunca Dûradarşî anlatmaya başlamış:

12.Masal:

Uccayinî şehrinde Mâdhava adında bir Brâhman yaşıyormuş. Onun karısı bebeğini kocası Brâhman'a bırakıp yıkanmaya gitmiş. Aynı anda Brâhman da kraldan bir davetiye almış. Kral, Pârvana Şrâddha töreni nedeniyle ele geçen malları hediye olarak dağıtacakmış. Yoksul olan Brâhman bunları kapmak telaşıyla şöyle düşünmüş: 'Eğer çabuk olmazsam, hediyeleri başka Brâhmanlar kapacaklar. Zira,

Her ne verilirse, her ne alınırsa ve her ne yapılırsa bir an önce verilmeli, alınmalı, yapılmalı; aksi halde zaman onun en güzel yönünü alır götürür.

Fakat burada bebeğe göz kulak olacak kimse yok. Ne yapacağım? Düşünmeye gerek yok! Uzun süredir beslemekte olduğum ve adeta evladım gibi olan şu mongozu bırakırım; o bebeğe göz kulak olur.' Öyle yapmış ve gitmiş. O gittikten sonra mongoz, bebeğe doğru sürünerek yaklaşan bir karayılan görmüş. Mongoz hemen onu öldürüp parçalara ayırmış. Daha sonra Brahman'ın geldiğini görüp, ağzı ve patileri kan içinde, ona doğru koşmuş ve ayakları dibinde yuvarlanmış. Onu bu halde gören Brahman, onun bebeği yediğini zannedip onu öldürmüş. Sonra içeri girip bebeğin sağ salim uyumakta olduğunu ve hemen yanıbaşında parçalanmış yılanı görmüş. Mongozun ne derecede büyük bir iyilik yaptığını anlayınca kalbi acıyla dolmuş, kederden perişan hale gelmiş. İşte o yüzden bir konu hakkında gerçeğin ne olduğunu anlamadan davranmanın yanlış olduğunu söyledim. Ayrıca,

Bir kimse şu altı özelliği edinmemelidir: Şehvet, öfke, muhakeme yoksunluğu, açgözlülük, kibir ve gösteriş. Bunları terk eden kişi mutlu olur."

Kral sormuş: “Vezir, bu senin kararın mıdır?” Vezir yanıtlamış: “Evet öyle; çünkü,

Bir vezirin en önemli nitelikleri, önemli işleri hatırlama, akıllı tahminlerde bulunma, amaca sadakat, öğütte gizliliktir. Keza,

Bir kimse düşünmeden hareket etmemelidir; düşüncesizlik felaketlerin bir numaralı kaynağıdır; zenginlik konu hakkında kafa yoran kişiyi bulur.

O yüzden efendim, eğer benim önerimi izleyecekseniz onlarla bir antlaşma yapmanız gerekir. Çünkü,

Her ne kadar istenilen amaca ulaşmakta dört aracın bulunduğu söylenirse de onların kullanılışı sadece sayıyı tamamlamaya yarar; gerçek başarı barışı sağlamaktır.”

Kral demiş ki: “Barış yapmak nasıl mümkündür?” Vezir söylemiş: “Efendim, bu kolayca olabilecek bir şeydir. Çünkü,

Cahil bir adam kolayca memnun edilebilir; çok bilgili bir kimse daha da kolay memnun edilir, ama azıcık bilgisiyle şişinen birini tanrı Brahma bile memnun edemez.

Kral ise görevini iyi bilir, herşeyi bilen vezirini bilir. Ben de bunları, onların tamamladığı işten olduğu kadar Meghavarna’nın sözlerinden biliyorum.

Her durumda erdemli eğilimler hareketlerden çıkarsanabilir; o nedenle davranışları gözlemlenemeyenlerin niyetleri iş başarıyla bittiğinde ortaya çıkar.”

Kral “bu kadar konuşma yeter; önerdiğiniz politikayı izleyelim” demiş. Bunun üzerine büyük vezir Akbaba “duruma uyan neyse onu yapacağım” diyerek kaleden dışarı çıkmış. Casusluk yapan turna ise gelip Hiranyagarbha’ya demiş ki: “Büyük vezir Akbaba antlaşma yapmak üzere buraya geliyor.” Kuğu kral seslenmiş: “Vezirim, bazı düşman

askerleri buraya geliyormuş.” Sarvacna gülümseyerek konuşmuş: “Efendim, bu defa şüphelenmenize gerek yok. Bu önemli kişi Dûradarşî’den başkası değil. İşte zayıf düşünenlerin durumu böyledir. Bazen hiçbir şeyden şüphelenmezler, bazen de herşeyden şüphelenirler. Çünkü,

Geceleyin gölde lotüs filizlerini arayan kuğu karanlık yüzünden göremez, yıldızların sudaki yansımalarından defalarca aldanır; gündüz ise beyaz lotüsleri yıldız sanıp yemez. Yalandan zarar gören gerçekten kaçar.

Kötü insanlardan zarar gören kişi iyilere bile güven duymaz; sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.

Efendim, gelin onu mücevherlerle ve çeşitli hediyelerle karşılayalım.” Öyle yapmışlar. Çakravaka tarafından kale kapısında saygıyla karşılanan vezir Akbaba ilerlemiş; kral tarafından kabul edilmiş ve onun kendisine sunduğu koltuğa oturmuş. Çakravaka demiş ki: “Siz buradaki her şeyin sahibisiniz. Bu krallıkta dilediğinizi yapın.” Kuğu kral “evet öyle” demiş. Dûrdarşî konuşmuş: “Bu doğru. Ama şimdi gereğinden uzun laf etmenin sırası değil. Çünkü,

Bir kimse açgözlü birisine zenginlikle, inatçıya el uzatarak, budalaya kaprislerini tatmin ederek, okumuş kişiye ise doğruluk yoluyla egemenlik kurabilir. Ayrıca,

Bir kimse içten duygularla dost kazanmalıdır; akrabalarını her zaman kabul ederek, karısını ve hizmetçilerini hediyeler sunarak ve onurlandırarak, diğer insanları da saygılı davranışlarıyla kazanmalıdır.

O yüzden siz güçlü kral Çitravarna ile barış yapmalı ve sonra da onu uğurlamalısınız.” Çakravaka demiş ki: “Bize lütfen barışın nasıl yapılacağını söyleyin.” Kuğu Kral “olası bir barışın çeşitleri nelerdir?” diye sormuş. Akbaba yanıtlamış: “Açıklayayım size; dinleyiniz,

Bir kral çok güçlü bir düşmanın saldırısına maruz kaldığında, başka bir seçenek de kalmadıysa, zaman kazanmak için barış isteyebilir.

Barışın onaltı türü vardır. Bunlar şunlardır: Kapâla, Upahâra, Samtâna, Samgata, Upanyâsa, Pratîkâra, Samyoga, Purushântara, Adrishtanara, Âdishta, Âtmâdishta, Upagraha, Parikraya, Uççhanna, Parabhushana ve Skandhopaneya. Barış konusunu iyi bilenler bu onaltı çeşit barıştan sözederler.

Kapâla barışı eşit anlaşma şartlarıyla yapılan barıştır. Upahâra'da ise taraflardan biri diğerine hediyeler verir.

Samtâna barışında, ileri gelen birinin kızı evlenmek üzere verilir; Samgata barışının ise dortluk kurulmasına bağlı olduğunu söyler bilgeler. Samgata barışında taraflar eşit ele alınırlar ve bu durum yaşam boyu sürer; iyi ya da kötü zamanlarda ittifak bozulmaz. Mükemmellliğinden dolayı buna 'kançana altını' gibi denir ve uzlaşma bilimini çok iyi bilenlerce uygulanır.

Bir tarafın kendi amacını tamamlamasına yarayan ve barış önermelerini içeren öğretiyi iyi bilenlerce yapılan antlaşmaya Upanyâsa adı verilir.

Bir lütufta bulunup da karşılığını alırsam, bu şekilde yapılan anlaşmaya Pratîkâra adı verilir.

Bir yardımda bulunur, aynı şekilde bana yardım edilirse, buna da Pratikara denir; Râma ile Sugrîva'nın yaptığı antlaşma buna en iyi örnektir.[43]

Ortak bir amaç uğruna her iki tarafın da onayladığı antlaşma biçimine Samyoga adı verilir.

İlgilenilen konuyla ilişkili olarak tarafların en iyi savaşçılarıyla koruma sağladıkları antlaşma biçimine Purushântara denir.

Taraflardan birinin feragat ettiği durumu diğerinin ele alıp tamamlaması ile yapılan antlaşmaya Adrishtapurusha[44] adı verilir.

Güçlü bir düşman, toprak parçalarından bir kısmını diğer tarafa bırakırsa, bu şekilde yapılan antlaşmaya, barış yapma sanatını bilenler tarafından Âdishta adı verilir.

Genel bir amaç için birinin kendi ordusuyla yaptığı antlaşmaya Âtmâdishta denir. Bir kimsenin yaşamı karşılığında düşmana herşeyi bırakarak yapılan antlaşmaya ise Upagraha denir.

Diğer mal varlığını kurtarmak için hazinenin bir kısmını, yarısını ya da tamamını karşı tarafa vererek yapılan antlaşmaya Parikraya denir.

Çok değerli toprakların düşmana verildiği antlaşmaya Uççhanna adı verilir; ülkenin tüm ürününün düşmana verildiği antlaşmaya Parabhûshana adı verilir.

Ülkenin belirli bir miktar ürün yetiştirme yükünün taraflardan birinin omuzlarına yüklendiği antlaşma biçimine de Skandhopaneya adını verir barış sanatını bilenler.

Karşılıklı yükümlülüğe dayanan (Pratîkara), dostluğa dayanan (Samgata), akrabalık ilişkisine dayanan (Samtâna) ve hediyelerle sağlamlaştırılan (Upahâra) dört anlaşma biçimi, gerçek barış (Samdhi) olarak bilinmelidir.

Kanımca Upahâra tek gerçek barış çeşididir, çünkü diğerlerinde gerçek dostluk yoktur.

Güçlü ve başarılı bir istilacı, bir şey almadan geri dönmez; o yüzden Upahâra'dan başka bir Samdhi yolu görmüyorum."

Çakravaka demiş ki: "Dinleyin beni;

'Bu benim akrabam, bu ise yabancı' diye düşünenler dar kafalıdır; geniş düşünceli olanlar ise tüm dünyayı kendi

ailesi olarak görürler. Ayrıca,

Başkasının karısını kendi annesi gibi gören, başkasının zenginliğini dünyanın tozu olarak gören ve tüm yaratıkları kendisi gibi gören kişi bilge bir kişidir.”

Kral demiş ki. “Saygıdeğer kişi esaslı bir şekilde bilgili; o nedenle bize neyin yapılması gerektiğini söyleyin!” Vezir yanıtlamış: “Ah, bunu neden bana soruyorsunuz?

Her kim bedeni uğruna namussuzca davranırsa o, zihinsel ya da bedensel bir illetten dolayı ya bugün ya yarın ölür gider.

Doğrusu canlıların yaşamı sudaki ayın yansıması gibi gelip geçicidir. Bunu düşünen herkes her zaman iyi olmalıdır.

Dünyalık varlığın bir serap gibi yanılsatıcı olduğunu görenler iyilerle birlik olmalı, görevine düşkün ve mutlu olmalı.

Bence sadece bu yapılmalı, yani iyilerle birlik olmalı. Çünkü,

Eğer bin At Kurban Töreni ile doğruluğu tartacak olsaydık doğruluk bin At Kurbanından (Aşvamedha) ağır gelirdi.

O yüzden bu iki kral arasında ‘doğruluk’ temel alınmak üzere Kançana Barışı yapılsın.” Sarvacna “öyle olsun” demiş. Sonra kuğu kral tarafından uygun biçimde onurlandırılmış olan Dûradarşî, çok mutlu olmuş bir halde, Çakravaka ile birlikte tavuskuşu kralın yanına dönmüş. Orada, Akbaba’nın isteğinden ötürü kral Çitravarna, Sarvacna ile büyük saygı gösterilmesi ve hediyeler verilmesi konusunu konuşmuş. Karşı taraf bu barışı onaylamış ve kuğu kralın yanına geri dönmüş.

Duradarşi demiş ki: “Efendim, isteklerimize kavuştuk. Artık evimize, Vindhya dağına dönebiliriz.” Böylece hepsi evlerine

dönmüşler ve içlerine doldurdukları mutlulukla yaşamışlar.

Vishnuşarman konuşmuş: “Daha size başka bir şeyler anlatmama gerek var mı? Söyleyin.” Prensler demişler ki: “Yüksek himayenizle devlet yönetimi hakkında çok şey öğrendik ve mutlu olduk.” Vishnuşarman söylemiş: “Öyle olsa da şunları da ekleyeyim:

Barış bütün muzaffer kralların mutluluğu olsun; iyi kişi beladan uzak olsun; erdemli kişinin şanı hiç bitmesin, artsın; devlet politikası, tıpkı onları dudaklarından öpen bir hayat kadını gibi, vezirlerin aklından hiç çıkmasın; insanlar günden güne daha mutlu olsunlar.

Buna şunu da ekleyeyim:

Karlı dağların kızı Parvatî ile onun aşığı, başında hilal taşıyan Şiva var olduğu sürece, tanrıça Lakshmî tanrı Vishnu’nun kalbinde, tıpkı bulutlarda parıldayan şimşek misali cilveleştiği sürece, kıvılcımı güneş olan altın dağ Meru ateş gibi kızardığı sürece, Nârâyana’nın bu öykü serisi de varlığını sürdürsün.

Ve son olarak,

Kutlu kral Dhavalaçandra, bütün düşmanlarına karşı muzaffer olsun. Bu öykü derlemesi bu kral sayesinde hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

Beydeba, Kelile ve Dimne, Çev: Ö.R.Doğrul, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 599, Ankara, 1985.

Çağdaş, Kemal, Hitopadeşa'nın Önsözü, A.Ü., DTCF Dergisi, Cilt 24, sayı 12, Ankara, 1969.

Çağdaş, Kemal, Hitopadeşa'dan Devlet Yönetimi Üzerine Öğütler, A.Ü., Doğu Dilleri Dergisi, Cilt 2, sayı 2, Ankara, 1975.

Kale, M.R., Hitopadeşa of Nârâyana, (Sanskrit ve İngilizce Metin) Motilal Banarsidass, Delhi, 1998.

Kautilya, Arthaşâstra, (Hindi Metin), Râcpal, Delhi, 2001.

Macun, İnci, Hitopadeşa'dan Dört Masal, A.Ü., DTCF, Atatürk'ün 100. Doğum Yılına Armağan Dergisi, Ankara, 1982.

Meriç, Cemil, Bir Dünyanın Eşiğinde, Ötüken Yayınevi, İstanbul, 1976.

MonierWilliams, Sir Monier, A SanskritEnglish Dictionary, Motilal Banarsidass, Delhi, 1990.

Varmâ, Şyamcî, Hitopadeş kî Kahâniyân, (Hindi Metin) Gyan Ganga, Delhi, 2002.

Winternitz, Maurice, History of Indian Literature, Vol.III, Motilal Banarsidass, Delhi, 1998.

Vishnuşarmâ, Pançatantra, (Hindi Metin), Râcpal, Delhi, 1992.

[1] Keith, A.B., A History of Sanskrit Literature, Oxford, 1928, s: 263.

[2] Keith, A.B., a.g.e., s: 264.

[3] Winternitz, M., History of Indian Literature, Cilt III, Delhi, 1998, s: 328.

[4] Winternitz, M., a.g.e., S. 328 Dipnot.

[5] Winternitz, M., a.g.e., s. 328 Dipnot.

[6] Bu Önsöz'ün (Prastâvikâ) hazırlanmasında, Prof.Dr.Kemal Çağdaş'ın "Hitopadeşa'nın Önsözü" (A.Ü., DTCF, Cilt 24, sayı:12, Ankara, 1969) adlı makalesinden yararlanılmıştır.

[7] Şâstralar: Dinsel ya da bilimsel bilgiler içeren kitaplar. Bunlar kutsal olabilir de olmayabilir de.(ç.n.)

[8] Ganj nehrinin, doğduğu yerden sonra belli bir uzunlukta akan kısmının adıdır. (ç.n.)

[9] Bunlar bir Hindu'nun yaşamının dört amacıdır. Dharma, "din, ahlak, görev, töre" gibi anlamlara gelir ve daha çok manevi dünyayı belirtir. Artha "iş, çalışma, kazanç, zenginlik" anlamlarına gelir ve bu da maddi dünyayı belirtir. Kâma, "sevgi, cinsel zevk, dostluk" anlamına gelir ve bu da maddi dünya içindeki çabaları niteler. Moksha ise "kurtuluş" demektir ve ölümden sonrasına ilişkindir. Bu maddi ve zorluklarla dolu dünyadan kurtuluşu belirtir. Bir Hindu bunlar için çabalamalıdır. (ç.n.)

[10] Kimshuka: (Butea frondosa) Hindistan'da hemen heryerde bulunan bir ağaç ve onun kırmızımsı portakal rengi çiçekleri. Güzelliğine rağmen kokusuzdur. (ç.n.)

[11] Hint mitolojisinde tanrıların hocası olarak gözükür. (ç.n.)

[12] Manu Kanunları, Dharmaşâstralar gibi özellikle hukuk ve ahlakla ilgili olan ve gelenekten gelip yazıya dökülmüş olan kayıtlar. (ç.n.)

[13] Hint mitolojisinde 'ay tutulması' sırasında yaşanan olaya 'Rahu'nun Ay'ı yutması' diye bakılıyor. Rahu adında bir ifritin buna neden olduğu uydurulmuş. (ç.n.)

[14] Ramayana Destanı'nda, ifrit Mariça altın geyik kılığına girip Râma'yı uzaklaştırmış, o sırada ifrit Râvana, Râma'nın karısı Sîtâ'yı kaçırmıştı. (ç.n.)

[15] Bir uzunluk ölçüsü birimi. Tam olarak neye karşılık geldiği çok net değil. (ç.n.)

[*] Mitolojideki Râhu ve Ketu. Aslında güneş ve ay tutulmaları. (ç.n.)

[16] Uşanas, Dharmaşastra'nın yani eski hukuk kitabının yazarıdır. (ç.n.)

[17] Tanrı Vishnu ve tanrı Şiva. (ç.n.)

[18] Çedi, Krishna'nın (Keşava) soyu olan Yadu soyundan bir kraldı. Mahâbhârata'ya dayanılarak bir örnek veriliyor. (ç.n.)

[19] Hintli çilecilerin korunmak için yere çizip içine girdikleri, yağ ile ateş yakarak ve tanrılara dualar mırıldanarak ifritleri savuşturduklarını düşündükleri çember. (ç.n.)

[20] Birincisi Mahâbhârata'dan, ikincisi de Kathâsaritsâgara'dan bir vezir adıdır. (ç.n.)

[21] Sadhu: Dünyalık işleri bırakmış, gece gündüz dua ve derin düşünceyle yaşayan insanlar. Çok çeşitli Sadhular vardır; bunların birbirinden farklılıklar gösteren uygulamaları vardır. Alın işaretleri kasttan kasta değişir. (ç.n.)

[22] Vidyâdhara: Adları "bilgi taşıyan" anlamına gelen bir tür göksel yaratıklar. (ç.n.)

[23] Hiç bir tanığa gereksinim duyulmadan, kadın ve erkeğin birlikte olarak gerçekleştirdikleri evlilik biçini. (ç.n.)

[24] Aslan fili öldürüp katil durumuna düşerken, filin dişlerini ve kemiklerini başkaları alıp yararlanır.

[25] Hinduların yaşamları boyunca uygulayacakları üç yöntem; Dharma yani Hindu hukuku, töresi, Artha yani malmülk, arkadaş edinme ve dünyalık işler, Kâma yani zevkler ve şehvet. (ç.n.)

[26] Şaşanka: "Tavşan İşaretli". Ayın adlarından bir tanesidir.

[27] Çakravaka: Çakra kuşu da denir (Anas Casarca). Çiftler ayrı düştüğü zaman gece boyunca yas tuttukları rivayet olunur. (ç.n.)

[28] Râmâyana Destanı'nda ifrit Râvana, Râma'nın karısı Sîtâ'yı Lankâ adasına kaçırınca, onu kurtarmak için okyanusa köprü kurulmuştu. (ç.n.)

[29] "Snehabhumi" sözcüğünün birinci anlamı "yağ kaynağı" dır. İkinci anlamı ise "sevgi nesnesi" dir. M.R. Kale bunu, "hani tekerlekçi senin için bir sevgi nesnesi idi?" diye çevirmiş. Ben birinci anlamın daha uygun olacağını düşünerek bunu tercih ettim. (ç.n.)

[30] Betel için bu bölümün 8.Masal'ının dipnotuna bakınız. (ç.n.)

[31] tisrah kotyo'rdhakoti: Üçbuçuk koti. Eski sayı sisteminde en büyük değer koti idi. Bir kotinin 10 milyona, 3,5 kotinin 35 milyona denk gelmesi gerekir. Buna göre 35 milyon kıl ve 35 milyon sene demiş oluyor. (ç.n.)

[32] Sarvaushadhi: Bütün şifalı bitkiler (ç.n.)

[33] Râcahamsa: Krallık kuğusu. Kırmızı ayaklı ve gagalı bir kuğu türü. Çakravaka da kuş olduğu için böyle kuğuya aşık olmuşmuş. (ç.n.)

[34] Betel bitkisine Sanskrit dilinde "Tâmbûla" denir. Bu bitkinin keskin tatlı ve kokulu yaprağının içine, bir tür hurma ağacının (Areca catechu) cevize benzer meyvesi (nut) konulur. Bu yüzden, hatalı bir söyleyişle buna "betelnut" derler. Yaprağın içine ayrıca Hint helvası otu (catechu), sindirime iyi gelen bazı bitki ve baharatlar katılır ve çiğnenir. Beteli, soyluların, beylerin ve kralların çiğnediği söylenir. Burada, kralın Viravara'ya soylulara layık davrandığı belirtilmek istenmiştir.

[35] Bu masal, Vetalapançavimşati'nin 4. masalıdır. Konuda bazı küçük farklılıklar vardır. (ç.n.)

[36] Bir aşağı mitolojik canlı grubu.

[37] Dhanvantari: Hint mitoljisinde tanrıların hekimi.

[38] Vidyâdharalar: Bilgi Taşıyanlar. Hint Mitolojisine göre tanrı İndra'nın hizmetinde olan, yer ve gök arasında yaşayan bir yaratık grubu.

[39] Geleceği Planlayan, Hazır Akıllı Olan ve Ne Olacaksa Olsun Diyen. (ç.n.)

[40] Sanskrit adı “Nakula” olan Mongozlar (Viverra Ichneumon) gelinciğe benzeyen, et yiyici hayvanlardır. Bunlar özellikle fareler ve yılanlarla beslenirler. Çok çevik hayvanlardır. Yılanlarla dövüştürülürler ve genellikle galip gelirler. Dövüş sırasında tüylerini havaya dikip yılanı şaşırtmaya çalışırlar. (ç.n.)

[41] Paraşurâma: “Baltalı Râma.” Camadagni’nin oğlu, tanrı Vishnu’nun altıncı bedenlenmesi. O, koyu bir Brâhmandı; o yüzden Brâhmanlarla Kshatriyalar arasındaki mücadelenin kahramanı olarak görülür.

[42] Yudhishthira, Mahâbhârata Destanı’ndaki beş Pându kardeşin en büyüğüdür. Bilgelik ve erdem sembolü bir kraldır. (ç.n.)

[43] Râmâyana Destanı’nda, karısı ağabeyi Vâlî tarafından kaçırılmış olan maymun kral Sugrîva, yine eşi Sîtâ ifrit Râvana tarafından kaçırılmış olan kral Râma ile eşlerini bulmak ve geri kazanmak esasına dayanan bir antlaşma yapmışlardı. Bkz. Râmâyana, Kishkindha Kânda. (ç.n.)

[44] Yukarıda Adrishtanara diye geçmişti. Nara ve Purusha (insan) sözcükleri aynı anlama geldiği için bu beyitte böyle söylenmiş. (ç.n.)